

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Kristina Kham

**Uspešnost predsedovanja malih držav Svetu EU v luči doseganja zastavljenih prioritiet;
primera Češke in Slovenije**

Magistrsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Kristina Kham

Mentor: zasl. red. prof. dr. Marjan Svetličič

Uspešnost predsedovanja malih držav Svetu EU v luči doseganja zastavljenih priorit;
primera Češke in Slovenije

Magistrsko delo

Ljubljana, 2016

Iskreno se zahvaljujem mentorju, prof. dr. Marjanu Svetličiču, za hitrost, odzivnost in pomoč.
Zahvaljujem se Kristjanu, staršem Alenki in Marku, sestri Anamariji ter Špeli, Sabini in
Nataši. Vsi ste prispevali svoj delček v mozaiku uspeha. Še enkrat hvala!

Uspešnost predsedovanja malih držav Svetu EU v luči doseganja zastavljenih prioritet; primera Češke in Slovenije

POVZETEK

Slovenija je leta 2008 prvič predsedovala Svetu EU, enako tudi Češka leta 2009. Obe mali državi, od leta 2004 novi članici EU, sta svoje pogajalske sposobnosti in neizkušenost na tem področju preizkusili v vlogi predsedujoče države. Kompleksnost te funkcije določajo pet izbranih vlog, pravila, norme ter številne vsebinske naloge. Za obe državi je bilo pomembno, da bosta pri tem uspešni, saj sta želeli dokazati, da sta spodobni voditi EU neglede na njuno izhodišče – predvsem neizkušenost, majhnost ter dejstvo, da sta novi državi članici. Merilo uspešnosti predsedovanja, ocenjeno v luči doseganja zastavljenih prioritet, je bilo vodilo ocene uspešnosti predsedovanja nasploh, za uspešno doseganje prioritet in uspešno predsedovanje nasploh pa ključno naslednje: dostop do informacij, možnost vpliva preko pogajanj, diplomatska spretnost, poznavanje programa in dosjejev, notranjepolitična stabilnost in obvladljive zunanje okoliščine, dobra priprava, pravočasna in dobra organizacija celotnega predsedovanja ter temeljna vloga nepristranskega in nevtralnega posrednika, ki stremi k doseganju skupnih, evropskih odločitev. Slovenija je bila nepristranski pogajalec, usmerjena v iskanje kompromisov. Odigrala je vlogo predsedujoče, ki upošteva skupno, evropsko politiko in iskala odločitve, ki bodo v korist vsem ali vsaj večini članic. Ni imela številnih nacionalnih prioritet in zaradi tega je tudi lažje stopila v vlogo nepristranske posrednice. Ta vloga ter program in izbor prioritet, ki sta temeljila na dobri pripravi in poznavanju vsebinskih poudarkov, so omogočili tekoče predsedovanje in dober temelj za doseganje zastavljenih prioritet. Te so bile prav zaradi omenjenega dosežene. Slovenija je bila zatorej zelo uspešna predsedujoča. Češka je priprave na predsedovanje zaradi notranjih nesoglasij začela pozno. Predsedovanje je bilo otežkočeno, saj se je nestabilna politična situacija nadaljevala tudi v času predsedovanja. Na uspešnost so poleg tega vplivale tudi zunanje nepredvidene okoliščine, občasna netaktičnost in okorna diplomacija, pristranskost in nacionalne prioritete. Klub temu je Češka dosegla večino prioritet in bila pri tem uspešna.

Ključne besede: predsedovanje Svetu EU, prioritete, Slovenija, Češka, uspešnost

Success of the Presidency of the Council of the European Union of small countries in light of achieving its set priorities in the cases of the Czech Republic and Slovenia

ABSTRACT

In 2008, Slovenia held the presidency of the Council of the European Union for the first time, as the Czech Republic did in 2009. Both small countries, new EU members since 2004, tested their negotiating skills and inexperience in this field whilst presiding over the Council. Five selected roles, rules, norms, and a number of substantive tasks determine the complexity of this function. It was important for both countries to be successful as both wished to prove that they could lead the EU regardless of their starting point, especially in terms of their inexperience, size and their then recent Member State status. The criterion for success in terms of the presidency, which evaluates in light of achieving set priorities, was the guide for evaluating the success of presidencies in general. In connection with the successfully achieved priorities and the presidency in general, the following points are of great importance: access to information, the ability to influence through negotiations, diplomacy, programme and file knowledge, internal political stability and manageable external circumstances, good preparation, good and timely organisation of the entire presidency and the fundamental role of fairness and neutrality as an intermediary that aims at achieving common European objectives. Slovenia was an impartial negotiator and focused on finding a compromise, fulfilled its stewardship of the presidency by taking into account common European policies, and searched for solutions that benefitted all, or at least the most of the Member States. Slovenia did not have many of its own national priorities and was therefore able to easily fulfil its role as impartial mediator. This role, its programme and its selection of priorities, was based on thorough preparation and knowledge of substantive priorities, enabled a smooth presidency and a good foundation for the achievement of priorities, as indicated. Slovenia was therefore a highly successful presidency country. The Czech Republic's preparations for the presidency started late as a result of internal disagreements. The presidency was difficult due to the unstable political situation that existed at the time, affected by unforeseen external circumstances, occasional tactless behaviour, clumsy diplomacy, bias and national priorities. Nevertheless, the Czech Republic achieved the majority of its priorities and was successful.

Keywords: Presidency of the Council of the European Union, priorities, Slovenia, Czech Republic, success.

KAZALO

1 UVOD	8
2 METODOLOŠKI OKVIR	9
2.1 Cilji in omejitve magistrske naloge	9
2.2 Hipoteze in raziskovalna vprašanja	10
2.3 Struktura in uporabljena metodologija	11
3 KONCEPT MALE DRŽAVE	12
3.1 Definicija male države	12
3.2 Male države v Evropski uniji	18
4 PREDSEDOVANJE SVETU EU	22
4.1 Zgodovina predsedovanj Svetu EU	28
4.2 Vloge predsedujoče države	32
4.2.1 Administracija in koordinacija	33
4.2.2 Postavljanje dnevnih redov	34
4.2.3 Mediatorstvo	36
4.2.4 Vloga predstavnika	36
4.3 Teoretični okvir predsedovanja Svetu EU	37
4.3.1 Teorija racionalističnega pristopa	38
4.3.2 Teorija sociološkega pristopa	39
4.4 Predsedovanje male države Svetu EU	40
4.5 Predsedovanje Slovenije in Češke	41
4.5.1 Slovenija - uvod	41
4.5.2 Češka - uvod	43
4.5.3 Primerjava Slovenije in Češke po izbranih kriterijih	44
4.5.4 Program in izbor prioritet Slovenija	45
4.5.5 Analiza dosežkov predsedovanja Slovenije Svetu EU	47

4.5.6 Ocena uspešnosti predsedovanja v luči doseženih zastavljenih prioritet.....	58
4.5.7 Program in izbor prioritet Češka.....	65
4.5.8 Analiza dosežkov predsedovanja Češke Svetu EU.....	69
4.5.9 Ocena uspešnosti predsedovanja v luči doseganja zastavljenih prioritet.....	74
5 PRIMERJAVA DOSEŽENIH PRIORITET SLOVENIJE IN ČEŠKE	79
5.1 Primerjava doseženih prioritet.....	79
5.2 Primerjava uspešnosti predsedovanj obeh držav	80
5.3 Sklep	81
6 LITERATURA	85

1 UVOD

Slovenija in Češka sta dobili priložnost, da kmalu po vstopu v Evropsko unijo predsedujeta Svetu Evropske unije. Slovenija je predsedovala v prvi polovici leta 2008, Češka pa v prvi polovici leta 2009.

Za vsako državo je predsedovanje Svetu EU izziv, za male, neizkušene ter nove države članice pa še toliko večji, saj je ta vloga odgovorna, zahtevna, kompleksna, prestižna in medijsko izpostavljena ter nova.

Cilj vsake države je uspešno predsedovanje. Država, ki doseže izbrane prioritete, omogoči tekoče delovanje Sveta EU in EU v celoti ter enakovredno sodelovanje vseh držav članic v vlogi nepristranskega posrednika, predseduje uspešno.

Institut predsedovanja ima dolgo zgodovino, vse od začetkov Evropske unije in združuje vsebinske naloge, vloge predsedujoče, pravila in norme, ki omogočajo nemoteno delovanje in nepristransko posredovanje.

Omenjena nepristranskost je ključna za uspešno predsedovanje Svetu EU, ta omogoča uveljavljanje skupnih evropskih interesov in odločitev, ki so v prid večine držav. To je funkcija in vloga predsedujoče, ki s tem odpira vrata kompromisom in novim rešitvam ter omogoča uspešna pogajanja ter posledično doseganje zastavljenih prioritet, če le niso samo v nacionalnem interesu predsedujoče.

Slovenija je s stališča doseganja zastavljenih prioritet predsedovala zelo uspešno. Imela je interes, da predseduje dobro in se s tem na nek način uveljavi in dokaže kot sicer nova, a zreła država članica EU. To ji je uspelo zaradi vloge nepristranskega posrednika, ki si prizadeva za skupni interes.

Češka je predsedovala uspešno, z manjšim evropskim in večjim nacionalnim poudarkom v primerjavi s Slovenijo. Njen pogled na EU vključuje dvom in tudi nasprotovanja znotraj in zunaj Češke, kar je ustvarjalo skupaj z nacionalnim interesom težjo pogajalsko pozicijo v vlogi predsedujoče. Zunanje okoliščine in notranja nestabilnost so vplivale na uspešnost predsedovanja.

Prvo predsedovanje Slovenije je potekalo v znamenju »varne igre odlične učenke v EU«, kot piše Klemenčičeva (2007, naslovnica).

Kot pravi Kaczyński (2009, 2), ki analizira prvo češko predsedovanje, je za predsedovanje ključna podpora EU znotraj države, notranjepolitična stabilnost ter obladljive zunanje okolščine, česar pa Češka v času svojega prvega predsedovanja ni imela.

2 METODOLOŠKI OKVIR

2.1 Cilji in omejitve magistrske naloge

Cilji

Cilj moje magistrske naloge je podati oceno uspešnosti predsedovanja dveh izbranih malih držav – Slovenije in Češke. Skladno s tem bom na začetku obrazložila koncept male države s pozitivističnega, definicijskega, konstruktivističnega ter sektorskega pristopa. Osvetlila bom delovanje male države v EU. Nadalje bom izbrala kriterije, ki določajo velikost države. Glede na to bom definirala velikost Slovenije in Češke.

Naslednji cilj je predstaviti zgodovino razvoja Sveta Evropske unije in tria. Svet EU je postopoma pridobival na moči in pristojnostih ter nalogah, trio pa je prvič nastopil leta 2007. Te vidike želim predstaviti zaradi zgodovinskega konteksta in vpliva na predsedovanje še danes.

Predsedovanje Svetu EU ima določene značilnosti, zakonitosti in vloge. Posvetila se bom tudi predstavitvi petih vlog predsedujoče države: administrativni in koordinativni vlogi, vlogi predstavnika in voditelja ter mediatorja ter tistega, ki postavlja dnevni red.

Sledi teoretični okvir predsedovanja Svetu EU, kjer bom osvetlila dva pristopa, racionalističnega in sociološkega. Oba pristopa sta močno zastopana v teoretičnih razpravah o predsedovanju Svetu EU.

V nadaljevanju sledi predstavitev slovenskega in češkega predsedovanja, njunih okoliščin, priprav, tria in prioritete. Želim raziskati, koliko prioritete sta dosegli, v kolikšni meri sta bili uspešni in kakšni so bili vzroki neuspeha, če je bil kje prisoten. Zanima me tudi, ali sta predsedstvi imeli prioritete z nacionalnim interesom in kako sta bili uspešni na tem področju. Kaj je vplivalo na predsedovanje in njegovo uspešnost? Ali je bila to njujna velikost, neizkušnost, delovanje, zunanje okolščine?

Nenazadnje pa je cilj, da potrdim ali ovržem zastavljene prioritete in na koncu podam končno oceno uspešnosti predsedovanja obeh držav.

Omejitve

Za merilo uspešnosti predsedovanja sem se omejila na doseganje zastavljenih prioritet. Več kot je doseženih prioritet, bolj uspešno je bilo predsedovanje. To merilo pa v celoti ne odgovori na vprašanje uspešnosti predsedovanja izbrane države, saj niso samo prioritete tiste, ki tvorijo uspešno predsedovanje. Poleg tega je pred očmi potrebno imeti dejstvo, da bi izbira drugih malih držav mogoče prikazala drugačne rezultate in posledično tudi druge zaključke. Hkrati pa bi rada izpostavila še dejstvo, da je zaradi dinamike dogajanja v evropskem in svetovnem prostoru in zaradi nepredvidljivih dogodkov lahko izbrano predsedstvo podvrženo večjim pritiskom in težjim nalogam kot predhodno ali naslednje. Tudi to, da sem izbrala »samo« dve mali državi in ne več, je na nek način omejitev.

Obrazložitev besede uspešnost v kontekstu tega magistrskega dela.

Predpostavljam, da ustrezno delovanje predsedujoče države vodi k doseganju prioritet, ki so v magistrskem delu kriterij uspešnosti. Ta uspešnost – število doseženih prioritet – je podvržena tudi učinkovitosti, a je hkrati neločljivo povezana z uspešnim pogajanjem, posredovanjem, vodenjem, sodelovanjem predsedstva, ki vodi k izpolnitvi prioritet.

2.2 Hipoteze in raziskovalna vprašanja

1. hipoteza

»Predsedovanje Češke je bilo uspešno, saj je dosegla zastavljene prioritete.«

Za preverjanje navedene hipoteze si zastavljam naslednji raziskovalni vprašanji:

Katere zastavljene prioritete je Češka dosegla?

Ali je bilo predsedovanje Češke uspešno?

2. hipoteza

»Predsedovanje Slovenije je bilo uspešno, saj je dosegla zastavljene prioritete.«

Za preverjanje navedene hipoteze si zastavljam naslednji raziskovalni vprašanji:

Katere zastavljene prioritete je Slovenija dosegla?

Ali je bilo predsedovanja Slovenije uspešno?

3. hipoteza

»Male države so uspešne pri predsedovanju Svetu EU, saj so v vlogi kompromisno naravnane poštenega posrednika«

Za preverjanje navedene hipoteze si zastavljam naslednja raziskovalna vprašanja:

Pojem mala država – kakšni so kriteriji?

Kakšna je vloga poštenega posrednika?

Ali velikost države vpliva na doseganje zastavljenih prioritet, na uspešnost predsedovanja?

4. hipoteza

»Nacionalne prioritete so bile del programa predsedovanja in so bile dosežene. Predstavljale niso samo nacionalnega interesa predsedujoče, ampak tudi skupni evropski interes.«

Za preverjanje navedene hipoteze si zastavljam naslednja raziskovalna vprašanja:

Ali sta imeli predsedstvi prioritete, ki so imele nacionalni interes oz. nacionalne prioritete? Če da, katere so to bile?

Ali so bile te zastavljene prioritete dosežene? Na kakšen način?

2.3 Struktura in uporabljena metodologija

Magistrska naloga bo v prvem delu vsebovala teoretičen pregled strokovne literature, znanstvenih razprav in raziskav ter člankov s področja obravnavane teme. Opisna metoda mi bo pomagala, da bom literaturo pregledala ter z magistrsko nalogo podala bistvene elemente. Analizirala bom obe predsedstvi s pomočjo primarnih (zapisniki, sklepi predsedstva Sveta EU, poročila o predsedovanju) in sekundarnih virov (knjige, članki, že narejene analize in poročila, spletne strani institucij in vladnih služb, elektronski viri).

V empiričnem delu bom uporabila študijo primera in primerjalno metodo, saj bom kot primer predsedujoče izbrala Slovenijo in Češko, ki ju bom med seboj tudi primerjala. Aktualne podatke za ti dve predsedovanji bom pridobila tudi s pomočjo poročil in analiz predsedujočih držav.

Pri izdelavi magistrskega dela bom uporabila tudi teoretična znanja, pridobljena v okviru podiplomskega študija mednarodnih odnosov in znanje, ki sem ga pridobila iz praktičnih izkušenj kot sodelavka koordinatorske skupine za predsedovanje Slovenije Svetu EU.

Magistrska naloga bo sestavljena iz šestih poglavij. V prvem, uvodnem poglavju, bom predstavila metodološki okvir dela, nadaljevala bom s predstavitvijo koncepta male države in z obširnim poglavjem z naslovom predsedovanje Svetu Evropske unije. Znotraj tega poglavja se bom posvetila naslednjim temam: zgodovini predsedovanja, triu držav, vlogi predsedujoče države ter teorijam predsedovanja. Predstavila bom dva teoretična pristopa, in sicer racionalističnega in sociološkega. V nadaljevanju bo sledil oris predsedovanja male države ter

predstavitev predsedovanj Slovenije in Češke. Moje izhodišče za izbor držav pa je bilo sledeče: izbrati in primerjati državi, ki imata določene skupne točke in s tem omogočiti primerljivo izhodišče in posledično boljšo primerjavo. Tukaj je zapis skupnih točk Slovenije in Češke, na podlagi katerih sem se odločila, da ju izberem.

Vstop v EU 1. aprila 2004, prvi državi članici od sprejete skupine 2004, ki sta predsedovali EU in ki sta ji predsedovali prvič, neizkušeni EU državi v tem vidiku, obe državi sta mali, obe sta predsedovali v prvem delu leta, obe sta predsedovali pred uveljavitvijo Lizbonske pogodbe in po uveljavitvi pogodbe iz Nice (Evropska unija).

Moje raziskovanje bo usmerjeno predvsem na naslednje poglavje – primerjava uspešnosti predsedovanj omenjenih držav. Zanimalo me bo, v kolikšni meri je bila uspešna Slovenija in v kolikšni meri Češka. Rada bi raziskala, ali sta bili uspešni kljub svoji »majhnosti«. Sledijo še sklepne misli tega poglavja ter zaključek magistrskega dela.

3 KONCEPT MALE DRŽAVE

Še preden začnem s predstavitvijo definicij male države, omenjam definicijo male in majhne države. Na podlagi spodnjega je bilo bolj smiselno izbrati besedno zvezo mala država¹.

3.1 Definicija male države

Pojem mala država ima veliko definicij, a nobena izmed njih ni univerzalna. Kot pravi Šabič (2002, 3), je malo znanstvenikov, če sploh kdo, ki si upa trditi, da obstaja obče sprejeta definicija male države. Ob branju literature tudi drugih avtorjev (Pavlič Damjan 1996; Thorhallsson 2000; Pevec 2003; Forštner 2005; Keohane 2006; Udovič in Svetličič 2007; Bunse 2009; Zadnik 2009) vem, da je potrebno v magistrskem delu razdelati različne definicije, vedeti za njihove omejitve in izbrati tisto ali tiste, ki vključujejo tako kvalitativne kot tudi kvantitativne dejavnike opredelitve male države.

V teoriji se srečujemo z naslednjimi pristopi k razlagi oz. definicijami malih držav in sicer pozitivistični pristop, definicijski pristop, konstruktivistični pristop in sektorski pristop.

¹ Izraz mala država označuje »posebno kategorijo držav«, posebno vrsto držav, izraz majhna država pa označuje »lastnosti države, kakšna je država, npr. majhna v smislu majhnega števila prebivalstva ali pa majhnega površja«. Mali delničar je »vrsta delničarja, ki ima malo delnic, seveda pa je ta delničar lahko tako ali drugače velik, mali nogomet je različica nogometa«, itd. (Bojinovič 2005, 5; Forštner 2005, 8; ZRC SAZU 2013, maj)

Pozitivistični pristop

Ta pristop je najbolj razširjen in priznan pristop za definicijo male države. Le-ta je definirana preko merljivih kazalcev. Npr. število prebivalcev ali pa obseg države, velikost ekonomije (BDP). Ti kazalci so lahko med seboj tudi povezani, a ne pridemo do pravih zaključkov. Npr. določena država je lahko mala po obsegu države, po številu prebivalcev, a velika glede na kriterij ekonomske moči. Take definicije so problematične, saj so osnovane na modelih in konceptih (Hindmarsh 1996, 38; Šabič 2002, 3–4).

Senjurjeva definicija male države določa, da je mala država tista, ki ima manj kot 10.000 prebivalcev in med 10.000 km² in 100.000 km² površine (Senjur v Udovič in Svetličič 2007, 37).

Ker se ta pristop osredotoča samo na kvantitativne kriterije definicije male države in so le-ti pomanjkljivi, so se razvili definicijski, konstruktivistični in sektorski pristop definicije male države (Šabič 2002, 3).

Definicijski pristop

Ker je skorajda nemogoče definirati malo državo, se je razvil definicijski pristop, ki temelji na pomankljivostih pozitivizma in »mora preseči klasične pozitivistične kriterije« (Šabič 2002, 3).

Definicijski pristop se ukvarja z vprašanjem, zakaj je problem kategorizirati države.

Christmas-Moller (v Jazbec 2002, 53–54) pravi, da »nihče ne dvomi v obstoj malih držav, toda problem je identificirati ta fenomen kot posebno kategorijo, različno od sosednjih kategorij, kajti družbeno dogajanje ni organizirano v določenih grupacijah, ampak kot kontinuum s prehajanjem ene kategorije v drugo«.

»Kljub dokaj razširjeni rabi koncepta malih držav se ta vseskozi srečuje s problemom opredelitve te kategorije držav. Gre za nedorečenost in ohlapnost kriterijev, po katerih je neko državo mogoče opredeliti kot malo državo«, navaja Vegič (1999, 1000).

Misleci, teoretiki in znanstevniki so proučevali malo državo in problematiko njene definicije vse od Platonove filozofske misli naprej. Tudi v 18. in 19. stoletju najdemo plodovite avtorje, ki so raziskovali male nemške države, kasnejši avtorji pa so svojo analizo usmerili v proučevanje nastanka novih malih držav po koncu prve svetovne vojne. Kasneje ter v letih po

drugi svetovni vojni je na tem področju vladalo zatišje. Leta 1959 avtorica Fox »opazno označi pričetek novega vala proučevanja malih držav« (Jazbec 2002, 54).

Amstrop (v Jazbec 2002, 54) pa poudarja, da ima »proučevanje malih držav dolgo tradicijo v zgodovini evropske politične misli«.

Nadalje Amstrop (v Jazbec 2002, 55) ugotavlja, da se znanost srečuje z mnogo avtorji in teorijami, ki preučujejo in skušajo definirati malo državo, a splošno sprejete definicije ne najdejo. Navaja dva razloga za tako stanje in sicer:

- »velikost, ki je kot opredeljujoč pojem konceptualno nejasna, kar dopušča različne interpretacije« in
- »iskanje definicije, ki je skoraj izključno temeljila na neodvisni spremenljivki (velikost) in je zanemarila vprašanje odvisne spremenljivke (obnašanje), ki pa je tudi nejasna, tako kot neodvisna spremenljivka«².

Kot navaja Hänggi je definicija male države še vedno nedoročena, kljub temu da se je število malih držav povečalo. Na število so ključno vplivali naslednji dogodki: prva in druga svetovna vojna, dekolonizacija in razpad določenih velikih držav v 90. letih, kar omenjata tudi Hidmarsh (1996, 36) ter Svetličič (1996, 133). Hänggi nadaljuje, da je bilo veliko poskusov definicij male države, a nobena ni tista, ki bi bila splošno sprejeta. Ravno nasprotno, vedno več je definicij in vedno več je avtorjev le-teh (1998, 80-81).

Henrikson pravi (2001, 56), da seznama malih držav ni in ga tudi nikoli ne bo, saj je ključni razlog v delnem odporu oblikovanja definicije male države ter nenazadnje tudi seznama. Za tem stoji politični razlog, saj bi poimenska opredelitev malih držav pomenila premike na političnem

² Zato Amstrop (v Jazbec 2002, 56–57) predlaga šest različnih skupin pristopov. Avtorje *prve skupine* opredeli kot tiste, ki se »izognejo celotnemu problemu definicije, ker se jim le-ta zdi irelevanten« ali pa se mu izognejo zato, »ker ga je nemogoče rešiti«. Predstavnika te skupine sta Fox in Vital, ki navajata, da »je natančna definicija male države nepotrebna oz. nepomembna«. *Druga skupina* je definirana na podlagi merljivih parametrov države v povezavi z njeno velikostjo. To so npr. BDP, površina, populacija. Predstavniki pa so Rapaport, Muteba in Therattil. Avtorji *tretje skupine* pravijo, »da relacije med malimi in velikimi državami ne morejo biti pojasnjene samo s spremenljivko velikosti, ampak vključujejo še ostale spremenljivke (npr. strukturo mednarodnega sistema, geografsko pozicijo)«. Predstavniki so Bjol, Bähr, Sjaastad. *Četrta skupina* je tista, ki se osredotoča na velikost kot problem percepcije. »Tiste države, ki smatrajo samo sebe kot malo državo, so tudi po definiciji male«. Predstavniki sta Rothstein, Christmas-Moller. *Peta skupina* »poskuša analizirati obnašanje malih držav v posameznih specifičnih situacijah in se tako dokopati do določenih značilnosti malih držav«. Predstavnika sta Fox in Vital. Zadnja, *šesta skupina*, pa so tisti predstavniki, ki, kot predlaga Väyrynen (1971), zagovarja »nujnost diferenciacije koncepta velikosti, zlasti zato, da bi na ta način prispeval k večji integrativnosti različnih raziskovalnih pristopov«.

in finančnem področju. Tako donatorji kot posojevalci bi bili tem državam primorani pomagati, saj bi bile kategorizirane kot male.

Kot pravi Randma-Liiv (2002, 375), »je pomembno razlikovati med velikostjo države in velikostjo družbe v razvoju teorij male države«. Nadalje pa Benedict (v Randma-Liiv 2002, 375) pravi, »da je glavni kriterij velikosti države velikost in število prebivalcev, glavni kriterij velikosti družbe pa število in kvaliteta povezav z ostalimi državami«.

Konstruktivistični pristop

Ta pristop poudarja kvalitativne kriterije opredelitve velikosti države. Gre za percepcijo in samopercepcijo določene države, kako državo vidijo drugi akterji v mednarodni skupnosti in kako država vidi samo sebe (Forštner 2005, 15; Hindmarsh 1996, 38).

Mednarodna skupnost vidi določeno državo kot malo, hkrati pa tudi mala država vidi samo sebe kot malo. Kot nadaljuje Hindmarsh, je majhnost družbeno konstruirana oz. sestavljena in ni objektivno, izmerljivo dejstvo. Majhnost je relativni pojem (1996, 38).

Ugotovitev, da je potrebno združiti merljive in nemerljive kazalce majhnosti, je izpostavil tudi Vital. Njegova teza je, da bi bilo potrebno, da se raziskave na temo malih držav odmaknejo od primerjave male države – velike države (Vital v Šabič 2002, 3).

Malo državo lahko definiramo tudi kot šibko državo v kontekstu vojaške sile ali pa ekonomske sile. Mala država naj bi bila tista, ki ne more uporabiti samo svojih vojaških, varnostnih oblik, da bi lahko branila svoje nacionalne interese. Prav tako velja tudi za ekonomski vidik. Mala država je uprta v zunanjo trgovino in je od nje tudi odvisna. Nanjo se zanaša tako pri dobavi kot tudi pri prodaji (Hendel v Kenneth in Soetendorp 2014, 5).

Kot pravi Benko, lahko definiramo velikost države »v moči utemeljeni analizi«. To pomeni, da velikost oz. vplivnost države merimo na podlagi objektivnih kriterijev, kot so: ekonomski viri, človeška in materialna sredstva, ki jih potrebuje za nacionalno obrambo, itd. in na podlagi tega vemo, da obstaja razlika med malimi in velikimi državami. »Ta razlika obstaja v dejstvu, da morejo velike sile stremeti k uresničevanju svojih ciljev in da posedujejo svobodo akcije v toliki meri, da lahko krepijo svojo neodvisnost, varnost, razvoj in vpliv na druge objekte v mednarodni skupnosti, medtem ko morejo takšne cilje male države uresničevati le v omejenem obsegu« (2000, 158).

Kot omenja Pavlič Damjan (1996, 59–73), je možno razdeliti kriterije za opredelitev velikosti države v prvi fazi v dve skupini in sicer med kvantitativne in kvalitativne kriterije. Nadalje lahko kvantitativne kriterije razdelimo na geografske, demografske in ekonomske, kvalitativne pa na psihološke in politične. Kvalitativni kriteriji so že po svoji naravi težje izmerljivi in tudi vsaj delno subjektivni. Kvantitativni kriteriji, kot so geografski kriterij, demografski kriterij in ekonomski kriterij, pa nam podajajo delno ustrezno oceno velikosti države, saj so kot samostojni kriteriji nepopolni.

Zato je Pavlič Damjan oblikoval enačbo, imenovano agregatna velikost države, ki vključuje delež površine posamezne države v skupni površini sveta, delež prebivalstva v celotnem prebivalstvu sveta, delež BDP v svetovnem bruto domačem proizvodu ter tri uteži³. Na podlagi te enačbe lahko izračunamo velikost države in jo umestimo v svetovni kontekst (Pavlič Damjan 1996, 69–71).

Sektorski pristop

Ta pristop temelji na dejstvu, da je ključen vpliv na mednarodno skupnost in druge države. To je bistveni kriterij, ki omogoča, da definiramo, katere države so male. Kot že samo ime pove, gre za vpliv tudi na različne sektorje, na katere ima določena država vpliv, npr. vojska, kmetijstvo, finance (Šabič 2002, 5).

Keohane kot utemeljitelj tega pristopa (2006, 59) pravi, da lahko države razdelimo v štiri kategorije glede na vpliv na mednarodni sistem. Država, ki korenito vpliva na sistem (system deterring), je poimenovana kot velika sila, druga skupina držav je tista, ki lahko vpliva na sistem (system influencing), sem spadajo takoimenovane »sekundarne države«, tretja skupina držav je tista, ki lahko preko skupin in zavezništev vpliva na sistem (system affecting), srednje sile, zadnja, četrta skupina, pa je skupina, ki nima vpliva na sistem (system non-affecting) in se mora prilagoditi – te države so »male sile«.

Baillieva pravi, da je za uveljavitev države v mednarodnem okolju potrebno imeti vpliv na enem področju. To vpliva tudi na ostala področja, saj si s tem država pridobi boljšo pozicijo tudi na ostalih področjih, četudi so njeni viri tam malenkostni (1998, 200).

³ Uteži so: $w_1 = 0,108$, $w_2 = 0,205$, $w_3 = 0,976$. w_1 je utež površine posamezne države v skupni površini sveta, w_2 je utež deleža v celotnem prebivalstvu sveta, w_3 je delež v svetovnem bruto domačem proizvodu. (Pavlič Damjan 1996, 71).

»Male države lahko slabosti na enem področju vsaj deloma nadomeščajo z močjo na drugih področjih«, navaja Svetličič (1996, 135). Nadalje pravi, da imajo te države »izvire strukturne moči⁴ predvsem v strukturi znanja in v proizvodni strukturi in vsaj malo kompenzirajo svoj šibek položaj v drugih dveh stebrih strukturne moči, kjer so izrazito slabotne, to sta finančna in varnostna struktura« (1996, 136).

Jazbec nadalje izpostavlja nišno proizvodnjo in sektorsko specializacijo, ki omogoča malim državam uspeh na določenem specializiranem področju (2002, 68). S tem ima država večji vpliv in moč na tem področju ter posledično tudi na drugih.

Kljub naštetim definicijam izpostavljam dejstvo, da nobena definicija male države ni dovolj točna, da bi lahko obveljala. To ugotavljajo tudi avtorji v Report of the Commonwealth Secretariat/World Bank Joint Task Force on Small States (v Šabič 2002, 3).

Sklep

Ena izmed možnih rešitev problema definicije male države bi bila, da bi združili objektivne in subjektivne dejavnike. Kot pravi Keohane (v Thorhallsson in Viwel), bi bila lahko definicija male države naslednja: »Mala država je tista, kjer voditelji smatrajo, da ne more niti sama niti v majhni skupini močno vplivati na sistem« (2006, 654). Prav tako je lahko ena država »šibka v določenem sodelovanju in močna v kakšnem drugem. Male države so tiste, ki teh dejstev ne morejo spremeniti. Velike države pa imajo pogoje za (velik) politični vpliv« pravita Mouritzen in Wivel (v Thorhallsson in Viwel 2006, 654).

Majhnost je relativna kategorija, ki je delno odvisna od države same, kako bo svoje vire in možnosti obrnila sebi v prid (Šabič 2002, 6). Zavedanje svojih adutov in samopercepcija z uspešnim zunanjim sodelovanjem je ključ do uspeha.

»Empirična analiza kaže, da je za določene gospodarske, zunanjetrgovinske in druge značilnosti veliko bolj kot velikost države pomembna njena stopnja razvitosti«, pravi Pavlič Damjan (1996, 189). Naisbitt (v Svetličič 1996, 134) pa dodaja, da »čim večja je svetovna ekonomija, močnejši postajajo njeni najmanjši igralci«.

⁴ Strukturna moč je »moč oblikovati in opredeljevati strukture globalne politične ekonomije, znotraj katere potem delujejo druge države, njihove politične ustanove, podjetja in znanstveniki ter ostali strokovnjaki. Sestavljena je iz štirih medsebojno povezanih struktur: varnostne, proizvodne, finančne in strukture znanja (Svetličič 1996, 135).

3.2 Male države v Evropski uniji

Evropska unija se je vse od leta 1973 naprej širila in jo sedaj sestavlja 28 polnopravnih držav članic. V prvi širitvi leta 1973 so se ji pridružile Danska, Velika Britanija in Irska, 1981. Grčija, 1986. Španija in Portugalska, 1995. Avstrija, Finska in Švedska, leta 2004 Češka, Estonija, Ciper, Latvija, Litva, Madžarska, Poljska, Malta, Slovaška in Slovenija, leta 2007 Romunija in Bolgarija ter 2013 Hrvaška (Bebler 2007, 193; Širitev Evropske unije).

V vseh širitvah se je povečalo število malih držav članic (Panke 2008, 2). Več kot polovica držav (20) ima manjše število glasov v Svetu EU, kot je povprečje (12,78). Izpostavlja tudi dejstvo, da obstaja razlika med novimi in starimi malimi državami članicami (2008, 1). Trenutna situacija (v letu 2016) v zvezi z glasovi je drugačna⁵. Do ratifikacije Lizbonske pogodbe so bili glasovi v Svetu ministrov porazdeljeni med članice, kjer je imela Slovenija štiri in Češka dvanajst glasov. To je vplivalo na politično moč posamezne države v EU.

Ker jasne ločnice med malimi in velikimi državami v EU ni, velikost po navadi temelji na naslednjih štirih kategorijah: ekonomski in finančni moči (BDP), politični moči (glasovi v Svetu ministrov, število članov v Evropskem parlamentu), številu prebivalstva in velikosti ozemlja. Tudi po teh merilih prihaja do izjem (Panke 2008, 4).

Goetschel pravi, da je v Evropski uniji oz. v določeni regiji majhnost relativni koncept, kjer je država definirana kot mala v primerjavi z drugo, večjo državo. Ključna sta moč države in mednarodno okolje, ki definira majhnost. Male države so priča deficitom moči, kar definira, katera država je mala država (v Pevec, 7–9).

Panke izpostavlja tudi strateške pomanjkljivosti malih držav, hkrati pa možnosti uveljavljanja svojih interesov in vplivov na procese odločanja v EU preko naslednjih strategij:

- regionalna koordinacija in/ali strateška partnerstva pri oblikovanju programa in dnevnega reda ter pri oblikovanju odločitev,
- predsedovanje Svetu EU, kjer bi bili interesi predsedujoče tudi del evropskih interesov in bi ustrezali evropski agendi,

⁵ Od novembra 2014 se uporablja nova kvalificirana večina, ki ni več vezana na število glasov, razdeljenih po državah v Svetu ministrov, ampak na število glasov članic. Če 55% članic voli za (16 od 28) in če ta predlog predstavlja vsaj 65% od celotne EU populacije, je predlog sprejet (pravilo dvojne večine). Kljub temu pa se še do 31. marca 2017 lahko uporablja »stari« sistem, ki je bil vezan na število razdeljenih glasov vsaki državi članici (Verdun 2013, 1132; votes in the Council of Ministries 2015).

- kontakti z Evropsko komisijo,
- strategija prednostne obravnave (2008, 22).

Baillie pravi, da ima mala država v EU določene možnosti vpliva. Ta je odvisen od načina pogajanj, institucionalnega okvirja in zgodovinskega konteksta (1998, 195–213).

Način pogajanj:

- izogibanje konfliktu – cilj: dobri odnosi,
- štiri lastnosti pogajanj male države: netekmovalni odnosi, podpora in promocija bilateralnega in multilateralnega sodelovanja, pogajalsko izhodišče ter vloga poštenega posrednika⁶ (Baillie 1998, 195–213).

Institucionalni okvir

- majhen javni sektor,
- iskanje konsenza v politiki,
- osebni odnosi in neformalne strukture,
- uradniki so generalisti,
- omejena hierarhična struktura,
- motivacija,

in zgodovinski kontekst.

Omenjam še institucionalno teorijo, ki predpostavlja, da je vpliv male države v EU osnovan preko izidov procesa odločanja, ki so rezultat struktur in pravil. Ta vidik govori o možnosti male države, da brani svoje interese v EU na podlagi norm, pravil, procedur, ki pa so odločujoče in determinirajo obnašanje in izide. Glavni institucionalni okvir EU strukture, ki varuje male države, je princip enakosti držav. To pomeni, da vse odločajo in se strinjajo, da bodo upoštevale enaka pravila. Komisija brani interese EU, je neodvisna in »varuje« male države (Baillie 1998, 200–201).

⁶ Kot omenjeno, netekmovalni odnosi z drugimi državami vključujejo odnose, ki ne predstavljajo grožnje drugim državam. Podpiranje in promoviranje bilateralnega in multilateralnega sodelovanja ima omejene vire in je odvisno od velikih deležnikov. Tretja lastnost je pogajalsko izhodišče, ki po navadi ni na vrhu odločujočih držav, saj nima močnega interesa nekaj braniti. Če pa pride do ključne spremembe oz. zahteve, pa se sklicuje na vitalnost in ogroženost le -te. Četrta komponenta je vloga poštenega posrednika, ki jo mala država ponavadi ima. Pri pogajanjih lahko zagovarja svoje interese pod okriljem skupnih interesov (Baillie 1998, 195–213).

Pomanjkljivosti (večja ranljivost, šibek vpliv, visoka odvisnost, omejene možnosti) »lahko male države izkoristijo v svoj prid in sicer tako, da te šibkosti vidijo kot prednost in jih znajo izkoristiti npr. s specializacijo, gibčnostjo, hitro odzivnostjo in z višjo družbeno kohezijo, ki zagotavlja učinkovitejše sprejemanje in uveljavljanje politik« (Svetličič 2004, 57). Ena izmed možnosti je specializacija na področjih, kjer ima država konkurenčno prednost, v sektorjih, kjer je uspešna. Tako pridobi večji ugled in boljšo pozicijo tudi za področja, kjer ni specializirana. Na ta način se lahko uveljavi, gradi na svoji prepoznavnosti in preko tega vpliva na odločitve na mednarodni ravni (Svetličič 2004, 61; Baillie 1998, 200).

Male države po navadi predsedujejo Svetu EU tako, da intenzivno sodelujejo s ključnimi institucijami v EU: z Evropsko komisijo, stalnim predstavništvom v Bruslju ter Generalnim sekretariatom Sveta. Po navadi predsedujejo iz »Bruslja«, kar pomeni, da so aktivnosti in odločitve centralizirane v Bruslju (Udovič in Svetličič 2011, 6, 14).

Sklep

Male države v EU imajo določene možnosti vpliva. V Uniji kot regionalnem okolju se države tako po velikosti kot tudi po drugih kriterijih primerjajo med seboj ter vplivajo ena na drugo tudi preko predsedovanja Svetu EU. Kot ugotavljam, je težko definirati velikost države in njen vpliv. Ker pa je za potrebe magistrske naloge potrebno definirati velikost izbranih držav, Češke in Slovenije, sem se odločila, da izberem več kriterijev (Glej tabelo 3.1., 3.2., 3.3).

Za potrebe analize bom izbrala različne kriterije za definicijo velikosti Slovenije in Češke ter jih med seboj povezala. Osredotočila se bom na vidike, ki jih izpostavljata in zagovarjata Pavlič Damjan (1996, 69–73) ter Svetličič (2007, 32–37), kjer je pojem male države definiran kot rezultat večih kriterijev in sicer: velikosti in površine države, števila prebivalcev in BDP (v deležih), vsi ti kriteriji pa imajo tudi ponderje. Rezultat je agregatna velikost države. Dodala bom še kvalitativni kriterij, kot je »v moči utemeljena analiza«, kar izpostavlja Benko (2000, 158) ter si pomagala s tabelo Jazbeca (2002, 60) in utemeljitvijo D. Panke (2008, 4), ki razdeli male in velike države glede na število glasov v Svetu EU.

Kriteriji D. Panke imajo eno pomanjkljivost. V svojem gradivu ne izrazi, katere so mejne vrednosti za male, srednje in velike države, zato sem to merilo – mejne vrednosti dodala in sicer sem uporabila Senjurjevo definicijo (Senjur v Udovič in Svetličič 2007, 37).

Tabela 3.1: Agregatna velikost izbranih držav (AVD)

Izbrani državi	Agregatna velikost države	
Slovenija	0,00429	Mala država
Češka	0,01283	Srednja država

Vir: Udovič in Svetličič (2007, 37), P. Damjan (1996, 71).

Tabela 3.2: Mejne vrednosti velikosti AVD

	Mjerne vrednosti	
Velike države		do 5%
Srednje države	5%	0,5%
Male države	0,5%	0,03%

Vir: P. Damjan (1996, 71).

Tabela 3.3: Opredelitev velikosti držav Slovenije in Češke

Velikost države	BDP	Glasovi v Svetu EU	Število prebivalstva	Velikost ozemlja	Skupna ocena velikosti glede na Senjurjevo definicijo ter glede na povprečje pri Svetu EU, ki je 12,78 glasov	Vpliv na mednarodno skupnost Benko	Tabela Jazbec (2002, 60)	Skupna ocena
	milijarde EUR			km ²				
Slovenija	37.303	4	2064188	20273	Mala	Minimalen	Mala	Mala
Češka	154.739	12	10504203	79000	Mala - srednja	Minimalen	Mala	Mala

Vir: Udovič in Svetličič (2007, 37), P. Damjan (1996, 71), Panke (2008, 4), Benko (2000, 158), Jazbec (2002, 60), Statistični urad RS, Evropska unija, Czech statistical office.

Kot pravi Druláková, (2010, 240) sta Slovenija in Češka mali državi. Gledano z vidika EU pa mali, novi državi, s čimer se tudi sama strinjam. Možna kritika je, da Češka ni mala država, saj je po kriteriju AVD srednja država, prav tako ima malo več kot 10.000 prebivalcev. Vseeno pa je moja ocena seštevek večih kriterijev, tudi kvalitativnega, (vpliv na mednarodno skupnost) saj je v okviru moje magistrske naloge mednarodno okolje, okolje EU, vpliv Slovenije in Češke pa v tem kontekstu majhen v primerjavi z drugimi (velikimi) državami. Zato naj zaključim, da bi kategorizirala obe državi kot mali državi.

4 PREDSEDOVANJE SVETU EU

Pravni okvir predsedovanja oblikujejo sicer vse pogodbe EU⁷, a ključne so: Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo (členi od 26 do 30), in Pogodba o ustanovitvi evropske gospodarske skupnosti (členi od 145 do 149), Pogodba o združitvi (poglavje I), Pogodba o Evropski uniji ter Lizbonska pogodba. Bolj podrobno te pogodbe ne opredeljujejo predsedovanja. Smernice za predsedovanje so poleg pogodb zajete v Poslovniku Sveta. Ključni členi so: 1., 2., 11., 19., 20. in 26. Poleg Poslovnika pa so smernice in navodila zajeta tudi v priročniku Generalnega sekretariata Sveta za predsedovanje.

Do ratifikacije Lizbonske pogodbe leta 2009 je imelo predsedstvo naslednje naloge: priprava in sklici sestankov Sveta EU na vseh ravneh, predsedujoča država je odgovorna delovnim telesom Sveta EU, da dela na zasedanjih potekajo gladko (Lenarčič v Jerebič 2007, 126).

V šestih mesecih država predsedujoča »predseduje dvema zasedanjema Evropskega sveta, okoli 40 ministrskim zasedanjem, 60 zasedanjem Odbora stalnih predstavnikov (COREPER I in II) ter približno 3.000 zasedanjem delovnih skupin in različnih odborov« (Jerebič 2007, 126).

Poleg tega država predsedujoča opravlja še veliko neuradnega dela, kot so lobiranja, pogajanja, neformalni sestanki s posameznimi državami članicami, skupinami držav ter evropskimi institucijami (Lenarčič v Jerebič 2007, 126).

Predsedovanje poteka v Bruslju, Luksemburgu in Strasbourgu, poleg tega pa je tudi že utečena praksa priprave neuradnih srečanj v predsedujoči državi. Formalni sestanki so skoraj v celoti logistično organizirani in financirani s strani Generalnega sekretariata Sveta, »organizacija in financiranje dogodkov v predsedujoči državi pa njeno breme« (Lenarčič v Jerebič 2007, 126).

Predsedujoči Svetu predstavlja Svet v stikih z drugimi institucijami unije. Ključnega pomeni je sodelovanje z Evropskim parlamentom in Evropsko komisijo, »kjer predsedujoča država

⁷ To vključuje Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo (imenovana tudi Pariška pogodba), Pogodbo o ustanovitvi evropske gospodarske skupnosti (imenovana tudi Rimska pogodba), Pogodbo o združitvi oz. Bruseljsko pogodbo, Enotni evropski akt, Pogodbo o evropski uniji oz. Maastrichtsko pogodbo, Amsterdamsko pogodbo in Pogodbo z Nice in Lizbonsko pogodbo. Vse naštetje pogodbe so dostopne prek spleta.

predstavlja stališče Sveta EU v t.i. dialogu« s Parlamentom in Komisijo. Najpogostejši temi sta »proračun unije in splošne ter proceduralne zadeve« (Lenarčič v Jerebič 2007, 126).

»Sodelovanje z Evropskim parlamentom je zelo obsežno in zahtevno. Predsednik vlade predsedujoče države na plenarnem zasedanju Evropskega parlamenta ob začetku predsedovanja predstavi program predsedstva, ob koncu predsedstva pa zaključno poročilo. Pred parlamentom nastopi tudi po zasedanjih Evropskega sveta. Ministri predsedujoče države v času predsedstva nastopajo pred odbori Evropskega parlamenta« (Lenarčič v Jerebič 2007, 126-127).

»Dobri odnosi z Evropskim parlamentom so pomembni, ker je ta v vedno večjem deležu evropskih aktov sozakonodajalec. V zakonodajnih postopkih soodločanja predsedujoča država zastopa Svet Evropske unije in se pogaja z Evropskim parlamentom. Ker je Evropski parlament politična institucija, je dobro sodelovanje z njim ključnega pomena« (Lenarčič v Jerebič 2007, 127).

Vloga Evropskega parlamenta pa se je sčasoma (o)krepila. Sodelovanje s Parlamentom ni bilo od nekdaj tako kompleksno in zahtevno, saj se je vloga parlamenta postopoma širila, krepila.

Leta 1962 se je predhodna Skupščina evropske skupnosti za premog in jeklo preimenovala v Evropski parlament. Le-ta ni imel nobenih zavezujočih pristojnosti, ki bi omogočale večjo uveljavitev in večjo vlogo tega organa Evropske unije (Nugent 2010, 179).

Enotni evropski akt, podpisan leta 1986, dodeli Evropskemu parlamentu večji vpliv. Uvede postopke sodelovanja in »določi, da mora k pristopnim in pridružitvenim pogodbam dati privolitev« (Evropski parlament: zgodovinsko ozadje 2016; Nugent 2010, 54).

Maastrichtska pogodba je vlogo Parlamenta utrdila. Uvedla je »postopek soodločanja na nekaterih zakonodajnih področjih« ter postopek sodelovanja razširila. Dodelila je še pristojnost za končno potrditev sestave Komisije. (Evropski parlament: zgodovinsko ozadje 2016; Nugent 2010, 57, 183).

Leta 1997 pa je s podpisom Amsterdamske pogodbe Evropski parlament postal sozakonodajalec, v tem vidiku enakovreden Svetu EU. Prav tako je dobil pristojnost, da potrdi ne samo sestavo Komisije, ampak tudi predsednika Komisije (Evropski parlament: zgodovinsko ozadje 2016; Nugent 2010, 61).

Lizbonska pogodba vlogo Parlamenta še poveča, saj »opravlja skupaj s Svetom zakonodajno in proračunsko funkcijo, opravlja funkcijo političnega nadzora in posvetovanja« (Evropski parlament: zgodovinsko ozadje 2016; Nugent 2010, 82).

Evropski parlament je postopoma pridobival na moči in vplivu, saj se je od funkcije svetovanja, soodločanja in sozakonodajnega organa uveljavil kot enakovreden organ Sveta (Nugent 2010, 183).

Poleg dobrega sodelovanja z Evropskim parlamentom pa so tudi dobri odnosi z Evropsko komisijo in njenimi službami pomembni in potrebni za uspešno vodenje predsedovanja, saj ima »veliko strokovnega znanja«. »Evropska komisija ima na področjih prvega stebra⁸ Evropske unije izključno iniciativno zakonodajno pravico, zato je dnevni red dela Sveta Evropske unije v veliki meri odvisen od dinamike njenega dela«. (Lenarčič v Jerebič 2007, 127).

Z Maastrichtsko pogodbo je predsedstvo pridobilo pristojnosti na področju skupne zunanje in varnostne politike. V teh zadevah predsedstvo zastopa EU in je odgovorno za izvajanje odločitev, sprejetih skladno s tem naslovom. V tej funkciji izraža tudi stališča Unije v mednarodnih organizacijah in na mednarodnih konferencah. Predsedstvo je tako odgovorno za t. i. politični dialog z državami, mednarodnimi organizacijami ter regionalnimi skupinami« (Lenarčič v Jerebič 2007, 127).

Naj še dodam, »da ima predsedujoča država pri tej nalogi veliko politično odgovornost in obveznost, predvsem predsednik vlade in zunanji minister, ob njiju pa tudi drugi ministri. Nastopati morajo v imenu vseh držav članic in zastopati skupne interese na mednarodnem področju. Predsedujoča država sodeluje tudi z visokim predstavnikom za skupno zunanjo in varnostno politiko in komisarjem, pristojnim za zunanje odnose in evropsko sosedsko politiko« (Lenarčič v Jerebič 2007, 127).

Glede na to, da so se naloge in pristojnosti glede na čas in razvoj spreminjale, predvsem z Maastrichtsko in Lizbonsko pogodbo, sem jih prikazala v tabeli št. 4.

⁸ Področje prvega stebra vključuje področje evropske skupnosti, drugi steber predstavlja področje skupne zunanje in varnostne politike in tretji steber zajema področje pravosodja in notranjih zadev (Nugent 2010, 28).

Tabela 4.1: Področja politik EU v pristojnosti predsedujoče države Svetu EU

Pristojnosti predsedujoče države glede evropske pogodbe in stebre	Področje evropske skupnosti - 1. steber	Področje skupne zunanje in varnostne politike - 2. steber	Področje pravosodja in notranjih zadev - 3. steber
Maastrichtska pogodba, ratifikacija l. 1993	V pristojnosti EK, EP in Sveta	V pristojnosti Sveta	V pristojnosti Sveta
Amsterdamska pogodba, ratifikacija l. 1999	V pristojnosti EK, EP in Sveta	V pristojnosti Sveta	V pristojnosti Sveta
Pogodba z Nice, ratifikacija l. 2003	V pristojnosti EK, EP in Sveta	V pristojnosti Sveta	V pristojnosti Sveta
Lizbonska pogodba, ratifikacija l. 2009	V pristojnosti EK, EP in Sveta	V pristojnosti Visokega predstavnika za zun. zadeve in var. politiko	V pristojnosti Sveta

Vir: Nugent (2010, 56-85), Maastrichtska pogodba; Amsterdamska pogodba; Pogodba z Nice; Lizbonska pogodba.

K tabeli dodajam, da je funkcija visokega predstavnika za skupno zunanjo in varnostno politiko nastopila z Amsterdamsko pogodbo (l. 1999), ki pa se je z ratifikacijo Lizbonske pogodbe (l. 2009) prelevila v funkcijo stalnega visokega predstavnika EU za zunanje zadeve in varnostno politiko (The post of High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy), ki je dokončno in v celoti prevzela področje drugega stebra.

Predsedujoča država opravlja naslednje skupine nalog:

- vodenje in organizacija dela vseh sestav Sveta EU in Evropskega sveta,
- zastopanje Sveta EU v odnosu do drugih institucij EU in
- zastopanje Evropske unije v mednarodni skupnosti (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).

Kot pravijo avtorji (Hayes – Renshaw 2006, 133; Bebler 2007, 132–133,136; Bunse 2009, 45–46), predsedovanje Svetu ne vključuje »samo« vsebinskih, organizacijskih in administrativnih

nalog, ampak tudi logistične, finančne, kadrovske naloge, ki predstavljajo velik in hkrati pomemben del predsedovanja. Zaradi tega vsaka država članica začne s pripravami nekaj let pred začetkom. Predvsem so priprave ključne za male in/ali nove države članice, saj je to za njih res zahtevna naloga, ki jo nekatere še niso opravljale.

Finančni vložek je visok. Za primerjavo: Finska je predsedovanju leta 1999 namenila 60 milijonov evrov, Irska leta 2004 90 milijonov evrov, Slovenija leta 2008 62 milijonov in Češka leta 2009 136 milijonov (MZZ 2008; Bunse 2009, 45–46; 24ur 2011, 1. maj).

Vsaka nova država članica je šla skozi proces socializacije, kar v okviru Evropske unije pomeni »prilagajanje in sprejemanje pravil skupnosti v nacionalni zakonodaji in v političnem sistemu« (Matějková 2010, 57). Kot pravi Drulák (2010, 13), je socializacija z in v EU proces, ki se začne s predpristopnimi pogajaji in približevanji na različnih vsebinah, nadaljuje preko vstopa države kot polnopravne članice v EU ter tudi preko predsedovanja države Svetu EU. To vključuje prilagajanje normam in ustroju, sistemu in organizaciji, načinu dela in pravnemu približevanju ter institucionalizaciji EU. Pot socializacije se ne konča z vstopom.

Tudi uspešnost predsedovanja Svetu EU je odvisna od vrste dejavnikov. Eden od njih je tudi proces socializacije. Kot ugotavlja Drulák, se pri vsaki državi, ki predseduje, lahko razkrije, v kakšni meri se sklada s predsedniškimi vlogami in v kakšni meri ustreza instituciji predsedovanja Sveta EU. V primeru razlik govorimo o tem, da socializacija ni bila uspešna ali pa, da je to novost predsedovanja Svetu EU (2010, 14). Stopnja socializacije lahko vpliva na to, kako bo država predsedovala (Braun 2010, 25).

Poleg socializacije, kamor lahko uvrstimo tudi splošno naravnost k ali proti evropski integraciji, je pomemben dejavnik predsedovanja tudi politična kredibilnost države predsedujoče (Quaglia in Moxon Brown 2006, 362).

Države se med seboj razlikujejo glede na svoje regionalne prioritete, zgodovinske in geografske pogojenosti in razlike, med seboj so si različne po socialnoekonomskih prioritetah. Vse to zajema ozadje tako delovanja v EU kot tudi predsedovanja Svetu EU (Tallberg 2003, 9–10). Dodatno pa se želijo nove države članice tudi izkazati in dokazati svojo evropsko kredibilnost (Lewis 2006, 11).

Predsedujoča država mora voditi predsedovanje nevtralnno in nepristransko, saj je to ključno in nujno za konstruktivno delo Sveta EU (Elgström 2006, 178; Bebler 2007, 132; Bunse 2009, 39; Handbook of the Presidency of the Council of the European Union 2011, 10). Z drugimi

besedami, »od predsedujoče države se pričakuje, da svojo vlogo opravlja nepristransko, v skupnem interesu EU in tega položaja ne izrablja za svoje nacionalne interese«. Prizadeva si za kompromisne rešitve, ki bi bile sprejemljive za vse ali vsaj za večino držav (Elgström 2003, 1; Bebler 2007 132). Predsedujoča je v primeru, da tega ne upošteva, pristranska, saj daje v ospredje nacionalne interese in ne skupinih, evropskih.

Kot pravi Elgström, je učinkovito vodenje EU glavna naloga države predsedujoče, kar vključuje tudi konkretne rezultate (2003, 44). Uspešno vodenje EU pa vključuje tudi vseh pet vlog predsedujoče, nevtralno držo, uspešno doseganje prioritet predsedovanja in učinkovitost.

Ugotovitve iz raziskave, ki sta jo izvedla Kajnič in Svetličič (2009a, 75) dokazujejo, da so večinska znanja kot so pogajanja, komuniciranje, retorika in neformalni stiki poleg strokovnega znanja zelo pomembna za doseg zastavljenih ciljev in za uspešno predsedovanje.

Po navadi je tako, da je predsedujoča država v nekaterih obravnavanih področjih uspešna, na nekaterih manj. Razpon med zelo uspešnimi in neuspešnimi predsedujočimi je velik, res pa je, da je zaradi učinkovite administracije tudi neuspešna predsedujoča na določenem področju uspešna. Npr. italijansko predsedovanje leta 2003 je bilo ocenjeno kot neuspešno. Kljub temu je imelo nekaj pozitivnih točk⁹ na račun učinkovite administracije (Šlosarčik 2009, 4).

Potek predsedovanja je odvisen tudi od nepričakovanih zunanjih dogodkov ter interesov držav znotraj EU za določeni dosje¹⁰. V primeru, da je za določene dosje veliko interesa, je sodelovanje članic dobro, predsedovanje pa lažje in uspešnejše. Nepričakovani zunanji dogodki, ki zahtevajo hitro reakcijo, na katere predsedujoča ni pripravljena, pa lahko obrnejo dnevni red »na glavo«. To je doživela tudi Češka zaradi krizne situacije v Gazi in problema plina med Ukrajino in Rusijo (Šlosarčik 2009, 4–5).

Države razlikujejo tudi po tem, do kakšne mere vključijo v predsedovanje in v evropske zadeve domače akterje. Poznamo dva pristopa. Prvi je orientiran na delitev nalog in moči znotraj države, drugi pa na vlogo glavnih institucij in stalnega predstavništva v Bruslju (Kral in ostali 2009, 30–33). Pri prvem pristopu poznamo centraliziran model, decentraliziran model in kombinacija obeh modelov, pri drugem pa govorimo o koordinaciji predsedovanja in odločanja

⁹ Več v: Quaglia, L. in E. Moxon-Browne, . 2004. What makes a good EU presidency? Italy and Ireland compared. *Journal of Common Market studies* 42 (2004): 48-49.

¹⁰ Ker v okviru terminologije EU ni bilo možno zaslediti definicije dosjeja, podajam naslednjo splošno definicijo. Dosje je »celota dokumentov različne vsebine oziroma celota različnih zadev, ki se nanašajo na isto pravno ali fizično osebo – subjekt« (Zgodovinski arhiv na Ptujju 2007). V kontekstu EU terminologije sklepam, da je dosje celotna dokumentacija določene zadeve, predloga.

iz Bruslja preko stalnih predstavnikov ter o odločanju v glavnem mestu (Kral in ostali 209, 30–33).

Predsedstva so torej lahko bolj orientirana na stalne predstavnike v Bruslju ali pa na glavno mesto predsedujoče. S strani Komisije je bolje, da je predsedovanje koordinirano preko stalnih predstavnikov, saj to povečuje možnosti, da so dobro obveščeni o vsem, da so na podlagi tega izpeljane odločitve in da so v duhu evropskih interesov. Kot pravijo uradniki na Komisiji, po navadi so države članice, ki centralizirajo svoj proces odločanja na svoje glavno mesto bolj nagnjene k svojim lastnim, nacionalnim interesom in tudi manj sodelujejo s Komisijo (Elgström 2003, 5–6). Tiste države, ki se bolj orientirajo na koordinacijo predsedovanja preko stalnih predstavnikov v Bruslju, pa po navadi delujejo ravno obratno (Kral in ostali, 30–33).

4.1 Zgodovina predsedovanj Svetu EU

Začetek predsedovanj sega v leto 1951, ko je bilo v Pariški pogodbi določeno, da bo predsedujoča država tri mesece predsedovala po abecednem redu. Rimska pogodba je to obdobje predsedovanja podaljšala na šest mesecev, isto po abecednem redu, a takrat ni predpisala še nobenih specifičnih nalog (Hyes – Renshaw in Wallace 2006, 139).

Če povzamem Elgströma, so se funkcije predsedujoče vse od začetka Evropske unije dopolnjevale in razvijale (2003, 4).

Zgodovina razvoja predsedovanj ter vpeljave tria je prikazana v tabeli št. 4.2.

Tabela 4.2: Zgodovina razvoja institucije predsedovanja in predsedujočega tria

Zgodovinski oris - prelomni dogodki	Predsedovanje	Rotacija	Trio/trojka, vnaprej določena skupina treh držav članic	Vsebina
Začetek evropske integracije – evropska skupnost za premog in jeklo, Pariška pogodba, ratifikacija l. 1952	začetek predsedovanj Svetu EU, 3 mesece	Da, abecedni vrsti red	Ne	Določijo, kdo vodi sestanek in govori v imenu Sveta
Rimska pogodba, ratifikacija l. 1985	6 mesecev	Da, abecedni vrsti red	Ne	Širitev l.73, več moči Svetu, pogostejše srečevanje in aktivnejše sodelovanje
Enotni evropski akt, širitev leta 1986	6 mesecev	Da, sistem zaporedja predsedovanja spremenjen – izmeničen sistem rotacij (kjer vsaka država članica predseduje v prvem in drugem delu leta)	Ne	Širitev l. 86, koordinacija in upravljanje, večji vpliv GSS
Maastrichtska pogodba l. 1993, širitev leta 1995	6 mesecev	Da, uravnotežen sistem rotacij, vedno je del treh držav tudi velika država	Ne, ni skupnega programa, samo sosledje treh držav	EU postane bolj vplivna in vidna, logotip in spletna stran predsedstva, sodelovanje s tretjimi državami
Širitev leta 2004, sprejet je koncept predsedujočega tria leta 2006	6 mesecev	Da, uravnotežen sistem rotacij, vedno je del treh držav tudi velika država	Da, od 2007 naprej	Sprejet koncept tria – dolgoročnejši plani, pomoč, preseči razlike v predsedovanju, promocija skupnih interesov, kontinuiteta nalog*
Leto 2007 – dve novi državi članici	6 mesecev	Da, sistem rotacij spremenjen, države članice razdeljene v Skupine po tri - trio	Da, trojka držav sestavljena glede na geografsko, ekonomsko ravnotežje ter preplet novih in starih držav članic,	

			narejen tudi prvič 18. mesečni pogram na podlagi skupnih točk nacionalnih programov, prva trojka: Nemčija, Portugalska, Slovenija	18-mesečni skupni program in že našteto zgoraj*
Lizbonska pogodba ratifikacija l. 2009	6 mesecev	Da, stalni in rotacijski sistem predsedovanja in odločanja	Da, trojka, poudarek na 18-mesečnem skupnem programu, ki je temelj za nacionalne programe, izguba dela vpliva tria in predsedujoče	Dve novi funkciji: visoki predstavnik za zunanje zadeve in varnostno politiko, mandat 5 let, predsednik Sveta EU, mandat 2,5 leti z možnostjo enkratnega podaljšanja – dodatna evropska dimenzija

Vir: Nugent (2010, 56-85), Pariška pogodba, chapitre III, Hayes - Renshaw in Wallace (2006, 134- 135, 138-140), Batory in Puetter (2011, 2-3, 6, 9), Lizbonska pogodba 9c (9) čl.; Evropska unija; Svet Evropske unije, 2016; Mirt (2008), Udovič in Svetličič (2011).

Pred uveljavitvijo Lizbonske pogodbe je sistem predsedovanja omogočal in zahteval, da je imela država, ki predseduje, vidno vlogo. Z razvojem institucije predsedovanja je predsedujoča postala center političnega sistema EU. Nepredvidljivi dogodki so pogojevali dnevne rede in zahtevali od predsednikov vlad, držav in finančnih ministrov, reševanje ali vsaj odziv. Po ratifikaciji Lizbonske pogodbe pa ta funkcija ne pripada več predsedujoči državi, ampak visokemu predstavniku za zunanje zadeve in varnostno politiko in stalnemu predsedniku evropskega sveta (Batory in Puetter 2011, 3, 5; Udovič in Svetličič 2011, 4; Stalno predstavništvo RS v EU 2016;).

Neglede na vse spremembe do sedaj, je vpeljava sistema rotacije predsedovanj v Svetu EU omogočila, da vsaka država članica predseduje in sooblikuje EU (Bunse 2009, 28). To je »znak legitimnosti pri procesu odločanja, ko je vsaki državi članici dana možnost, da predseduje pri sprejemanju odločitev« (Batory in Puetter 2011, 7). Države lahko predsedovanje izkoristijo tudi sebi v prid tako v času predsedovanja kot tudi kasneje s svojimi poznanstvi, viri in sodelovanjem (Udovič in Svetličič 2011, 6).

Najbolj korenite spremembe pri predsedovanju Svetu EU je zajela Lizbonska pogodba. Vpelje funkcijo predsednika Evropskega Sveta ter razširi odgovornosti stalnega visokega predstavnika za zunanje zadeve in varnostno politiko, kar vpliva na predsedovanje države članice (Lizbonska pogodba 2009; Verdun 2013, 1132). Navajam ključne člene Lizbonske pogodbe.

Člen 1

1. Svetu, razen v primeru Sveta za zunanje zadeve, predsedujejo vnaprej določene skupine treh držav članic za obdobje 18 mesecev. Skupine so sestavljene po načelu enakopravne rotacije med državami članicami ob upoštevanju njihove raznolikosti in geografskega ravnovesja v Uniji.

2. Vsak član skupine izmenično predseduje za obdobje šestih mesecev vsem sestavam Sveta, razen Svetu za zunanje zadeve. Ostali člani skupine predsedstvu na podlagi skupnega programa pomagajo pri izpolnjevanju vseh njegovih obveznosti. Člani skupine se lahko med seboj dogovorijo za drugačno ureditev.

Člen 2

Odboru stalnih predstavnikov vlad držav članic predseduje predstavnik države članice, ki predseduje Svetu za splošne zadeve. Politično-varnostnemu odboru predseduje predstavnik visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko. Predsedstvo pripravljajalnih organov sestav Sveta, razen Sveta za zunanje zadeve, pripada članu skupine, ki predseduje ustrezni sestavi, razen če ni v skladu s členom 4 določeno drugače.

Člen 3

Svet za splošne zadeve, v sodelovanju s Komisijo, zagotavlja v okviru večletnega načrtovanja usklajeno in kontinuirano delo različnih sestav Sveta. Predsedujoče države članice sprejmejo ob pomoči Generalnega sekretariata Sveta vse ukrepe, potrebne za organizacijo in nemoten potek dela Sveta.

Predsedujoči trio

Prvi trio je nastopil 1. januarja 2007, ko je s predsedovanjem začela Nemčija. Trio so sestavljale Nemčija, Portugalska in Slovenija. Izsledki raziskave, ki sta jo naredila Udovič in Svetličič (2011, 9–10), pa vsaj malo osvetlita to novost. Želela sta odgovoriti na vprašanje, ali je trio v pomoč predsedujočim državam. Izsledki kažejo, da se trio ni izkazal tako dober mehanizem pomoči, kot je bilo pričakovano. A vseeno so države, posredno preko tria, imele še večjo

priložnost vzpostavljanja neformalnih stikov, ki pa so poleg formalnih stikov ključni za predsedovanje (Bunse 2009, 202). Čeprav trio ni bil v času predsedovanja tako pomemben vezni člen kot GSS ali Evropska komisija, pa je bil v času priprav bistveno bolj (Svetličič (2011, 10).

Po Lizbonski pogodbi je 18-mesečni skupni program tria temelj za nacionalne programe. Pred pogodbo so države oblikovale svoj program, potem pa z ostalima dvema državama v triu sestavile 18-mesečni program na podlagi skupnih točk nacionalnih programov (Batory in Puetter 2011, 9).

4.2 Vloge predsedujoče države

Vsaka država članica, ki predseduje Svetu EU, pridobi večjo formalno moč, hkrati pa ima možnost, da v tem šestmesečnem obdobju to izkoristi tudi za povečanje svojih neformalnih virov vpliva (Svetličič in Cerjak 2015, 11).

Elgström izpostavlja kompleksnost predsedovanja tudi zaradi širine nalog, vlog in področij, ki jih ta funkcija prinaša (Elgström 2003, 2). Od predsedujoče se pričakuje, da v procesu odločanja vidi nove možnosti, kreativne rešitve in kompromisne predloge, ki bi bili sprejemljivi za vse. Država, ki predseduje, ima možnost, da vpliva na dnevni red Sveta, oblikuje procese pogajanj in predlaga rešitve problemov, ki so trenutno aktualni. Po drugi strani pa je to obdobje priložnost, da predsedujoča uveljavi tudi svoje nacionalne interese. (Elgström 2003, 1–3).

Predsedstvo mora biti nevtralnno in nepristransko, kar izključuje favoriziranje interesov posameznih držav (Bunse 2009, 43). K lastnostim dobrega predsedujočega dodajam še učinkovito in uspešno vodenje, ki ga omenjata Quaglia in Moxon-Browne (2006, 351) ter vlogo poštenega posrednika, ki zna ponuditi sprejemljiv kompromis (Elgström 2003, 39, Batory in Puetter 2011, 6). Predsedovanje je, kot pravi Jean Louis Dewost, »odgovornost brez pooblastil« oz. »responsabilité sans pouvoir« (1984, 2).

Kljub povedanemu pa lahko predsedujoča svoje nacionalne interese poudari ali pa zmanjša. V prvem primeru sledi bolj svojim, nacionalnim interesom, v drugem primeru pa bolj skupnim, evropskim (Bengtsson in ostali v Batory in Puetter 2011, 6). Možno pa je tudi prekrivanje interesov; nacionalni interes je lahko hkrati tudi skupni in obratno.

Teoretiki (Tallberg 2003; Elgström 2003, 2006; Hayes – Renshaw in Wallace 2006; Quaglia in Moxon-Browne 2006; Kietz 2008; Šlosarčik 2008; Bunse 2009) navajajo naslednje glavne vloge predsedovanja:

- administracija in koordinacija,
- postavljanje dnevnih redov,
- mediatorstvo,
- vodenje,
- vloga predstavnika.

To so bile vloge predsedujoče v času slovenskega in češkega predsedstva. Kasneje, konec leta 2009, pa se je vloga predstavnika in vloga voditelja korenito spremenila, saj si ti dve nalogi deli z visokim predstavnikom EU za zunanje zadeve in varnostno politiko ter predsednikom Evropskega Sveta (Verdun 2013, 1135–1136; Predsedovanje Svetu EU 2016). Gre za »hibrid«, kot ga pojmuje Warntjen (v Verdun 2013, 1135). Predsedstvo vodi seje različnih sestav Sveta, razen Sveta za zunanje zadeve ter zastopa Svet v odnosih z drugimi institucijami EU. Predsednik Evropskega Sveta vodi delo Sveta, visoki predstavnik pa predstavlja EU širše in pokriva II. vsebinski steber (Verdun 2013, 1135–1136; Predsedovanje Svetu EU 2016; Lizbonska pogodba, čl. 1, 7, 9b–e, 10b–c, 13, 48, 201b, 254).

Vodenje, ki ga nekateri avtorji sploh ne omenjajo kot vlogo, je zaradi zgoraj naštetih vzrokov in manj vidne vloge že pred Lizbonsko pogodbo omenjeno samo tukaj, v zgorjem odstavku.

4.2.1 Administracija in koordinacija

Ta naloga vključuje pripravo in koordinacijo dela, ki ga opravlja Svet, distribucijo dokumentacije, »predajanje besedil na višjo ali nižjo raven pogajalskih teles«, zbiranje informacij s strani držav članic ali Komisije, sestavo in pripravo dnevnih redov, sklicevanje, načrtovanje, organizacijo in vodenje sestankov v Bruslju in doma ter skrb, da vse poteka gladko, učinkovito; pretok informacij, sodelovanje z Generalnim sekretariatom Sveta, Evropsko Komisijo in Evropskim parlamentom, delo z dosjeji itd. Nadalje to vključuje tudi »usmerjanje pogovorov, snovanje kompromisov in oblikovanje novih predlogov«, predsedujoča pa je tudi predlagateljica glasovanj (Hayes – Renshaw in Wallace 2006, 141–145; Elgström 2003, 5; Metcalfe 1998, 416). Potrebno je zagotoviti nemoteno delo institucij EU na operativni ravni (Svet Evropske unije).

Organizacija sestankov vključuje naslednje nivoje: medvladna pogajanja, delovne skupine s članicami in uradniki Komisije ter odbora stalnih predstavnikov¹¹, sestanke ministrov in vrhov, ki vključujejo vodilne vlad in držav članic (Elgström 2003, 3).

»Pričakuje se, da so sestanki dobro pripravljene, da je gradivo razdeljeno pravočasno in v vseh jezikih ter da logistično vse deluje brez težav. Potrebno je poskrbeti za tako okolje, ki vodi v konstruktivno sodelovanje«, kot pravi Elgström (2003, 1–2) ter nadaljuje, da se »od vsakega predsedstva pričakuje, da kar se da najbolje poskrbi, da so pogajanja tekoča in učinkovita« (2006, 177). S tem se strinja tudi Bunse in navaja, da je potrebno, da vse poteka gladko, kar pa je zahtevno. Potrebno je organizirati od 1500 do 2000 sestankov, možno pa je tudi, da zaradi nenadnih dogodkov le-to prinese dodatno, nepričakovano delo (2009, 45–46).

Glede na omenjen obseg in številke, gre organizacijsko, logistično in finančno za zares zahteven projekt, posebej če pogledamo s stališča velikosti držav. V tem okviru imajo male države še posebej zahtevno vlogo zaradi manjših kadrovske, organizacijske in logistične omejitve.

4.2.2 Postavljanje dnevnih redov

Vsaka država predsedujoča ima nalogo, da pripravi in predstavi listo političnih prioritete. Program predsedstva in poslednično dnevni redi nam povedo, katerim temam bo dalo predsedstvo posebno pozornost in kje lahko pričakujemo politične rezultate (Elgström 2003, 6).

Bunse pravi, da je vpliv na postavljanje dnevnih redov precej okrnjen in omejen zaradi že podedovanega dnevnega reda in zaradi možnosti nepričakovanih dogodkov (ki dnevni red takoj spremenijo). Dnevni red predsedujoča država sestavlja in oblikuje v sodelovanju z Evropsko komisijo. Možnost, da bi predsedujoča država vključila na dnevni red tudi svoje nacionalne interese, je zaradi naštetega majhna (2009, 43–45).

Kljub omejitvam vpliva predsedstva na dnevni red obstajajo možnosti, kjer predsedstvo lahko vpliva na politiko Evropske unije. To je mogoče v okviru oblikovanja dnevnih redov. Govorimo o treh možnostih oblikovanja dnevnih redov in sicer: *postavljanje dnevnih redov, strukturiranje dnevnih redov in izključitev tem(e) z dnevnega reda* (Tallberg 2003, 21).

¹¹ Imenovana tudi Coreper I in Coreper II.

Prva možnosti vpliva na dnevni red je *postavljanje dnevnih redov*, kar pomeni, da na dnevni red pridejo teme, odprta vprašanja in problemi, ki so bili do sedaj neprioritetni, odrinjeni. To lahko vključuje tudi tematike »spregledanih« regij, držav. Poleg tega pa lahko v vlogi predstavnika tudi odloča, kateri zunanji in/ali nepredvideni dogodki bodo predmet diskusije in razprave in kateri ne. Predsedujoča lahko poda tudi že konkretne predloge rešitev kot odgovor na prepoznane probleme. Ključno pri tem pa je, da je sodelovanje s Komisijo utečeno. Nenazadnje je pri tej prvi obliki vpliva tudi možnost, da se razvijejo nove institucionalne prakse, ki oblikujejo prihodnje sodelovanje in proces odločanja (Tallberg 2003, 23–25).

Druga možnost vpliva na dnevni red je *strukturiranje dnevnih redov*. Predsedujoči v tem okviru da poudarek določenim temam, dosjećem ali pa ravno nasprotno, jih pusti ob strani, jim ne nameni nobene pozornosti, to moč predsedujoča ima (Tallberg 2003, 25).

V tem okviru govorimo tudi o tako imenovani »proceduralni kontroli«, ki je vir moči predsedujoče. Le-to lahko prepoznamo v naslednjem: *frekvenci sestankov* na določenem področju, *sklicevanju neformalnih sestankov*, ki jih Svet lahko skliče na vseh ravneh delovanja in je tema izbrana s strani predsedujoče ter *dejanski strukturi dnevnih redov*. To vključuje vrsto strateških odločitev in sicer: katere vsebine naj bodo vključene v dnevni red, katere teme naj bodo na vrhu, o katerih vsebinah bo še tekla diskusija in katere teme so tiste, kjer lahko pride do odločitev (Tallberg 2003, 25–27).

Poleg tega pa je možno še, da Svet in Parlament dosežeta dogovor o novi zakonodaji že ob prvem branju. To je mogoče od uveljavitve Amsterdamske pogodbe leta 1999, saj se je *proces soodločanja* takrat spremenil (Tallberg 2003, 28).

Tretja možnost vpliva na dnevni red pa je *izključevanje določenih vsebin*. Na tej točki je predsedstvo lahko bolj pasivno in že s tem, ko ne spodbuja in podpre določenih vsebin, onemogoči nadaljni proces obravnavanja določene vsebine. Nekatere vsebine niso del programa predsedujoče in imajo zaradi tega možnost obravnave šele pri naslednjem predsedstvu, druge pa so namerno ustavljene (Tallberg 2003, 29).

Možnosti so tudi naslednje: določene vsebine, ki so pereče ne obravnava, saj jih ne vidi kot problematične, določene vsebine izključi iz faze odločanja s pomočjo proceduralnih vzvodov ter možnost predlagati nesprejemljive kompromise ali nemogoče rešitve za določene vsebine in s tem odložitev postopka odločanja (Tallberg 2003, 29–30).

Možnosti vpliva obstajajo in že ena točka dnevnega reda, ki jo doda predsedstvo, spremeni oz. doseže svoj vpliv in uspeh. Prav tako možnost, da eliminira določene vsebine, dosjeje oz. točke z dnevnega reda. Vseeno pa dnevni red predsedovanja okvirja podedovani dnevni red, možnosti nepredvidljivih dogodkov ter vloga nevtralnega in nepristranskega posrednika, kar zmanjšuje možnost vpliva.

4.2.3 Mediatorstvo

Predsedujoča država ima tudi vlogo mediatorja. Le-ta naj bi usmerjal pogajanja k odločitvam in dogovorom. V vlogi vodje predsedujoči išče kompromisne rešitve, ki bodo sprejemljive za vse ali vsaj za večino vpletenih. Deluje v vlogi posrednika, mediatorja. S stališča okolice je predsedujoča država bolj kot Evropska komisija videna kot nepristranska. Tej vlogi lahko dodam tudi vlogo poštenega posrednika, ki poskuša uspešno reševati konflikte (Elgström 2003, 6–7).

»Od predsedujoče je pričakovano, da usmerja pogajanja k odločitvam in sporazumom na podlagi oblikovanja konsenza in mediacije« Elgström (2006, 177).

V primeru, da prihaja v pogajanjih do težav in ovir zaradi nezdružljivih pogajalskih izhodišč, ima predsedujoča ključno vlogo pri doseganju potencialnih kompromisov. Na podlagi informacij (kot so informacije s strani držav članic in njihova pogajalska stališča in želje, tesno sodelovanje z Generalnim sekretariatom Sveta, bilateralni sestanki s predsedujočo in »tours des capitales¹²«) in proceduralnih vzvodov (frekvenca in format sestankov, kompromis predsedujoče) lahko doseže napredek pri pogajanjih in omogoči, da ne propadejo. Seveda pa se ti viri moči (informacije, proceduralni vzvodi) lahko uporabijo tudi za doseganje nacionalnih interesov predsedujoče, saj bo po vsej verjetnosti zagovarjala stališča, ki so njenim nacionalnim interesom najbližja (Tallberg 2004, 999–1020).

4.2.4 Vloga predstavnika

¹² Tours des capitales je francoski izraz za obiske različnih glavnih mest držav članic EU, kjer si vodilini izmenjujejo informacije, sodelujejo in diskutirajo o aktualnih problemih in odprtih vprašanjih.

Predsedujoča država predstavlja EU znotraj in zunaj svojih meja. Znotraj EU predsedujoča država zastopa Svet v odnosu s predstavniki Parlamenta in Komisije (Elgström 2003, 7; 2006, 177).

Kot zunanji predstavnik pa opravlja naslednje naloge (Pogodba o Evropski uniji, čl.J 5):

- zastopa Unijo v zadevah skupne zunanje in varnostne politike,
- izraža stališča Unije v mednarodnih organizacijah in mednarodnih konferencah,
- pogaja se s tretjimi državami in mednarodnimi organizacijami o sporazumih, ki jih nato sprejme Svet (Valena 2010, 17),
- je v vlogi govornika EU (Hayes – Renshaw in Wallace 2006, 152).

Ko je potrebno, govori v imenu EU in zastopa Unijo na bilateralnih in multilateralnih srečanjih. Pred srečanji se stališče EU, ki ga država predsedujoča potem predstavi, oblikuje skupaj z Generalnim sekretariatom Sveta. Unija na teh srečanjih predstavi svoje stališče o aktualnih svetovnih dogodkih, o npr. človekovih pravicah, naravnih nesrečah. EU navzven predstavlja celoto, predstavnik pa je predsedujoči Svetu EU, ki zastopa interese Unije, politično in ekonomsko (Bunse 2009, 46).

Sprva, v šestdesetih letih, sta EU zastopala ali Komisija ali pa Svet, nekaj časa sta si to vlogo delili, kasneje pa je bilo s sprejetjem Enotnega evropskega akta 1987 določeno, da predsedujoči Sveta zastopa in govori v imenu celotne Unije (Wallace in Geoffrey 1976, 547–548; Single European Act, 30 čl.).

Naj omenim še možnost »dvojnega predstavnika«, kjer je eden Svet in drugi Komisija. V primeru, da Sveta EU ne more zastopati država predsedujoča, ga predstavlja Komisija. Razlog je lahko veliko število dogodkov ali pa nacionalni interesi predsedujoče (Wallace in Geoffrey 1976, 548).

Kasnejše spremembe so obrazložene v poglavju 4.2.

4.3 Teoretični okvir predsedovanja Svetu EU

Teoretičen okvir predsedovanja zajema dva pristopa, racionalistični pristop in sociološki pristop (Elgström 2003; Lewis 2006; Young 1999; Tallberg 2004; Thompson 2008).

4.3.1 Teorija racionalističnega pristopa

Proces odločanja v EU je v okviru teorije racionalističnega pristopa opisan kot strateško delovanje, kjer racionalne vlade in institucije vzajemno sodelujejo v okviru svojih interesov. Država predsedujoča ima s tem še dodatno možnost, da zaščiti nacionalne interese. Pravila odločanja, zakonodajni procesi in norme omogočajo in hkrati omejujejo predsedujočo v njenih odločitvah in v njenem sodelovanju z vladami držav članic in institucijami EU (Elgström 2003, 193).

Vsaka predsedujoča ima poleg zastavljenih prioritet nalogo prisluhniti interesom držav članic. Skladno s formalnimi pravili in postopkovnimi normami izbere strategijo pogajanj¹³, ki bo vodila v sprejemljive odločitve (Elgström 2003, 11).

Države kot racionalni akterji po navadi pri pogajanjih ne najdejo skupnega dogovora. Delegacije ne razkrijejo, kaj bi želele, saj bi bilo to netaktično in tvegano. Zato je vloga predsedujoče države tista, ki je vezni člen med pogajalskimi državami in ima vire moči, ki poenostavijo možnosti za dogovor. Predsedstvo kot pošteni posrednik ima dva vira moči; to sta asimetrični nadzor nad informacijami in postopek (Tallberg 2004, 1001).

»Supranacionalni podjetniki¹⁴« vodijo pogajanja znotraj EU. Predsedstvo je eno izmed njih. V pogajanjih igra tako vlogo in vodi ter usmerja pogovore na način, ki pelje v odločitve in rezultate (Lewis 2006, 2–3, 9).

Thompson pojasnjuje (2008, 611–612), da predsedujoča »nima velikega vpliva na dolžino procesa odločanja in na vsebino odločitev«. Vpliva lahko samo na časovnico odločitev preko zakonodajnih postopkov. Dnevni redi predsedujoče so večinoma zapolnjeni s predlogi Evropske komisije, z dosjeji prejšnjih predsedstev, tako da prostora za nove točke dnevnega reda ni

¹³ Predsedstva se razlikujejo glede na socialno-ekonomske prioritete, prioritete glede prihodnosti Unije, regionalne prioritete. Elgström navaja naslednje strategije pogajanj: strategija prisile, prilagoditve, reševanja problemov, tekmovalna strategija in kompromisna strategija (2003, 11–12).

¹⁴ Supranacionalni podjetniki so, kot omenja Lewis, predsedstva EU in GSS, Moravcsik pa omenja EK, Evropsko sodišče in EP. Lewis pravi, da je Moravcsikova definicija (1999, 268) preozka, zato dodaja še GSS in predsedstvo EU.

veliko. Dolžina procesa odločitev je odvisna tudi od Evropskega parlamenta, pravil ter pozicij subjektov pri določenem zakonodajnem predlogu.

4.3.2 Teorija sociološkega pristopa

Država predsedujoča se obnaša »primerno oz. ustrezno«. Obnaša se tako, kakor misli, da se mora obnašati. Podoba države pa je osnovana na temeljih kulture, zgodovine, tradicije, ki tudi posledično vplivajo na delovanje, ko država predseduje Svetu EU. Poleg tega pa imajo do predsedovanja na splošno in do države članice predsedujoče pričakovanja tudi ostale države članice in EU institucije. Država predseduje med različnimi pričakovanji in normami, ki pa jih mora spoštovati (Elgström in Tallberg 2003, 198).

Dosežena pričakovanja o vodenju predsedovanja Sveta so ključni element uspešnosti predsedovanja. V vsakem primeru, neglede na državo predsedujočo in različna pričakovanja ter »vloge« vodenja, le-ta vključujejo nevtralnost in vodenje EU. Predsedstvo lahko izbere vlogo voditelja, pogajalca, posrednika ali birokrata, v vsakem primeru pa ne zadosti vsem pričakovanjem (Elgström 2003, 13–14).

»Dvojno zastopstvo«, kot obrazloži Laffan (v Lewis 2006, 4) združuje »vlogo predstavnika države članice in vlogo predstavnika celotne Unije«, kar je tipično za državo predsedujočo Svetu EU. Ta dvojna vloga zabriše meje med nacionalnim in nadnacionalnim (Lewis 2006, 4). Nacionalni interesi v tem kontekstu niso na drugem mestu, a so pravila, norme in sistem Sveta tista orodja, ki usmerjajo Unijo v skupinsko odločanje. Poleg tega je za uspeh potrebno, da se predsedujoča primerno obnaša v skladu s pričakovanji ter taktično in diplomatsko vodi Svet (Lewis 2006, 5).

Risse (v Lewis 2006, 7) obrazloži, da vloga dvojnega zastopstva posredno zajema pravila primernosti, ki naj bi jih predsedujoča vsaj delno sprejela (čut za odgovorost, iskanje rešitev, interesi skupnosti). S takim načinom vodenja bo možnost za uspeh večja.

Checkel (2005, 804) razlikuje dva tipa primerne vedenja. Prvi tip vedenja zaobjame naslednje: »subjekt se nauči, kako se obnašati primerno, v skladu s pričakovanji, četudi mu vloga ni všeč ali se z njo ne strinja. Subjekt ve, kaj je družbeno sprejemljivo obnašanje v skupnosti«. Drugi tip vedenja pa zajema tiste subjekte, ki »sprejmejo pravila in norme kot nekaj, »kar je prav«. Subjekti »ponotranjijo interese skupnosti«.

4.4 Predsedovanje male države Svetu EU

S širitvami Evropske unije se je število malih držav članic povečalo. Neglede na to, ali je država mala, velika, izkušena ali ne, nova ali stara, v vsakem primeru se preizkusi v vlogi predsedujoče. Razlike med malo in veliko državo so očitne že na prvi pogled. Manjše število strokovnjakov, zaposlenih in izkušenih, manjše kapacitete, manj finančnih in logističnih virov. Seznam rotirajočega predsedovanja je narejen do konca leta 2020, analize preteklih predsedovanj pa so pokazale, da so bile (nekatero) tako velike kot tudi male države članice uspešne predsedujoče. (Hayes – Renshaw 2006; 135–136, Elgström 2003, 8).

Zaradi zgoraj omenjenih razlogov male države potrebujejo pomoč. Generalni sekretariat Sveta nudi prav to vsem predsedujočim in vsaj delno reši ozka grla in pomanjkanje virov na določenih področjih (Hayes – Renshaw 2006, 136).

Če primerjamo male in velike evropske države pri predsedovanju, so velike države tiste, ki imajo prednosti pri administrativnih, ekonomskih in strokovnih virih. Prav tako je predsedovanje »samo« ena izmed njihovih zunanjepolitičnih nalog oz. prioritet. Za male države pa je predsedovanje (edina) prioriteta. Prav tako naj bi male države imele manj nacionalnih interesov, kar omogoča učinkovito posredovanje, nevtralnost in nepristranskost. Če dodamo še majhno administracijo, ki jo je lažje koordinirati in je v stalnem kontaktu s Komisijo in Generalnim Sekretariatom, je mala država učinkovita predsedujoča. Lahko rečemo, da se bo mala država osredotočila na podjetniško vodenje, velika država pa na enostransko vodenje Sveta EU (Underdal v Elgström 2003, 8–9).

Sodelovanje z Evropsko komisijo, Evropskim parlamentom in Generalnim sekretariatom Sveta je ključno. Tista predsedovanja, ki dobro in uspešno sodelujejo z naštetimi institucijami, so tudi najbolj uspešna (Hayes - Renshaw in Wallace 2006). Pogosteje je to značilnost malih držav, saj imajo manj človeških, finančnih, organizacijskih, infrastrukturnih virov ter manjši obseg administracije. Vzpostavitev stikov in redna komunikacija z uradniki Evropske komisije, Evropskega parlamenta in Generalnega Sekretariata Sveta je pomembna, saj to zagotavlja lažjo in hitrejšo izmenjavo informacij ter nenazadnje dobro, uspešno sodelovanje in predsedovanje. Različni postopki, odločitve, dogodki so med seboj prepleteni, zato je sodelovanje tako pomembno. (Quaglia in Moxon Brown, 2006, 353).

Kot navajata Udovič in Svetličič (2011, 6), male države predsedujejo Svetu na naslednji način: intenzivno sodelujejo s ključnimi institucijami že pred začetkom predsedovanja, kasneje pa še toliko bolj, druga pomembna točka pa je majhno število strokovnjakov, na katere se zanaša mala država, kar sicer omogoča večjo fleksibilnost, a hkrati tudi omejenost kadrovskih virov. Npr. za Slovenijo je to pomenilo, da je bilo sodelovanje stalnega predstavništva v Bruslju in pri predsedovanju ključno. Predhodno delo, izkušnje in vezi zaposlenih na Stalnem predstavništvu so bile pomemben del kasnejšega predsedovanja.

Skladno z naslednjimi avtorji imajo male države majhno javno administracijo, so fleksibilne (Svetličič 2004, 57) in so sposobne kompenzirati moč na račun intenzivnejšega sodelovanja z EU institucijami (Hayes – Renshaw in Wallace 2006; Bunse 2009).

4.5 Predsedovanje Slovenije in Češke

4.5.1 Slovenija - uvod

Slovenija je bila leta 1998 in 1999 izvoljena v funkcijo nestalne članice Varnostnega sveta Organizacije združenih narodov (OZN), leta 2005 pa je predsedovala Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE).

Predsedovanje OVSE in sodelovanje Slovenije kot nestalne članice Varnostnega sveta v OZN pred nastopom predsedovanja Svetu EU je Sloveniji omogočilo, da ji funkcija predsedovanja ni bila čisto tuja. Pridobivala je znanje in izkušnje na tem področju, ki niso zanemarljive, in se naučila, kako delovati v mednarodnih organizacijah ter kako zastopati stališča (Udovič in Svetličič 2011, 5).

Eno leto pred predsedovanjem OVSE, leta 2004, je Slovenija postala polnopravna država članica EU, natančneje 1. maja 2004. Euro je prevzela 1. januarja 2007 (Cabada in Waisová 2010, 49–50).

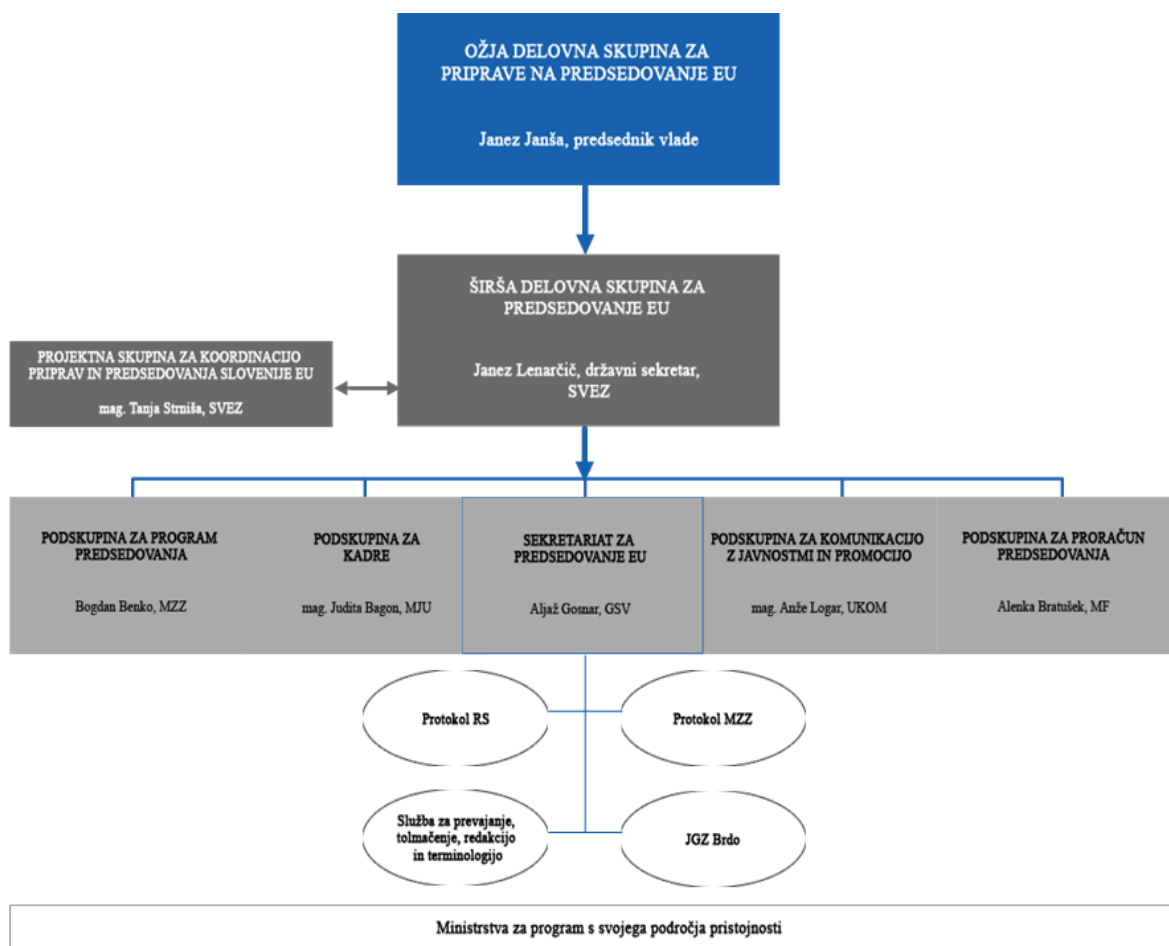
Kljub temu pa je bilo predsedovanje nova izkušnja in preizkušnja. Dejstvo, da smo bili prva nova članica predsedujoča, je zgovoren podatek za nas in za mednarodno skupnost, prav tako pa je to vplivalo na delo slovenske administracije, ki se je temeljito pripravila tudi na teme, ki so bile relevantne za Slovenijo zaradi nas in zaradi ugleda navzven (Udovič in Svetličič 2011, 6).

Decembra 2004 je zasedal Svet EU in odločil, da bo Slovenija prevzela predsedovanje 1. januarja 2008, prva med novimi državami članicami. S pripravami je začela tri leta pred začetkom predsedovanja, januarja 2005 (Jerebič 2007, 121, Fink-Hafner in Lajh 2008, 34).

»Predsedovanje Svetu EU je Slovenija razumela kot nacionalni izziv in možnost, da pokažemo, da tudi mala in nova država članica lahko uspešno predseduje – je učinkovita – in je zgledna evropska država« (Cabada in Waisová 2010, 50).

Čeprav so določene informacije v zvezi s pripravami na predsedovanje zajete v tabeli 6, je tukaj vseeno slikovni prikaz, ki najbolj ponazori organizacijsko strukturo.

Tabela: 4.1: Slikovni prikaz organizacijske strukture za priprave na predsedovanje Slovenije Svetu EU

Vir: Priprave na predsedovanje 2007 - organigram

4.5.2 Češka - uvod

Češka se je osamosvojila leta 1993 po razpadu Češkoslovaške in leta 2004 postala polnopravna članica Evropske unije. Njeno predsedovanje Svetu EU je nastopilo ravno na peto obletnico vstopa v EU. Predsedovala je od 1. 1. do 30. 6. 2009 v triju s Francijo in Švedsko. Slovenija je Franciji predala predsedovanje 1. julija 2008, sledila ji je Češka, kasneje Švedska.

Zaradi slovesa, da je Češka »evroskeptična« država in glede na to, da odnos države članice do EU v vsakem primeru vpliva tudi na predsedovanje Svetu (več na začetku 4. poglavja), omenjam naslednje. Češka javnost je v 77% podprla vstop Češke v EU leta 2003, kasneje, leta 2008, pa ocenila, da je to dobro samo še v 48%, kar pa še ni ocena za »evroskeptika«. Mnenje češke javnosti se razlikuje od njene politične elite, ki pa je »evroskeptična¹⁵«. Dodaten vpliv ima tudi predsednik države, ki preko svojih izjav izraža nenaklonjenost in kritiko EU (Braun 2010, 23–24). Kritičen je tudi do klimatskih sprememb (ki so bile ena izmed prioritet češkega in slovenskega predsedstva), kjer je izjavil, da so namišljene (Král in ostali 2009, 18). Glede na to, da lahko predsednik pove svoje mnenje namesto vlade in izkoristi svoj položaj, lahko tako vpliva na predsedovanje, do česar pa je tudi prišlo (Pehe 2008, 17). Skladno s tem Češka navzven deluje v luči »evroskepticizma« (Braun 2010, 23–24).

Le-ta se je pojavil po vključitvi Češke v EU. Do takrat so bili Čehi večinsko naklonjeni evropski integraciji, saj je vstop predstavljal razvoj v moderno, liberalno demokracijo s tržnim gospodarstvom in višjim življenjskim standardom (Drulák in Šabič 2010, 25). Kasneje, po vstopu, pa češka politika ni bila več enotna v mnenju o Evropski uniji in o Češki znotraj nje. Politična mnenja o evropski integraciji so se začela razhajati in niso bila več enotna oz. večinska (Král in ostali 2009, 10; Braun 2010, 36).

Češka je skupaj s Poljsko in Veliko Britanijo država, ki »meče pesek v oz. na delo evropske integracije«, kot se je izrazil Pehe (2008, 17). Napovedoval je, da če bo Češka ostala v tem okviru, bo to vplivalo na njeno učinkovitost predsedovanja, saj ostale države članice ne zaupajo vodenja državi, ki se je postavila na obrobje EU (Pehe 2008, 16).

¹⁵ Evroskepticizem Cabada in Waisová definirata kot »obnašanje ali mnenje, ki gre proti splošni ideji o evropski integraciji in/ali proti ideji EU članstva analizirane države« (2010, 40).

Skladno z napisanim lahko zaključim, da je odnos države do EU pomemben pri vodenju Sveta EU in vpliva na njegovo uspešnost.

4.5.3 Primerjava Slovenije in Češke po izbranih kriterijih

V tabelarnem prikazu sem razložila ključne dejavnike slovenskega in češkega predsedovanja, ki so vplivali na predsedovanje: domačo politično situacijo, priprave na predsedovanje, zunanje okoliščine in predsedujoči trio. Opis se nanaša na situacijo pred začetkom predsedovanja.

Tabela 4.3: Oris izbranih kriterijev pred začetkom predsedovanja, ki nanj vplivajo

	Slovenija	Češka
<i>Domača politična situacija</i>		
Odnos do evropske integracije	Zelo naklonjena Evropski uniji	Evroskeptična
Notranje politična situacija	Predsedniške volitve 2007, konec leta 2007 prejeta zaupnica vladi, saj je bilo politično zaupanje v letu 2007 na preizkušnji ¹⁶ , podpisan sporazum o sodelovanju med političnimi strankami ¹⁷	Parlamentarne volitve 2006, zaupanje v novega predsednika vlade nizko, 2007 ponovno oblikovanje nove vlade, predsednik vlade ostaja isti, med predsedovanjem padec vlade
<i>Priprave na predsedovanje</i>		
Začetek priprav	Januar 2005	Februar 2006, a se zaustavile januarja 2007
Imenovanje organov za pripravo in izvedbo predsedovanja	Da – ožja delovna skupina in širša delovna skupina s petimi podskupinami za priprave na predsedovanje in izvedbo predsedovanja ter projektna skupina za koordinacijo priprav in izvedbo predsedovanja*	Da – odbor za evropske zadeve, naloga koordinacija priprav in predsedovanja, delovna skupina, sekretariat za predsedovanje
Kadrovanje	1. 2005 sprejet kadrovski načrt, na podlagi tega izbira dodatnih kadrov, usposabljanje, zamenjav ni bilo	Večkratne zamenjave vodilnih ter izvedbenih kadrov za predsedovanje na Češkem in v Bruslju
Program	Program april 2006, konkretne naloge	December 2006 prvi osnutek, oktober 2007, program - posplošene prioritete
<i>Zunanje okoliščine</i>		
Prvo predsedovanje	Da	Da
EU	Prvi trio	Konec zakonodajnega kroga junija 2009, volitve v Evropski parlament

¹⁶ Podrobneje obrazloženo v članku Klemenčič (2007, 12-13).

¹⁷ Podrobneje obrazloženo v članku Udovič, Zupančič, Svetličič (2012, 27-29).

Svetovna situacija pred predsedovanjem	Finančna kriza, Kosovo, pereč položaj na Bližnjem vzhodu, Afganistan, Irak	Pereč položaj na Bližnjem Vzhodu, Južni Kavkaz, Afganistan, Pakistan in Afrika, finančna kriza
Mala država	Da	Da
Predsedujoči trio	Nemčija, Portugalska, Slovenija	Francija, Češka, švedska
Časovni okvir tria	1.1.2007-30.6.2008	1.7.2008-30.6.2009
Obdobje priprav programa tria	April 2006 -december 2006	December 2007-junij 2008
Skupni vsebinski poudarki	Prihodnost Unije (ustavna, Lizbonska pogodba, euroobmočje, Schengen), Lizbonska strategija, krepitev območja svobode, varnosti in pravice, zunanja vloga EU	Program Hague, ilegalne migracije, širitev, vzhodno partnerstvo, liberalizacija, protekcionizem Francije, Lizbonska pogodba?

Vir: Poročilo o pripravah na predsedovanje Slovenije Svetu EU v prvi polovici leta 2008 (2007, 11), Prednostne naloge (2006, 10–16), Drulákova (2010, 240), Izjava za javnost ob začetku predsedovanja Češke Republike Svetu EU, Pehe (2008, 15–16), Beneš in Karlas (2010, 71), euroskep.cz, Program in prednostne naloge predsedovanja 2008; Klemenčič (2007, 12–13), Šlosarčik (2008, 92–94), Priprave na predsedovanje (2005, 3–6).

Na podlagi tabele je vidno, da sta imeli državi predsedujoči pred začetkom predsedovanja drugačna notranjepolitična izhodišča, drugačen potek priprav na predsedovanje, obe pa sta bili del predsedujočega tria in sta predsedovali prvič, obe v prvem delu leta. Sklicejoč se na program predsedstva in ne na realizacijo, so bili nekateri vsebinski poudarki isti in sicer Lizbonska pogodba in Lizbonska strategija.

4.5.4 Program in izbor prioritete Slovenija

Vlada RS je sprejela program slovenskega predsedovanja Svetu EU na podlagi 18-mesečnega programa predsedovanja Nemčije, Portugalske in Slovenije, podedovane agende EU in lastnih prednostnih nalog oz. nacionalnih prioritete (Program in prednostne naloge predsedovanja 2008; Drulák in Šabič 2010, 265).

Program slovenskega predsedstva je bil sestavljen s petih osrednjih tem/prednostnih področij in sicer: prihodnost Unije/Lizbonska pogodba, energetska-podnebna vprašanja, lizbonska strategija, Zahodni Balkan in medkulturni dialog (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).

1. prioriteta: prihodnost Evropske unije – pravočasna uveljavitev Lizbonske pogodbe

Lizbonska pogodba je bila podpisana 13. decembra 2007. Prednostna naloga držav, predsedujočih v letu 2008, je bila uspešna ratifikacija držav članic še pred volitvami v Evropski parlament junija leta 2009 (Program in prednostne naloge slovenskega predsedovanja 2008).

2. prioriteta: uspešen zagon novega ciklusa lizbonske strategije

»Nov cikel lizbonske strategije 2008–2010 je bil osredotočen na izvajanje nacionalnih programov reform«. Prednostna področja so bila določena že leta 2006, tako da se bo delo nadaljevalo tudi v letu 2008.

Pomembnejši ukrepi so na področju znanja in inovacij nov zagon z uvedbo t.i. »pete svoboščine«, na področju krepitve konkurenčnosti podjetij, zlasti malih in srednjih, smo posebej izpostavili ukrepe za lažje delovanje in hitrejši razvoj podjetij na enotnem trgu, lažji dostop do virov financiranja ter spodbujanje inovacij ter izpostavili smo tudi socialno razsežnost lizbonske strategije (Program in prednostne naloge slovenskega predsedovanja 2008).

3. prioriteta: korak naprej v reševanju energetske-podnebnih vprašanj

Januarja 2008 je Evropska komisija izdala podnebno-energetski sveženj, ki predstavlja dobro izhodišče in podlago za dogovore.

»Dogovor o podnebno-energetskem svežnju še v letu 2009 je izrednega pomena, če želi EU odigrati vodilno vlogo pri doseganju dogovora o mednarodnem podnebnem sporazumu decembra 2009 v Kopenhagenu. Slovensko predsedstvo si prizadeva tudi za napredek pri doseganju političnega dogovora glede tretjega energetskega svežnja za notranji trg z energijo« (Program in prednostne naloge slovenskega predsedovanja 2008).

4. prioriteta: nova pozornost zahodnemu Balkanu

Ker je stabilnost zahodnega Balkana izredno pomembna za varnost in blaginjo celotne Unije, je razvoj evropske perspektive držav zahodnega Balkana ključna vsebina na dnevnem redu EU. Slovenija si bo v okviru te prioritete prizadevala za dokončanje mreže stabilizacijsko-pridružitvenih sporazumov z vsemi državami v regiji in za krepitev regionalnega sodelovanja na različnih področjih (Program in prednostne naloge slovenskega predsedovanja 2008).

5. prioriteta: spodbujanje dialoga med različnimi kulturami, prepričanji in izročili v okviru evropskega leta medkulturnega dialoga

Leto 2008 je leto medkulturnega dialoga in predsedstvo si znotraj EU prizadeva za krepitev le-tega, saj je spoštovanje različnosti kultur in prepričanij temelj sobivanja v EU. »Cilj predsedstva je spodbujanje medkulturnega dialoga v povezavi s sredozemskimi državami, zahodnim Balkanom in ostalimi regijami«. Slovenija je dala pobudo za ustanovitev evro-mediteranske univerze s sedežem v Piranu (Program in prednostne naloge slovenskega predsedovanja 2008).

4.5.5 Analiza dosežkov predsedovanja Slovenije Svetu EU

Vsaka država predsedujoča izbere prioritete na podlagi podedovane agende, predlogov Komisije in svojih iniciativ, želja, možnosti. Približno 90-95% dnevnega reda je podedovanega (Tallberg 2003, 3). Slovenija je imela eno nacionalno prioriteto – zahodni Balkan. Interesi so bili tako nacionalni kot evropski, da se na tem področju zgodijo premiki naprej. Ostale prioritete pa so bile del našega dnevnega reda na podlagi podedovane agende, to sta Lizbonska strategija in Lizbonska pogodba ter podnebje, medkulturni dialog pa je bil predlog Komisije.

Prihodnost Evropske unije – pravočasna uveljavitev Lizbonske pogodbe

Lizbonska pogodba je bila prva politična prioriteta EU, kot je se izrazil takratni predsednik slovenske vlade, Janez Janša (govor predsednika vlade RS na plenarnem zasedanju Evropskega parlamenta 2008).

V Berlinski deklaraciji, ki je bila podpisana marca 2007 v okviru nemškega predsedovanja, so se podpisniki strinjali, da je potreben nov temelj, nova pogodba. To je bil začetek procesa oblikovanja lizbonske pogodbe in podpisa ter ratifikacije le-te (Fink-Hafner in Lajh 2008, 45).

Lizbonska pogodba je bila podpisana 13. decembra 2007 med predsedovanjem Portugalske. V okviru slovenskega predsedovanja pa je sledil postopek ratifikacije v 27-ih državah članicah. Faza ratifikacije pa je bila, pričakovano, bolj problematičen in občutljiv del uveljavitve pogodbe. Kot zgled je državni zbor RS Lizbonsko pogodbo ratificiral 29. januarja 2008 za Madžarsko, ki je pogodbo ratificirala prva. Če povzamem Lenarčiča (v Hafner-Fink in Lajh 2008, 46), je ratifikacija pogodbe odgovornost vsake države članice posebej, želi pa si, da bi ratifikacije po državah potekale tekoče in brez težav.

Ratifikacija Lizbonske pogodbe je potekala v času tako slovenskega kot tudi francoskega in češkega predsedovanja. V času slovenskega predsedovanja jo je ratificiralo **19 držav članic, kar je več kot polovica**. Irska pa je v času slovenskega predsedovanja z referendumom odločala o ratifikaciji in 12. junija 2008 ratifikacijo zavrnila, kar je tako Slovenijo kot tudi Evropo kar malo presenetilo (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).

Evropski voditelji pa so kljub temu pozvali države članice, da naj se ratifikacijski postopki v državah nadaljujejo, hkrati pa so na zasedanju Evropskega sveta, 19. in 20. junija 2008, opravili prvo analizo razlogov za zavrnitev ter se dogovorili, da se bodo o potencialnih rešitvah iz nastalega položaja pogovarjali na naslednjem zasedanju Evropskega sveta (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).

Od 27 držav članic je Lizbonsko pogodbo v času slovenskega predsedovanja ratificiralo 19 članic, kar je 70%.

V času slovenskega predsedovanja so se začele tehnične priprave na izvajanje pogodbe.

*Slovensko predsedstvo je na podlagi sklepov Evropskega sveta decembra 2007 v januarju 2008 začelo **tehnične priprave na izvajanje Lizbonske pogodbe**, da bi zagotovilo dosledno izvajanje določb pogodbe takoj ko, bo v veljavi. Zaradi postopkov ratifikacij je delo potekalo na neformalni ravni na rednih srečanjih veleposlanikov držav članic pri EU. Na podlagi neformalnih posvetovanj je predsedstvo pripravilo poročilo o opravljenem delu (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).*

Od decembra 2007, ko je bila Lizbonska pogodba sprejeta, pa do njene ratifikacije v januarju 2008, je bilo malo časa, da bi jo predstavili slovenski in širši javnosti. Kasneje, ko je junija prišlo do zavrnitve pogodbe s strani Irske na referendumu, pa so se tudi v Sloveniji začeli pogovori v smeri, da bi bilo to potrebno narediti pred ratifikacijo pogodbe v Sloveniji. Takrat se je to slišalo bolj glasno in opazno, pred ratifikacijo pa o pomislekih ni bilo slišati oz. so bili le-ti pretihi in premalo številčni. Želeli smo biti vzor in zato podpisali pogodbo (pre)hitro ter kasneje z irskim ne doživeli »hladen tuš«. Eden izmed predlogov je bil, da bi Slovenija kot predsedujoča lahko dala iniciativo, da vse države članice predstavijo pogodbo javnosti da bi sprožila pogovore o Lizbonski pogodbi na nacionalni in evropski ravni (Šabič 2010, 82–85).

Junija, po irski zavrnitvi sprejetja pogodbe, so se zbrali predsedniki vlad in držav v Ljubljani in sklenili, da je potrebno nadaljevati s procesom ratifikacije in da je potrebno analizirati vzroke

zavrnitve. Izkazalo se je, da je bil vzrok zavrnitve slaba informiranost o vsebini pogodbe (Holmes v Šabič 2010, 86). Slovensko predsedstvo je tudi na koncu svojega predsedovanja junija 2008 povedalo, da je bila informiranost ključna in da bi morale vlade več storiti za to, da bi informirale svojo širšo javnost (Šabič 2010, 88).

Po drugi strani pa kritika prehitrega podpisa ratifikacije ni popolnoma na mestu, saj je bila Slovenija »pripravljena voditi informacijsko kampanijo med zakonodajalci držav članic, ki bodo pogodbo podpisale« (Shumilo 2008, 1).

Uspešen zagon drugega ciklusa lizbonske strategije

V tem ciklu je strategija usmerjena na štiri prioriteta področja, ki so bila identificirana na spomladanskem Evropskem svetu 2006. To so:

- grajenje inovativne in kreativne v znanju temelječe se družbe,
- oblikovanje pogojev za konkurenčno in dinamično podjetniško okolje,
- razvoj človeškega kapitala in demografski izzivi za zagotovitev večje udeležbe na trgu dela,
- odgovor na energetske in okoljske izzive (Fink-Hafner in Lajh 2008, 46),

Natančneje pa to pomeni: na področju znanja in inovacij je bil *dan nov zagon z uvedbo t. i. »pete svoboščine«, to je prostega pretoka znanja*, ki so ga potrdili tudi sklepi spomladanskega Evropskega sveta, na področju krepitve konkurenčnosti podjetij, zlasti malih in srednje-velikih, je Evropski svet *posebej izpostavil ukrepe v povezavi z načeli boljše zakonodaje*, ki bodo podjetjem omogočili lažje delovanje in hitrejši razvoj na enotnem trgu, lažji dostop do virov financiranja ter spodbude za inovacije. Potrdili so ga tudi v sklepih spomladanskega Evropskega sveta (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008). Omenjeno sodi v 1. sklop te prioritete.

- nadalje pa je poudarek tudi na socialni razsežnosti lizbonske strategije. Na Evropskem svetu so se *zavezali, da bodo postopno izvajali »dogovorjena skupna načela o prožni varnosti ter neprestanem nadgrajevanju političnih ukrepov*, ki so namenjeni povečanju socialne kohezije« (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).

Sklenjen je bil tudi *»dogovor držav članic o nujnosti nadaljevanja reformnega procesa tudi po letu 2010*. EU mora ohraniti zagon in nadaljevati z ustvarjanjem konkurenčnih prednosti za evropsko gospodarstvo«. Če se želi evropskemu gospodarstvu zagotoviti konkurenčnost na

svetovnih trgih, je ta ambiciozna strukturna reforma v EU izrednega pomena (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008; Fink-Hafner in Lajh 2008, 46–47). Ti dosežki so 2. sklop te prioritete.

Poleg tega pa je bila v času slovenskega predsedovanja »sprejeta **uredba o ustanovitvi Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo**, ministri za raziskave EU pa so se na medvladni konferenci dogovorili, da bo sedež inštituta v Budimpešti« (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).

Potrjena je bila **pobuda o ustanovitvi skupnega podjetja za gorivne celice in vodik in pobud po 169. členu, kar vključuje EuroSTARS** »za podporo raziskavam in razvoju v malih in srednjih podjetjih ter **pobuda za podporo iz okolja pri samostojnem življenju**, ki naj bi prispevala k izboljšanju življenja starejših ljudi« (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008). To je zajeto v 3. sklopu prioritete.

»Na pobudo slovenskega predsedstva so bili **potrjeni tudi sklepi o spodbujanju inovativnosti in ustvarjalnosti preko izobraževanja in usposabljanja**. Ker je bila vloga žensk v znanosti ena izmed prioritete predsedovanja na področju raziskav, so bili **sprejeti sklepi Sveta EU na temo družinam prijaznih znanstvenih karier**« (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).

Predsedstvo je pripravilo »srečanje usmerjevalne raziskovalne platforme držav zahodnega Balkana« v okviru prednostnega vključevanja držav zahodnega Balkana v evropski raziskovalni prostor, za posodobitev njihove raziskovalne infrastrukture pa je Slovenija **vedla projekt donacij** (Slovensko predsedstvo EU 2008). Ti dosežki so 4. sklop te prioritete.

Na »**prvem zasedanju stalnega partnerskega Sveta EU – Rusija za raziskave**«, ki je bil v času slovenskega predsedovanja, so predstavniki Rusije, Evropske komisije, Francije in slovenskega predsedstva »razpravljali o izvajanju Sporazuma o znanstvenem in tehnološkem sodelovanju EU - Rusija, o interesu Rusije, da se pridruži 7. okvirnemu programu za raziskave in tehnološki razvoj EU kot pridružena članica, ter o nadaljnjih korakih« (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).

Nadalje je slovensko predsedstvo »**vzpostavilo ljubljanski proces**, ki predstavlja zavezo držav članic za partnerstvo pri krepitvi Evropskega raziskovalnega prostora. To vključuje mobilnost raziskovalcev, mednarodno sodelovanje v znanosti in tehnologiji, skupno načrtovanje, vseevropsko raziskovalno infrastrukturo ter upravljanje z intelektualno lastnino javno financiranih raziskav«. Da se bo proces nadaljeval, se je zavezal tudi naslednji trio

predsedujočih držav Francije, Češke in Švedske. Ljubljanski proces, ki se je začel aprila 2008, je rezultat neformalnega sestanka Sveta za konkurenčnost (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008). Našteto je 5. sklop omenjene prioritete.

Velik uspeh slovenskega predsedstva je bilo tudi *sprejetje »paketa za proizvode, direktive o poštini storitvah in odločbe o mobilnih satelitskih storitvah«* (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).

Nadalje, *»sprejet je bil posodobljeni carinski zakonik in sprememba uredbe o upravnem sodelovanju med carinskimi organi držav članic«*. Če nadaljujem, je bil dosežen dogovor z Evropskim parlamentom glede *»direktive o potrošniških kreditih«*, *sprejeti so bili sklepi glede sporočila* Komisije *»Ustvarjanje digitalne prihodnosti Evrope – vmesni pregled strategije i2010«* (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).

Sklenjen je bil »politični dogovor o Direktivi o delovnem času in o Direktivi o delovnih pogojih začasnih delavcev, sprejeta je bila resolucija o položaju invalidnih oseb v EU, kultura in ustvarjalnost sta dobili mesto v Lizbonski strategiji in sklepih Sveta, sprejeta je bila zaveza Evropskega sveta k nadaljnjemu prizadevanju za usklajevanje poklicnega, družinskega in zasebnega življenja, zmanjšanje razlik v plačah glede na spol ter uresničevanje Evropskega pakta za enakost spolov« (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008). Zapisano je 6. sklop prioritete.

Pri prioriteti Lizbonska strategija naj omenim še to, da je Slovenija s konkretnim primerom pokazala, kako je v svoj prostor vpeljala reforme Lizbonske strategije. V letu 2005 je sprejela *»Razvojno strategijo Slovenije«*, ki jo je dala tudi v nacionalni program reform. Na podlagi tega je vlada v letu 2006 pripravila program ekonomskih in socialnih reform z 67-imi točkami (Fink-Hafner in Lajh 2008, 48).

Korak naprej v reševanju energetske – podnebnih vprašanj

Slovensko predsedstvo je v povezavi s podnebno-energetskim svežnjem, ki ga je izdala Evropska komisija januarja 2008, doseglo vse zastavljene cilje. Sprejete so bile ključne politične odločitve na spomladanskem Evropskem svetu, ki so pogoj za njegov pravočasni sprejem

Evropski svet se je:

- *strinjal, da je predlog Evropske komisije dobro izhodišče in podlaga za dogovor ter tako potrdil predlagani pristop,*
- *zavezal, da se bo politični dogovor med državami članicami doseglo do konca leta 2008, kar je pri ustaljenih postopkih odločanja zelo ambiciozen cilj;*
- *strinjal glede temeljnih načel, ki jih bo treba upoštevati pri razdelitvi bremen med državami članicami, brez katerih ne bi mogli nadaljevati razprave na nižjih ravneh (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).*

Navedeno je 1. sklop te prioritete.

V Svetu EU je bil dosežen pomemben napredek v razumevanju predlaganih rešitev ter poenotenju stališč držav članic od predložitve svežnja energetske-podnebnih vprašanj od začetka pa do konca našega predsedovanja. Potekala so tudi neformalna srečanja z Evropskim parlamentom. Te razprave, ki so prinesle napredek pri poenotenju in razumevanju, so bile nujne za izpolnitev zelo ambicioznega časovnega okvira. Franciji kot predsedujoči bodo omogočile uspešno zaključiti obravnavo tega dosjeja (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).

Predsedstvo je znotraj Sveta EU *ustanovilo posebno delovno skupino za rešitev spornega vprašanja trajnostnih kriterijev za biogoriva*. V času predsedovanja je Slovenija v veliki meri uskladila stališča držav članic do tega vprašanja. »S pravočasnim sprejemom tega zakonodajnega svežnja bo EU lahko odigrala svojo vodilno vlogo in verodostojno nastopila na mednarodnih pogajanjih za sklenitev dogovora o celovitem globalnem sporazumu o podnebnih spremembah za obdobje po letu 2012, ki bodo potekala decembra 2009 v Kopenhavnu« (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).

Doseženo pa je bilo še:

- *dogovor med Svetom EU in Evropskim parlamentom glede »direktive o odpadkih«*. Ta vključuje posodobitev obstoječih predpisov in uvaja konkretne cilje za recikliranje.
- *Potrjena »uredba o živem srebru in direktiva o prioritarnih substancah v vodi*. Obe urejata bolj varno ravnanje z zdravju zelo škodljivimi snovmi«.
- *Uspešno vodenje pogajanj slovenskega predsedstva, ki je v veliki meri uskladila nova besedila predlogov uredb za nadaljnjo obravnavo v postopku soodločanja glede »uredbe*

o CO2 in vozilih in uredbe, ki se nanaša na zmanjšanje izpustov v tovornem prometu (Euro VI)«,

- *Dogovor z Evropskim parlamentom glede »vključevanja izpustov iz letalskega prometa v shemo trgovanja z emisijami (ETS)«. Gre za enega ključnih ukrepov za celovito zmanjševanje emisij CO2. Formalno bo dogovor potrdil Evropski parlament takoj v začetku julija 2008.*

Navedeno spada v 2. sklop te prioritete.

- *»Sprejeti ministrski sklepi o energetskega tehnološkem načrtu, ki ga je pozdravil tudi spomladanski Evropski svet. Omenjeni načrt je izjemnega pomena za nadaljnji razvoj evropske in nacionalnih tehnoloških politik na področju energetike«.*
- *»Dogovor o ključnih sestavinah na vseh petih zakonodajnih predlogih, kar je dober temelj za dokončanje celotnega tretjega energetskega svežnja« (zakonodajni sveženj za liberalizacijo notranjega trga za elektriko in zemeljski plin),*
- *»Podpisan sporazum o sodelovanju na področju energetike med EU in Turkmenistanom« (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).*

Navedeno spada v 3. sklop te prioritete.

Ena izmed pomembnih prednostnih nalog slovenskega predsedstva je bilo tudi »ohranjanje biotske raznovrstnosti na globalni ravni«. Slovensko predsedstvo je:

- *»uspešno uskladilo in zastopalo mandat EU za pogajanja na konferenci pogodbenic Konvencije o biotski raznovrstnosti (COP 9) v Bonnu«,*
- *»uspešno zastopalo stališča EU na srečanju pogodbenic Kartagenskega protokola o biološki varnosti Konvencije o biotski raznovrstnosti (MOP 4)«, na katerem so se po dolгих pogajanjih države strinjale, da si bodo »prizadevale za pripravo zavezujočih pravil in postopkov za določanje odgovornosti za potencialno škodo, povzročeno zaradi čezmejnih prenosov genetsko spremenjenih organizmov« (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).*

Navedeno spada v 4. sklop te prioritete.

Nova pozornost zahodnemu Balkanu

Širitev Evropske unije je stalna spremljevalka pogovorov v EU. Tudi v času slovenskega predsedovanja so se v skladu s pogajalskih okvirom, strategijo širitve ter zaključki Sveta za

splošne zadeve in zunanje odnose ter Evropskega sveta, ki so bili sprejeti decembra 2007, **nadaljevala pristopna pogajanja EU s Hrvaško in Turčijo** (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).

Delo predsedstva je bilo usmerjeno v področje preverjanja izpolnjevanja političnih kriterijev na Hrvaškem in v Turčiji, izpolnjevanje pogojev za odprtje posameznih pogajalskih poglavij in v prilagajanje hrvaške in turške zakonodaje evropskemu pravnemu redu. Na vseh naštetih področjih je bil zabeležen napredek. Svet EU je tudi »**potrdil revidirano Pristopno partnerstvo s Hrvaško**. Le-ta določa prednostna področja pri izpolnjevanju obveznosti Hrvaške«.

»V pristopnih pogajanjih s Hrvaško je **slovensko predsedstvo odprlo štiri poglavja** (14 – prometna politika, 15 – energija, 2 – prosto gibanje delavcev in 19 – socialna politika in zaposlovanje). **Svet EU je zaključil obravnavo poročila o pregledu usklajenosti zakonodaj (ang. screening) za poglavje 31** – skupna zunanja in varnostna politika ter podal ocene za izpolnitev pogojev za odprtje šestih poglavij« (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).

Nadalje je bilo potrebno, da Hrvaška pride do napredka pri naslednjih temah in sicer: pravice manjšin, vrnitev beguncev in polno sodelovanje z mednarodnim sodiščem v okviru bivše Jugoslavije, preprečevanje korupcije, ekonomske reforme. Državni sekretar Lenarčič pa je poudaril, »da je za Hrvaško bistveno, da nadaljuje prizadevanja za dobre sosedske odnose, primarno vključujoč bilateralna vprašanja, predvsem med Slovenijo in Hrvaško« (Fink-Hafner in Lajh 2008, 55).

Pristopna pogajanja s Turčijo so bila tudi uspešna. Slovensko predsedstvo je odprlo dve pogajalski poglavji in sicer »**6. poglavje** – pravo družb ter **7. poglavje** pravo intelektualne lastnine. Za **poglavje 10** – informacijska družba in mediji je bilo doseženo tudi soglasje o prejemu poročila o pregledu usklajenosti zakonodaj«. Nadalje je Svet EU potrdil tudi »revidirano pristopno partnerstvo s Turčijo. Vsebina revidiranega pristopnega partnerstva določa prednostna področja pri izpolnjevanju obveznosti Turčije« (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).

Vse zgoraj navedeno spada v 1. sklop te prioritete.

Nadalje je predsedstvo doseglo naslednje:

- Svet EU je v času slovenskega predsedovanja »**sprejel spremembe k uredbi o zeleni črti**, ki bodo dodatno olajšale trgovanje na Cipru in okrepile komunikacijo med obema skupnostima« (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008),
- Svet EU je marca 2008 »**sprejel sklepe o Mehanizmu o sodelovanju in preverjanju za Bolgarijo in Romunijo**« na podlagi vmesnega poročila Komisije (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).

Evropska unija se zavzema za to, da bi bila regija zahodnega Balkana stabilna, saj je to ključnega pomena za varnost in blaginjo v Evropi. V okviru Evropskih svetov (junija 2005 in decembra 2007) se je namera o tem, da je ta regija ključna in pomembna za EU samo še potrdila (Fink-Hafner in Lajh 2008, 50–51).

Države zahodnega Balkana dobro napredujejo po poti približevanja, res pa je, da se med seboj razlikujejo. Hrvaška¹⁸ ter Makedonija imata status kandidatke, ostale države pa imajo status potencialnih kadidatk¹⁹ (Fink-Hafner in Lajh 2008, 51). Res pa je, da je Makedonija edina država, ki ima status kandidatke od leta 2005, a še ni začela s pristopnimi pogajanjmi (Fink-Hafner in Lajh 2008, 56).

Slovenija je v času svojega predsedovanja poskušala uravnoteženo delovati v tej regiji po eni strani s stališča dobrega diplomata ter sodelovati v luči dobrih odnosov z vsemi bivšimi republikami bivše Jugoslavije in po drugi strani imeti jasno stališče v zvezi s Kosovskim vprašanjem – Kosovo kot samostojna država (Fink-Hafner in Lajh 2008, 51).

Med slovenskih predsedovanjem je bilo narejeno sledeče:

- pogovori o **liberalizaciji viz so se začeli 31. januarja 2008 s Srbijo, 20. februarja z Makedonijo, 21. februarja s Črno goro ter 7. marca 2008 z Albanijo**. Zunanji ministri so se zavzeli za časovnico in kriterij, ki bi omogočal prostor brez viz za države v regiji (Fink-Hafner in Lajh 2008, 51).

Vse zgoraj navedeno je del 2. sklopa te prioritete.

Nadalje je bila v času slovenskega predsedovanja »**potrjena evropska perspektiva zahodnega Balkana**«. V okviru tega je bilo doseženo sledeče. Sklenili so »mrežo stabilizacijskopridružitvenih sporazumov z vsemi državami regije razen s Kosovom in začeli

¹⁸ Ko pišem to magistrsko nalogo (marec 2016) je Hrvaška že polnopravna članica EU. V EU je vstopila 1. julija 2013

¹⁹ Albanija, BiH, Črna gora, Srbija in Kosovo.

dialog o vizumski liberalizaciji oziroma predstavili časovne načrte za vizumsko liberalizacijo za vse države regije (razen Kosova)« (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).

To je zajeto v 3. sklopu omenjene prioritete.

Potrjena je bila »zaveza za utrditev in pospešitev integracijskega procesa EU za te države ter na podlagi dosedanjih dosežkov za vsako državo posebej nakazana pot naprej« (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).

»Junija je Evropski svet pozdravil različne sektorske pobude, ki so nastale na podlagi marčnega sporočila Evropske komisije »Zahodni Balkan - krepitev evropske perspektive« (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).

Kosovo je razglasilo svojo neodvisnost 17. februarja 2008. Po razglasitvi so zunanji ministri EU sklenili, bodo države članice o svojih odnosih s Kosovom odločale same in sicer v skladu s svojo nacionalno prakso in mednarodnim pravom. »Kosovo je poseben – sui generis – primer, kot je Svet EU še poudaril in izpostavil tudi svojo zavezanost k stabilnosti regije in prisotnosti na Kosovu s pomočjo misije EULEX in posebnega predstavnika EU« (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008, Program slovenskega predsedovanja Svetu EU - kaj smo dosegli 2008).

Kljub temu, da niso vse države članice potrdile neodvisnosti Kosova, se je EU odločila in na Kosovu implementirala svoje aktivnosti (Fink – Hafner in Lajh 2008, 52–53).

Nadalje, podpisan je bil dogovor o stabilizaciji in pridružitvi Srbije, ki so ga podpisali s strani Srbije, držav članic in predsedujoče Slovenije. Listina je bila podpisana 29. aprila 2008 v Luksemburgu. Za ratifikacijo tega sporazuma in posledično ekonomske ugodnosti je ključno sodelovanje Srbije na mednarodnem sodišču za bivšo Jugoslavijo (Fink-Hafner in Lajh 2008, 53–54).

Konec marca 2008 je »*potekala odprava mejnega nadzora na notranjih zračnih mejah v okviru Schengena in upravljanja zunanjih meja EU. Sprejeta je bila nova časovnica za izvedbo schengenskega informacijskega sistema SIS II do konca septembra 2009 in dogovor na visoki strokovni ravni o razdelitvi nalog in odgovornosti med Evropsko komisijo in državami članicami v času globalnega testiranja Schengenskega informacijskega sistema SIS II v letu 2009*« (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).

Poleg tega je bila »zaključena pripravljalna faza za izvedbo končne evalvacije Švice za vključitev v schengenski informacijski sistem SIS »one4all« ter opravljen funkcionalni preizkus do konca junija 2008. Za **Romunijo in Bolgarijo je bil sprejet tudi večletni program schengenske evalvacije**« (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).

Govorimo o 4. sklopu te prioritete.

Marca 2008 so ministri za notranje zadeve EU na ministrski konferenci začeli z razpravo o »upravljanju zunanjih meja držav članic EU, ki je bila namenjena vlogi agencije Frontex, o uporabi novih tehnologij za nadzor zunanje meje EU ter o prihodnjem upravljanju zunanje meje EU« (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).

Spodbujanje dialoga med različnimi kulturami, prepričanji in izročili v okviru evropskega leta medkulturnega dialoga

Ob evropskemu letu medkulturnega dialoga je Slovenija z otvoritvenim dogodkom dejansko začela predsedovanje. To je imelo tudi simboličen pomen (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008). Otvoritveni dogodek je potekal 7. in 8. januarja 2008 v Ljubljani z naslovom »Medkulturni dialog kot temeljna vrednota Evropske unije« (Fink-Hafner in Lajh 2008, 57).

Ministrstvo za kulturo, ki mu je bila v pomoč v ta namen ustanovljena skupina, imenovana Nacionalna koordinacijska skupina za evropsko leto medkulturnega dialoga, je bil koordinator leta medkulturnega dialoga. Skupina je bila sestavljena s predstavnikov ministrstva za kulturo, ministrstva za zunanje zadeve, za izobraževanje, znanost in šport, za visoko izobraževanje, pisarne za mlade, Službe vlade RS za razvoj in evropske zadeve in Urada vlade RS za komunikacije. Ta skupina je pripravila dokument z naslovom Nacionalna strategija za leto medkulturnega dialoga. To je bil strateški dokument, ki je bil podlaga za izvedbo aktivnosti v okviru 5. prioritete (Fink-Hafner in Lajh 2008, 57).

V okviru te prioritete so se tekom predsedovanja zvrstile razprave in konference. Sodelujoči so bili verski voditelji, strokovnjaki ter predstavniki civilne družbe. Organizirana je bila tudi konferenca »Nove paradigme, novi modeli – kultura v zunanjih odnosih EU«. Njena priporočila so bila predstavljena tudi na junijskem Evropskem svetu. Ustvarila je »trdne temelje za vključevanje kulturne razsežnosti v zunanje odnose EU« (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).

Poleg tega so bile sprejete številne pobude na področju mladih, šolstva, večjezičnosti in kulture, vse z namenom krepitev medkulturnega dialoga. *V okviru te pobude je bila ustanovljena Evrosredozemska univerza v Piranu junija 2008* kot poseben prispevek Slovenije na tem področju (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008).

Omenim naj še *sklepe o večjezičnosti*, ki so bili pripravljene na podlagi uspešne konference o večjezičnosti (Slovensko predsedstvo EU 2008).

Slovenija določenih prioritet ni dosegla:

- širitev EU, dogovori z Makedonijo (Šabič in drugi 2010, 234–235),
- pomanjkanje iniciative za predstavitev in javno razpravo o Lizbonski pogodbi s širšo javnostjo v Sloveniji in drugod po Evropi. Slovenija bi lahko bila prva in dala pobudo, da to naredijo tudi ostale članice (Drulák 2010, 29; Šabič 2010, 82–90).

Skladno s predstavljenimi prioritetami, lahko zaključim, da je Slovenija dosegla večino zastavljenih prioritet, bila pri tem zelo uspešna, program predsedovanja je bil uresničen. K temu so pripomogle tudi ugodne zunanje okoliščine, ki so bile dokaj ugodne, brez večjih kriz, nepričakovanih dogodkov.

4.5.6 Ocena uspešnosti predsedovanja v luči doseženih zastavljenih prioritet

Slovenija je na prvi pogled predsedovala brez večjih problemov in zapletov, ki bi lahko generalno vplivali na predsedovanje. Imela je jasne, dovolj definirane zastavljene prioritete, ki so podale smernice celotnemu predsedovanju.

Kot pravi poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU, »je ob koncu predsedovanja Slovenije mogoče zaključiti, da je bil šestmesečni program slovenskega predsedovanja ustrezno pripravljen. Izkazalo se je, da so bili ambiciozno zastavljeni cilji tudi povsem uresničljivi. Tako najpomembnejše ožje prednostne naloge kot tudi resorsko opredeljene prednostne naloge slovenskega predsedstva Svetu EU so bile uspešno opravljene« (2008).

Priprave smo začeli dovolj zgodaj, vsaj tako kaže glede na vse doseženo, in to je nam kot predsedujoči državi dobro služilo tudi pri organiziranosti in uspešnosti predsedovanja nasploh (glej Tabela 4.4).

Dobro sodelovanje tako v triu (več v tem poglavju spodaj) kot tudi s Evropsko komisijo je Sloveniji pomagalo, da je kljub majhnosti, kadrovskemu primankljaju (tako v izkušenosti, strokovnosti, znanju kot številu) ter neizkušenosti v tej vlogi uspešno predsedovala Svetu EU.

Slovenska naklonjenosti evropski integraciji (glej Tabelo 4.4) je že od priprav na vstop Slovenije v EU preko članstva in predsedstva prispevala k večji enotnosti pri odločitvah, sodelovanju, lažjemu delu in posledično večjemu uspehu.

Predsedovanje je bilo za Slovenijo nacionalni projekt. V tej luči je predsedovanje zasenčilo domače teme in akterje, kot sta civilna družba in nacionalni parlament. Kljub temu in ravno zaradi tega je bilo predsedovanje relativno uspešno, saj je dosegla večino prioritet in se dobro znašla v vlogi predsedujoče. Nekateri Sloveniji očitajo pasivnost, nesamoiniciativnost, brez pobud, predlogov, idej, ki bi na področju vsebine udeleževali večjo aktivnost. Moto varno predsedovanje oz. »play it safe« je bil del našega načina predsedovanja. Varno, brez posebnosti in posledično tudi z manj napakami. Izzvati evropsko srenjo s pobudo ali idejo, je lahko tudi nevarno ali pa prepuščeno kritikam (Lajh 2010, 125–126).

Kljub takorekoč varnemu predsedovanju, brez svojih listnih vložkov, pa je imela Slovenija vseeno »svojo« nacionalno prioriteto – Zahodni Balkan, ki je bila hkrati tudi evropska. Mirni Balkan je v interesu celotne Evrope.

Ravno zato, ker nismo imeli veliko nacionalnih interesov in skritih dnevnih redov, je bila uspešnost na tem in ostalih področjih tako visoka.

Potrebno je tudi omeniti, da tako Slovenija kot tudi EU ni pričakovala Irskega »ne« na referendumu o Lizbonski pogodbi, da je bila, kot so trdili nekateri avtorji ratifikacije s slovenske strani, prehitra (Drulák in Šabič 2010) in da je pomanjkljiva komunikacija med ministrstvi otežkočala delo (Kajnič in Svetličič 2009a, 2009b).

Slovenija je kljub nizkim pričakovanjem s strani tujine (Udovič in Svetličič 2011, 8) kot neizkušena in mala država imela zelo spodbudne rezultate (Bunse 2009, 217).

Po pripovedovanjih uradnikov z evropskih institucij so bili slovenski uradniki dobri poslušalci, ki so poskušali najti tak kompromis, ki bi vključeval vse akterje. Na splošno so bili slovenski pogojevalci priznani kot pogojevalci ki so bili spodobni nepristranskosti in so male in velike države tretirale enako. V prvih mesecih je Slovenija postopoma pridobila zaupanje od drugih držav članic in predlogi so bili

sprejeti oz. dogovori so bili dosežene velikokrat zato, ker so bili predlagani s strani male države brez skritih dnevnih redov (Drulák in Šabič 2010, 279).

Lenarčič se je ob koncu predsedovanja oceno zaokrožil z naslednjim: vseč mi je besedna zveza velikega poznavalca dogajanja v EU, Lionela Barberja, ki je dejal, da je pri slovenskem predsedovanju šlo za umirjen profesionalizem, kar po mojem mnenju zelo natančno odraža, kako je Slovenija vodila te posle.« (Žitko 2008, 8).

Analiza doseženih prioritet.

Lizbonska pogodba

Na tem področju sta bili doseženi dve prioriteti. Prva je ratifikacija pogodbe.

Pogodbo je v času našega predsedovanja ratificirala več kot polovica držav članic. Delež držav, ki so ratificirale pogodbo, je 70% – 19 od 27. Slovenija je bila delno uspešna pri doseganju te prioritete, saj je Irska na referendumu glasovala proti. Pogled nazaj omogoča analizo predsedovanja in ratifikacije pogodbe s strani Slovenije, ki bi lahko naredila korak naprej z iniciativo, s predstavitvijo pogodbe širši javnosti, a za to ni imela možnosti in informacij (Cerjak 2010, 96). Za podroben opis glej poglavje 4.6.

Druga prioriteta pa je začetek tehničnih priprav za izvajanje Lizbonske pogodbe, ki jo je začelo slovensko predsestvo v času svojega predsedovanja (Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU 2008). Ta je bila uspešno izpeljana.

Slovenija je predsedovala dobro (glej Tabelo 4.4) na področju Lizbonske pogodbe, saj sta bili obe prioriteti doseženi, ena delno in druga v celoti. Slovenija je bila nepristranski pogajalec, vedoč, da gre za prioriteto evropske dimenzije in interesa.

Tabela 4.4: Uspešnost predsedovanja glede na % zastavljenih prioritet

%	Ocena
50-60%	Zadostno
60-70%	Povprečno
70-80%	Dobro
80-90%	Uspešno
90-100%	Zelo uspešno

Lizbonska strategija

V sklopu te prioritete je Slovenija dosegla vseh 6 vsebinskih sklopov in dosegla vse zastavljene prioritete. Strategija vključuje širok spekter področij – od izobraževanja, podjetniškega okolja, razvoja človeškega kapitala ter odgovora na energetske in okoljske izzive. Slovenija je zajela in dosegla na teh področjih vse zastavljeno. Tukaj lahko izpostavim predvsem zagon novega triletnega cikla prenovljene lizbonske strategije, ki je bila ključna za povečanje števila delovnih mest in ekonomsko rast.

Predsedovanje je bilo zelo uspešno (glej Tabelo 4.4), saj je dosegla vse zastavljene prioritete.

Pri vseh prioritetah sem zasledila podatek, ali je bilo predsedstvo nepristranski posrednik ali ne. Pri tej prioriteti te informacije nisem zasledila nikjer, zato podajam svoje mnenje glede na prebrano literaturo nasploh o predsedovanju Slovenije.

Ker je bila ta prioriteta podedovana in ker je slovensko predsedovanje nasploh imelo evropsko orientacijo pri izpeljavi predsedstva, menim, da je bila Slovenija tukaj nepristranska posrednica. Večkrat je bilo povedano, da je edina nacionalna prioriteta Zahodni Balkan, kar lahko povežem s potencialno pristranskostjo. Vse ostale prioritete so bile »evropske«, vključujoč Lizbonsko strategijo. Tudi zaradi slednjega menim, da je bila Slovenija tukaj nepristranska.

Okoljsko podnebna strategija

Na področju okoljsko-podnebnih vprašanj je Slovenija dosegla vse zastavljene prioritete. Predsedovala je zelo uspešno (glej Tabelo 4.4), saj je dosegla vse zastavljeno.

V ospredju so bili podnebno-energetski sveženj, biotska raznovrstnost in zakonodajni sveženj za liberalizacijo notranjega trga za elektriko in zemeljski plin.

Slovenija je bil na tem področju nepristranska posrednica, vključujoč vse akterje in različne dosjeje, ki so spadali pod okrilje okoljsko podnebne strategije (Drulák in Šabič 2010, 287).

Zahodni Balkan

Področje Zahodnega Balkana je področje, ki je na prioriteti listi Slovenije in celotne EU. Stabilnost v tej regiji je ključnega pomena.

Skladno z doseženim izpostavljam potrjeno evropsko perspektivo Zahodnega Balkana, širitev EU, Kosovo in Schengen. Ta prioriteta je imela tudi naš, nacionalni interes, ki se je udejanil na ta način, da je bilo predsedstvo zelo aktivno, hkrati pa vedelo, da je sodelovanje z Zahodnim Balkanom in na Zahodnem Balkanu tako za evropski kot tudi za slovenski prostor zelo pomembno.

Dosegla je vse sklope prioritet v celoti razen enega – delno širitev. Pri tem sklopu ni dosegla dogovora z Makedonijo. Predsedovanje ocenjujem kot uspešno (glej Tabelo 4.4), saj je dosegla večino prioritet.

Slovenija je kljub nerešenim vprašanjem meje s Hrvaško delovala nepristransko. Na vseh izbranih področjih je delovala uspešno, razen pri sporu med Makedonijo in Grčijo zaradi imena. Ta spor onemogoča nadaljno približevanje Makedonije EU in na tej točki Slovenija ni imela možnosti reševati tega problema, saj Grčija zaradi imena že vrsto let blokira pot Makedoniji v EU (Šabič in drugi 2010, 234–235).

Medkulturni dialog

Na področju medkulturnega dialoga je Slovenija dosegla obe zastavljeni prioriteti.

Evropska komisija je določila leto 2008 za leto medkulturnega dialoga in predlagala, da ga vključimo v program predsedovanja. Medkulturni dialog je za Evropo ključnega pomena, tako je bilo leta 2008, enako velja tudi danes. Ustanovljena je bila tudi Nacionalna koordinacijska skupina za evropsko leto medkulturnega dialoga, ki je bila koordinatorica leta medkulturnega dialoga.

Na tem področju je bila Slovenija zelo aktivna, oprijemljivi dosežki pa so bili sklepi o večjezičnosti in ustanovitev Evrosredozemske Univerze v Piranu.

Predsedujoča je dosegla vse zastavljeno in skladno s tem je bila zelo uspešna (glej Tabelo 4.4).

Skupna ocena uspešnosti

Po moji oceni je uspešnost predsedovanja sestavljena iz doseženih prioritet, vlog in nepristranskosti ter učinkovitosti predsedstva. Moja ocena uspešnosti je v tem pogledu okrnjena. Zaradi predpostavk in izbire kriterija uspešnosti glede na doseganje prioritet je ocena uspešnosti predsedstva utemeljena na prioritetah. Govorim o »vrsti« uspešnosti, ki sem jo ocenjevala, ta pa temelji na učinkovitosti.

Od skupaj 18-ih sklopov znotraj petih prioritet programa jih je Slovenija dosegla 17. Predsedovala je zelo uspešno, dosegla je 94% (glej Tabela 4.4).

Ko se je Slovenija priključila EU, leta 2004, je veljala za eno izmed držav, ki so EU zelo naklonjene²⁰ in s statusom »dobre učenke« v procesu socializacije. Na podlagi tega je bil njen cilj, da bi vodila predsedovanje gladko in varno, v luči nepristranskosti in izbora predsedovanja kot nacionalnega projekta (Fink Hafner in Lajh 2008, 9-11). »Slovenija je imela glede predsedovanja pričakovanje, da opravi delo dobro, brez večjih napak« (Fistravec 2010, 184).

Več kot ima dnevni red predsedujoče nacionalnih prioritet, več lobiranja, zavzetosti, več uradnikov in izkušenj ter politične moči je potrebno. Male, nove države vsega našeteta (še) nimajo in so zato omejene. Če se v tem primeru preveč orientirajo na nacionalne prioritete, ne morejo biti uspešne. Edino smiselno je, da se orientirajo na evropske tematike. Slovenija je naredila ravno to, osredotočila se je na »evropski« dnevni red. V tem primeru je lažje biti nevtralni posrednik, saj se večinoma odloča o evropskih temah (Brozina 2010, 279).

Nadalje pravi (2010, 259), da »če želimo uspešno peljati predsedovanje, potem je edina možnost, da vse močne točke male države izkoristimo in naše pomanjkljivosti zaposlenih zapolnimo s pomočjo Generalnega sekretariata Sveta in Evropske komisije. To bi optimiziralo število uradnikov, ki bi bili vpleteni v proces odločanja, hitrost odločitev in pretok informacij ter fleksibilnost«. Kar pa je Slovenija tudi izkoristila.

Skladno s tem S. Kajnč (2008, 1) navaja, da so bili dvomi in strahovi starih držav članic o tem da bo delo v evropskih institucijah zaradi širitve ali predsedovanja »novih« držav članic, neutemeljeni.

Uspešnost predsedujočega tria

Slovenija je nastopila v predsedujočem triu z Nemčijo in Portugalsko. Nemčija je nastopila prva, 1. januarja 2007, po polletnem mandatu ji je 1. julija 2007 sledila Portugalska, ki je 1. januarja 2008 predala predsedniško vlogo Sloveniji (Hayes – Renshaw in Wallace 2006, 138).

To je bil prvi predsedniški trio v zgodovini EU, ki je imel tudi 18-mesečni skupni program, predstavljen tudi na spletni strani predsedovanja Nemčije, kjer je bilo poleg predstavitve

²⁰ Država, ki je zelo naklonjena Evropski uniji, njenemu pravnemu redu in normam ter institucijam.

programa tria napisano, »da je to za trio posebna priložnost in posebna obveznost. Ta nova oblika sodelovanja ponuja priložnost za uravnoteženo evropsko politiko v interesu vseh držav članic. Skupaj prinaša države različnih velikosti, različnih regij Evrope in zagotavlja politično kontinuiteto v razširjeni Evropski uniji« (EU.2007.de).

Iz izsledkov, ki sta jih podala Batory in Puetter, pa ugotavljam (2011, 8):

- da je imela Nemčija »vodilno« vlogo,
- da je bilo sodelovanje med Nemčijo in Slovenijo bolj intenzivno kot med Slovenijo in Portugalsko predvsem v fazi predsedovanja. V fazi priprave je bilo sodelovanje vseh treh intenzivno, kasneje pa se je sodelovanje okrepilo med Nemčijo in Slovenijo, Portugalska, ki je prej z obema sodelovala intenzivno, pa je ostala ob kraju,
- da je bilo sodelovanje vseh treh držav intenzivno in uspešno, koristno, kolegialno,
- da so se vodilni iz vseh treh držav udeležili delavnice, ki je potekala pred začetkom predsedovanja Nemčije (kar je bilo zelo koristno za naše predsedovanje),
- da je potekala izmenjava uradnikov med vsemi tremi državami.

Kot dodaja tudi Lenarčič (v Jerebič 2007, 128–129), je sodelovanje že v času priprav Slovenije na predsedovanje potekalo tako z Nemčijo in tudi s Portugalsko zelo intenzivno, saj so si s tem pridobivali izkušnje, znanje.

Kljub temu pa podatki iz raziskave, ki sta jo izvedla Udovič in Svetličič (2011, 9–11) o pomembnosti in koristnosti tria kažejo na to, da trio ni bil tako pomemben faktor in ni dal tako odločilne pomoči državi predsedujoči, kot je bilo pričakovano.

Raziskava je bila narejena med slovenskimi uradniki, ki so sodelovali pri predsedovanju. Ostali zaključki so bili naslednji:

- predlog, da bi bile naloge razdeljene po področjih in ne časovno,
- neformalni stiki visoko rangirani in pomembni, bi jih pa bilo manj, če tria ne bi bilo,
- sodelovanje z Generalnim sekretariatom Sveta bolj pomembno kot sodelovanje tria, kar potrjujejo tudi s tezo, da se male države oprejo na GSS in Komisijo,
- trio je bil pomemben tudi za odnose med članicami in kot pomoč pri pogajanjih,
- delovanje v okviru koordinacije je bilo dobro in uspešno,
- neuspešen pri samem delovanju (spletna stran, sodelovanje z mediji, iskanju kompromisov pri občutljivih temah in delitev dela med člani).

- potencialna problematičnost koordinacije tem med člani tria ter različna izhodišča vsake države (male – velike, stare – nove, južne – severne). To je lahko ovira pri iskanju skupnih točk določene teme.

4.5 Program in izbor prioritet Češka

Prvi osnutki prioritet so bili narejeni decembra 2006, glavne prioritete pa so bile sprejete 2007.

To so sledeče:

- konkurenčna, odprta Evropa,
- trajnostna in varna energija,
- proračun za prihodnost Evrope,
- Evropa kot globalni partner,
- Evropa, varna in svobodna (Karlás 2010, 103–104).

Ko so bili decembra 2006 postavljeni prvi osnutki prioritet, je bil temelj »Evropa brez meja«. Zato je kasneje ta temelj izbora prioritet postal slogan predsedovanja (Karlás 2009, 10–11; Karlás 2010, 104).

Leta 2008 so se odločili za dokončne tri prioritete, poimenovane tudi »3eji«:

- ekonomija,
- energija,
- Evropa/Evropska unija v svetu – zunanji odnosi (Karlás 2009, 10–11; Karlás 2010, 103),

kjer je bil poudarek na skupnem notranjem trgu in gospodarski in finančni krizi pod okriljem ekonomije, na zunanji energetske varnosti v okviru prioritete energija ter na širitvi EU, vzhodnem partnerstvu in čezatlantskem sodelovanju pri prioriteti Evropska unija v svetu (Beneš in Karlás 2010, 70).

Dokončni dokument je bil poimenovan »Delovni program češkega predsedstva: Evropa brez meja« (Work programme of the Czech Presidency 2009).

1. prioriteta – ekonomija

Češka je imela med prioritetami eno nacionalno prioriteto in sicer področje ekonomije. Le-ta je bila v ospredju vse od vstopa Češke v EU, izhajajoč iz dejstva, da ima majhno gospodarstvo, v

veliki meri odvisno od enotnega, skupnega trga. Evropski skupni trg pa je v korist vsem, tako Češki kot tudi EU. Eden izmed ključnih dejavnikov predsedovanja je bil dvig konkurenčnosti EU, ki pa temelji poglobljanju ekonomske integracije in bolj učinkovite uporabe skupne trgovinske politike (Zemanová in Abrahám 2010, 128).

V svojem programu so poudarili tudi implementacijo nadaljnjih korakov k povečanju transparentnosti in stabilnosti na finančnih trgih, preprečitev nadaljnega poglobljanja krize in obuditev ekonomske rasti EU ekonomij. V programu so bila predvidena tudi mednarodna pogajanja o finančni sistemski reformi, ki bi v prihodnosti preprečila krizo, kot je bila 2008. Kljub finančni krizi in postopnemu okrevanju gospodarstev EU, je Češka želela poudariti tudi človeški kapital, podpreti izobraževanje, razvoj in raziskave, odstraniti še zadnje ovire za prosti pretok storitev, delavcev ter nenazadnje znanja. V nadaljevanju je bil cilj tudi odstranitev ovir na področju transevropskih transportnih mrež. Poseči je želela tudi v zastoj liberalizacije svetovne trgovine, kjer smo bili priča oviram na drugih trgih, nepravični konkurenci, nezadostni varnosti intelektualne in industrijske lastnine (Work programme of the Czech Presidency 2009).

Sam izbor prioritet je temeljil na podedovani agendi in temah, ki so bile že predhodno aktualne (in jih niso predlagali Čehi) (Zemanová in Abrahám 2010, 142).

2. prioriteta – energija

Obsegala je dve večji področji, ki sta povezani z energetskega sektorjem in sicer: energetska varnost in varstvo podnebja (Work programme of the Czech Presidency 2009).

»Energetska varnost je temeljni pogoj za delovanje gospodarstva EU. Glede na vedno večjo odvisnost EU od uvoza energije iz drugod, je smiselno, da o tej odvisnosti razmislimo in iščemo rešitve. Možnosti so ozemeljska raznolikost dobaviteljev, širši nabor uporabljenih virov, povečanje obsega obnovljivih virov in vzpostavitev enotnega energetskega notranjega trga v EU, ki bi omogočil solidarnost v kriznih razmerah« (Work programme of the Czech Presidency 2009).

»Na podlagi analiz in predlogov Komisije bo predsedstvo nadaljevalo pri pripravi rešitev, in sicer z: varčevanjem z energijo, namernim opuščanjem uvoženih in fosilnih goriv, podporo investicijam v nove, učinkovite tehnologije, dokončanjem manjkajočih odsekov obstoječe

prenosne in prometne infrastrukture v EU, usklajevanjem dejavnosti operaterjev prenosnih omrežij, stabilizacijo odnosov z glavnimi tujimi dobavitelji energentov« (Work programme of the Czech Presidency 2009).

»Varovanje podnebja je pereč problem, zato je načrtovano, da bi nadgradili zaveze Evropskega sveta iz leta 2007 in bi še izpopolnili in uresničili že sprejeti podnebno-energetski sveženj. Zato si bo predsedstvo prizadevalo doseči soglasje, kako se soočiti s podnebnimi spremembami, ki bi bile po tem sprejete leta 2009 v Københavnu«. Ta prioriteta je bila na programu švedskega predsedstva, saj je bila konec leta 2009 konferenca v Københavnu (Work programme of the Czech Presidency 2009; Střítecký 2010, 164).

3. prioriteta – Evropa

Širitev je ena izmed ključnih tem v okviru prioritete Evropa. Češka je država, ki podpira interese širitve EU, predvsem Hrvaške (Drulák in Šabič 2010, 202). Češka bo v času svojega predsedovanja naredila vse, da bo Hrvaška stopila v EU v najkrajšem možnem času (Work programme of the Czech Presidency 2009). S širitvijo se strinjajo tako politiki kot tudi širša javnost (Beneš 2010, 202–203).

Nadaljeval se bo tudi proces približevanja Turčije EU (Work programme of the Czech Presidency 2009). Če, oz. ko bo Turčija dosegla dane kriterije, Češka podpira njeno članstvo, a ne tako navdušeno kot Hrvaško, saj imajo politične stranke deljena mnenja (Beneš 2010, 202–203).

Leta 2009 je bila Češka po eurobarometru na vrhu držav, ki podpirajo širitev. Prevladovalo je mnenje, da je širitev koristna tako za pristopno državo kot tudi za EU (Beneš 2010, 202-203).

Leta 2015 pa je podpora širitvi manjša in sicer 39%, podpora migracijam pa samo 14%, več kot 70% Čehov pa je proti migracijam (Veřejné mínění v zemích Evropské Unie 2015, 6).

Kje so vzroki za močno podpiranje Češke k širitvi v letu 2009?

Češka je bila pred letom 2004 v isti poziciji kot je bila Hrvaška leta 2009. Češka se je tako kot Nemčija leta 2004 zavzela za širitev na vzhod (Drulák in Šabič 2010, 203-204).

Češka je bila v času svojega predsedovanja prepričana, da je širitev najbolj uspešno zunanjepolitično orodje, ki širi mir, demokracijo, stabilnost in blaginjo. Širitev z vključevanjem novih držav je posredno širitev varnosti, blaginje, svobode (Prime Minister Topolánek

answered questions in the European chat 2009). Poleg tega širitev Unije omogoča širitev trga in investicij (Beneš 2010, 204).

Nadaljni razvoj čezatlantskega dialoga z ZDA na področjih varnosti, gospodarstva, energije in varstva podnebja je naslednji vsebinski poudarek pri tej prioriteti (Work programme of the Czech Presidency 2009). Prav tako sodelovanje z Rusijo. Pristop k pogajanjem z Rusijo mora biti osnovan z enotnim stališčem držav, članic EU.

Vedno bolj je aktualno sodelovanje z vzhodnoevropsko regijo, še posebej z Ukrajino ter državami v kavkaški regiji. To je vzpodbudilo tudi pospešeno pripravo na vzhodno partnerstvo²¹. Naslednji poudarek je evropska sosedna politika – južna dimenzija, kjer Češka želi izboljšati odnose z vključenimi partnerskimi državami (Work programme of the Czech Presidency 2009).

Pomembno bo še naslednje: mirovni proces na Bližnjem vzhodu, pogajanja s tretjimi državami, skupna azilna in migracijska politika, sodelovanje držav članic v civilnih in kazenskih zadevah, policijsko in carinsko sodelovanje (Work programme of the Czech Presidency 2009).

Izbor prioritete se je vede ali nevede prikrival z interesi velikih držav članic. Ekonomija je bila aktualna tema za vse velike države članice v času gospodarske in finančne krize. Vprašanje energetskega tem je vedno tudi interes velikih sil, nenazadnje pa tudi zunanje sodelovanje oz. prioriteta Evrope v svetu, »kjer pa je velikokrat zaradi neenotne politike EU to pogosto domena interesov velikih držav« (RTVSLO 2009, 2. julij).

To je bil program predsedstva, ki pa se je zaradi zelo produktivne in velikopotezne Francije (ki je predsedovala pred njo) in zaradi gospodarske in finančne krize spremenil oz. skrčil na dve ključni prioriteti, in sicer na boj proti finančni in gospodarski krizi in na boj proti novemu protekcionizmu, ki ga je predstavil in zagovarjal predsednik Francije, Nicolas Sarkozy, in delno tudi (takrat nova) administracija ZDA.

Na področju energije je bilo potrebno spremeniti načrte, saj je bil energetske-klimatski sveženj med francoskih predsedovanjem že sprejet. Prišlo je tudi do krize s plinom, ki je povzročila spremembe programa predsedovanja.

²¹ Vzhodno partnerstvo je nadgradnja vezi in odnosov z vzhodnimi sosedami EU (Armenija, Azerbajdžan, Belorusija, Ukrajina, Gruzija, Moldavija). Evropski svet je leta 2008 pozval Komisijo k pripravi predloga vzhodnega partnerstva, spomladi leta 2009 pa je bilo vzpostavljeno partnerstvo (De Micco in Ray 2016).

Zunanja dimenzija energetske varnosti, vključujoč »vrh južnega koridorja« in podnebna konferenca v Kopenhagenu, sta postali ključni temi. Dodam lahko še Vzhodno partnerstvo, navezovanje stikov z novo administracijo ZDA in Vrh EU-ZDA s predsednikom Obama na čelu, ki naj bi predsedovanje in čezatlantsko sodelovanje zaznamoval. Po drugi strani pa je širitev »padla« nižje in izgubila na pomembnosti, saj je prišlo do nepredvidenih dogodkov in nepričakovanih zapletov, kar sem omenjala že zgoraj.

4.5.8 Analiza dosežkov predsedovanja Češke Svetu EU

Češka je svoj program predsedovanja oblikovala na podlagi podedovane agende, predlogov Komisije in svojih iniciativ. Njena nacionalna prioriteta sta bili ekonomija, poudarek na notranjem trgu in znotraj prioritete Evropa, približevanje Hrvaške EU. Ostale prioritete pa so bile del dnevnega reda na podlagi podedovane agende (Drulák in Šabič 2010).

V času češkega predsedovanja se je vlada predčasno zamenjala, v ospredju so bila tudi nesoglasja med predsednikom države in vlado, kar je obremenjevalo predsedovanje ter doseganje prioritete in posledično tudi uspešnost (RTVSLO 2009, 2. julij).

Češka je dosegla naslednje prioritete:

Prioriteta ekonomija

- ***Usklajen odgovor na finančno in gospodarsko krizo*** (precejšen napredek pri izvajanju načrta za oživitev evropskega gospodarstva, sprejem ali napoved davčnih ukrepov v državah članicah,
- ***ponovna vzpostavitev zaupanja in stabilnosti*** – investicije in finančne garancije (bančni sektor – z jamstvi in dokapitalizacijami članice bankam ponudile morebitno pomoč v višini več kot 30% BDP EU, kar je pomembno prispevalo k stabilizaciji finančnih trgov in vzdržnosti kreditnih tokov, sprejet kompromis o 5-milijarnem evrskem svežnju, namenjenem za projekte na področjih energije, interenta in pregledom skupne kmetijske politike, dogovor o morebitnih povečanih prispevkih držav za financiranje morebitnih dodatnih potreb mednarodnega denarnega sklada, povečanje omejitve EU bilančnoplčilne pomoči za države zunaj območja evra iz 25 milijard na 50 milijard EUR).

- ***Koraki proti protekcionizmu*** (zavrnitev protekcionizma kot oblike boja proti gospodarski krizi, poudarek na prostem notranjem trgu in ne na račun drugih držav članic),
- ***ukrepi za višjo stopnjo zaposlenosti in gospodarska rast*** (dogovor o možnosti uporabe nižje stopnje DDV-ja za tiste lokalne panoge, ki so delovno intenzivne, posredno ohranitev zaposlitev v najrevnejših sektorjih gospodarstva in naj bi pomagal predvsem malim in srednjim podjetjem, sprejete spremembe treh uredb o strukturnih in kohezijskih skladih – pospešeno črpanje sredstev s proračuna EU, revizija uredbe o ustanovitvi evropskega sklada za prilagoditev globalizaciji, ki bo bolj učinkovito pomagala delavcem, ki so izgubili delo zaradi globalne gospodarske krize),
- ***boljša ureditev finančnih trgov*** (ključni zakonodajni predlogi na področju finančnih storitev so bili uspešno zaključeni, in sicer: direktiva na področju zavarovalništva, uredba o bonitetnih agencijah, direktiva v bančnem sektorju, zakonodaja o čezmejnih plačilih, splošna reforma regulacije in nadzora finančnih institucij v EU – dogovor o temeljnih elementih te reforme).
- ***Vrh London G20*** (kjer je bil dosežen dogovor o povečanju virov Mednarodnega denarnega sklada in drugih skladov za boj proti posledicam svetovne gospodarske krize in potrjena zavrnitev protekcionizma (Achievements of the Czech Presidency 2009, Zemanová in Abrahám 2010, 139, Beneš in Karlas 2010, 73).

Energija

- ***Skupni pristop k reševanju krize s plinom*** (predsedstvo je bilo uspešno pri posredovanju v sporu Rusija-Ukrajina in dobava plina v Evropo je bila obnovljena).

Češka je v sodelovanju z Evropsko komisijo in nekaterimi velikimi državami rešila plinski spor – vsaj začasno – kar štejemo za uspeh. Na začetku se predsedujoča Češka ni vmešavala in je ta spor opisala kot bilateralni problem. A problem je naraščal, zato je začela s posredovanjem, ki je vključevalo dolgotrajna pogajanja med Moskvo in Kijevim. Spor je rešila in dobava plina v EU se je nadaljevala (RTVSLO 2009, 2. julij, Beneš in Karlas 2010, 75).

- ***Energetska varnost*** (odobrena poraba skoraj 4 milijarde EUR za projekte na področju spodbujanja energetske varnosti).

- **Vrh v Pragi »Južni koridor«** maja 2009 s tretjimi državami, ki naj bi bile potencialni dobavitelji oz. transportne države pri projektu (sodelovanje na področju energije in transporta, podpisana skupna izjava, kjer je izražena podpora konceptu južnega koridorja) (Beneš in Karlas 2010, 75–76; Achievements of the Czech Presidency 2009).
- **Strateški pregled energetske politike** (končani pogovori o strateških prioritetah, ki pokažejo ključne izzive energetske politike – energetska varnost, zunanjih odnosi in razvoj infrastrukture – rezultati pogovorov osnova za Drugi energetski plan).
- **Integracija in liberalizacija energetskega trga** (odobritev tretjega paketa liberalizacije, ki bo prispevala k večji integraciji, liberalizaciji in regionalnemu sodelovanju na področju energetike).
- **Energetska učinkovitost** (končana pogajanja o reviziji direktive Eco-design).
- **Zaščita podnebja** (določene jasne prioritete pred konferenco v Køpenhagenu) (Achievements of the Czech Presidency 2009).
- **Oživitev Nabucco projekta**²², ki ga je podprla Evropska komisija in kjer so dosegli financiranje (Beneš in Karlas 2010, 75–76).

Predsedstvo je bilo na področju klimatskih sprememb manj dejavno. To področje je delno prepustilo naslednici, Švedski, hkrati pa je bilo že znotraj države opaziti razhajanja v mnenjih, koliko so klimatske spremembe sploh pomembne. Takratni predsednik Klaus je izjavil, da so klimatske spremembe izmišljotina. Na področju energetskih vprašanj pa je bilo predsedstvo veliko bolj dejavno (Beneš in Karlas 2010, 76).

Evropa

- **Konflikt v Gazi** (nepričakovani dogodek, kjer je predsedstvo začelo s pogajanja. Prispevalo je k odprtju humanitarnih koridorjev in h konferenci donatorjev, ki podpirajo palestinsko ekonomijo v marcu 2009 v Sharm el-Sheikhu)

Med nepričakovanimi dogodki je bil izbruh nasilja na Bližnjem vzhodu, Izraelski napad na Gazo v Palestini, ki je situacijo samo še poslabšal ter plinska vojna med Rusijo in Ukrajino (RTVSLO 2009, 2. julij).

²² Nabucco sporazum je bil podpisan 13. julija 2009 med Turčijo, Romunijo, Bulgarijo, Madžarsko in Avstrijo za gradnjo plinovoda. Takrat Češka ni več predsedovala, zato to omenjam tukaj. Več na: <http://www.euractiv.com/section/energy/news/eu-countries-sign-geopolitical-nabucco-agreement/> (2. april 2016).

Pri izbruhu nasilja na Bližnjem vzhodu pa so bile izjave čeških voditeljev med seboj nasprotujoče, kar pa je bilo šteto kot »diplomatski spodrsaljaji« (RTVSLO 2009, 2. julij). V tej situaciji je češki zunanji minister poskušal posredovati, hkrati pa je želela poseči tudi Francija v reševanje tega spora, zato je prišlo do paralelnega reševanja, ki pa ni nikamor pripeljalo. Tudi proizraelske izjave tiskovnega predstavnika, Topoláneka, so zamajale podobo nevtralnosti in kredibilnosti Češke in njenega predsestva (Beneš in Karlas 2010, 76).

- **Vzhodno partnerstvo** (potrjeno je bilo na zasedanju Evropskega sveta, začetek z vrhom v Pragi maja 2009).
- **Širitev EU** (Hrvaška, Turčija – prejela vlogo za članstvo s strani Albanije, vložena vloga Črne gore pri Komisiji, liberalizacija vizumskega režima z državami v regiji) (Achievements of the Czech Presidency 2009).

Širitev in vstop Hrvaške je bilo na prioritetni listi Češke, ki je imela tudi doma glede tega popolno podporo (Beneš 2010, 206). Načrtovano je bilo, da bo Hrvaška naredila korake naprej k približevanju EU v času češkega predsedovanja. A to se ni zgodilo, saj je Slovenija pogajanja blokirala in jih vezala na rešitev obmejnega spora. Češka v to ni posegla, bila je spravljiva, brez svojih lastnih pričakovanj. Ponudila je pomoč pri reševanju konflikta, kasneje pa to prepustila obema državam na bilateralni ravni (Beneš 2010, 207; Beneš in Karlas 2010, 77). Približevanje Hrvaške je zato v tem času ostalo na mrtvi točki (Beneš 2010, 210–212; Kaniok 2014, 225).

Češka je dosegla konsenz, da Črna gora odda prijavo za članstvo Evropski komisiji da jo ta preuči. Prav tako je predsedstvu izročila prijavo Albanije (Beneš 2010, 213).

V okviru turškega približevanja je bilo odprto samo eno poglavje in sicer davki, na zadnji dan češkega predsedovanja. Načrtovano je bilo, da bodo odprta tri poglavja pogajanj in sicer energija, davki ter socialna politika in zaposlovanje, a je bilo odprto samo eno (Beneš 2010, 213).

- **Sprejeta direktiva o pogojih za vstop in bivanje ljudi iz tretjih držav**, ki so visoko izobraženi (Šabič in ostali 2010, 243).
- **Na področju vizumske liberalizacije** je bil narejen velik napredek (Beneš 2010, 212).

Vize so bile ukinjene do konca leta 2009 za države zahodnega Balkana (ki so dosegle vsa zastavljena merila). Vizumska problematika je bila glavni, najbolj vidni dosežek Češke kot predsedujoče v kontekstu zahodne balkanske regije (Beneš 2010, 212).

- Neformalni vrh v Pragi EU-ZDA*.

Določenih prioritet pa Češka ni dosegla.

- Pod okriljem prioritete ekonomija – razprava o Lizbonski perspektivi brez pravega poudarka.
- Pod okriljem prioritete ekonomija – popolna odstranitev tranzitnega obdobja za prosto gibanje delavcev (nacionalni interes Češke) (Druláková 2010, 255).
- Širitev EU – pod okriljem Evropa. Pristopna pogajanja Hrvaške z EU niso pokazala nobenega napredka.

Vse države, ki so postale polnopravne članice EU po letu 2004, so imele omejitve pri prostem gibanju delavcev v starih državah članicah. Sedemletna prehodna doba je bila uvedena, da omeji prost pretok delavcev iz novih držav članic z možnostjo revizije pogojev po določenem času. Prioriteta, da bi vse države članice že v letu 2009 opustile to omejitev, ni bila dosežena.

Vsaka država članica se je odločila, ali bo prehodno obdobje izkoristila maksimalno ali pa manj. Nekatere države so opustile omejitve za prost pretok delavcev že pred češkim predsedovanjem, med njim pa sta to storili Danska in Belgija. Nekatere države so to omejitev izkoristile maksimalno, to sta bili tudi Avstrija in Nemčija (Druláková 2010, 254; Beneš in Karlas 2010, 73).

- Ratifikacija Lizbonske pogodbe (Matějková 2010, 70–72, Kaniok 2014, 224–225).

Češka je šele novembra 2009, po svojem predsedovanju, ratificirala Lizbonsko pogodbo kot zadnja država članica. Ker je imela njena politična srenja različne poglede na pogodbo (tudi v različnem časovnem obdobju), in ker je tudi predsednik Vaclav Klaus počakal na mnenje ustavnega sodišča, ki je zaključilo, da ta pogodba ni v nasprotju s češko ustavo in nacionalno zakonodajo, se je njena ratifikacija zakasnila. Mnenje vseh vpletenih (politične stranke in predsednik) se je spremenilo, če primerjam obdobje pred predsedovanjem in po predsedovanju (Matějková 2010, 70–72, 24ur 2009, 3. november). Češka je kljub temu, da je bila na čelu Sveta EU, zavlačevala in oklevala z njeno ratifikacijo med njenim predsedovanjem in tudi po njem ter ji zmanjševala pomen (Drulák in Šabič 2010, 282; Kaniok 2014, 224–225).

Pehe izpostavlja, da je zavlačevanje imelo pomen tudi v pristojnostih, ki jih ima predsedujoča. Če bi bila Lizbonska pogodba ratificirana pred češkim predsedovanjem, bi imela Češka kot

predsedujoča manj pristojnosti (glej poglavje 4), po drugi strani pa je zavlačevanje ratifikacije tudi zmanjšalo njen vpliv (Pehe 2008, 17).

Skladno z naštetimi prioritetami bom v naslednjem poglavju ocenila uspešnost predsedovanja. Le-ta je ocenjena po kriteriju doseženih prioritet.

4.5.9 Ocena uspešnosti predsedovanja v luči doseganja zastavljenih prioritet

Kot pojasnilo na začetku poglavja dodajam, da sem pri obeh obravnavanih državah informacije o zastavljenih in doseženih prioritetah črpala iz programov ter poročil predsedstev. Pri oceni predsedovanj sem se omejila samo na prioriteta področja obeh izbranih držav. V analizo nisem zajela dosežke na resorni ravni, ki pa so bili del predsedovanja obeh obravnavanih držav. Zato je ocena predsedovanj okrnjena.

Če želimo razumeti češko predsedovanje, je nujno potrebno pogledati njihovo domačo, notranjo situacijo, ki je zelo vplivala na uspeh predsedovanja (Šlosarčík 2009, 5). Češko predsedovanje se na potek predsedovanja ni moglo izogniti vplivu notranjih in zunanjih faktorjev. Češka politična kriza, evroskepticizem, kritični pogled zahodnih medijev na to državo in kritika velikih držav, predvsem Francije, vse to je prispevalo k izpeljavi in oceni predsedovanja. Češka ni predsedovala po pričakovanjih velikih zahodnih držav, saj je prevelik poudarek namenila celovitosti notranjega trga in fiskalni konsolidaciji (Zemanová in Abrhám 2010, 140). Francija pa je predsedovala širokopotezno in s svojimi dejanji tudi delno hromila češko predsedovanje.

Časovni okvir predsedovanja je bil malce nenaklonjen izpeljavi predsedovanja po »programu«, saj je predsedovala v času finančne in gospodarske krize in nepredvidenih dogodkov (Gaza in spor zaradi plina). To je vplivalo na dnevni red predsedovanja in tudi na njegovo uspešnost.

Ravno zaradi gospodarske in finančne krize so se prizadevanja na področju Lizbonske strategije in finančne perspektive zaustavila. Seveda je bilo udejanjanje načrtanih prioritet v takem času težje izvedljivo, a kljub vsemu, središče so bile druge prioritete, predvsem Gaza, plin in gospodarska ter finančna kriza in v luči tega je vse ostalo vsaj delno izgubilo na pomenu. Ker pa Češka ni bila tako samoiniciativna kot bi lahko bila, je nekaj dosežev »ostalo na mizi« za čas njenega predsedovanja (Zemanová in Abrhám 2010,143). Izpostavila bi Lizbonsko pogodbo (kjer so razlogi za pasivnost notranje in zunanje narave) in Lizbonsko strategijo.

Kljub temu, da je Češka dosegla večino priorit, pa je poleg zunanjih in notranjih dejavnikov svoj celotni vtis predsedovanja pokvarila tudi z izpostavljanjem svojih nacionalnih interesov javno in zelo poudarjeno (Zemanová in Abrhám 2010, 142). Npr. uvodni govor Topolánka na spletni strani predsedstva je primer tega (Message from Mirek Topolánek 2009).

Češka je promocijo svojih nacionalnih interesov udejanjala na račun nepristranskosti, hkrati pa to želela uravnotežiti z učinkovitostjo. Le-to pa ji je preprečila ali vsaj zaustavila gospodarsko-finančna kriza. Ker je kriza doletela vse države članice, je bil to problem »vseh«. Recept za izhod iz krize, ki bi ustrezal vsem vpletenim, ni in ne obstaja, zato je bilo češko predsedstvo izpostavljeno kritikam in tako bi bilo v vsakem primeru (Zemanová in Abrhám 2010, 143–144).

Zaradi »pestrosti« dogajanja na političnem podiju Češke v času predsedovanja – padec vlade marca 2009 je smernice svojega predsedovanja usmerila v zmanjšanje negativnega vpliva in v delovanje brez predlogov, aktivnosti in dejavnosti, bolj v posredovanje in usmerjanje predsedstva naprej (Král in ostali 2009, 30–33).

Ocena predsedovanja sestavlja učinkovitost, nepristranskost, sprejete odločitve, dnevni red, splošni vtis o državi pred in med predsedovanjem, obnašanje politikov in tudi medijev, saj to, kako so dosežki predstavljeni, tudi odtehta del javne podobe države in ocene predsedstva. Olajševalne okoliščine h končni oceni pa so zunanje okoliščine, ki so nepredvidene in nepričakovane tako znotraj kot tudi zunaj EU (Zemanová in Abrhám 2010, 144). Promocija lastnih interesov, pristranskost in pomanjkanje učinkovitosti ter politična neenotnost tudi glede odnosa do EU znotraj Češke so bili vzroki za slabo oceno češkega predsedstva.

Beneš (2010, 214) navaja, da je analiza češkega predsedovanja pokazala, da Češka ni imela veliko izkušenj, kredibilnosti in ugleda, ki bi ji omogočal boljše delovanje v vlogi predsedstva Sveta, kjer je potrebno biti takten, diplomatski, delovati v luči skupnih interesov in (vsaj delno) slediti normam in pravilom, ki jih EU ima in tudi spoštuje. Pomanjkanje tega je kompenzirala z zadostno administrativno podporo in centralno koordinacijo. Češka je s svojimi dejanji in reakcijami izzvala EU in njene norme, posebej če so prihajale s strani »evroskeptikov«, imela je pomanjkanje izkušenj ter bila aktivna pri iskanju novih idej, norm, ki so bile v nasprotju z ustaljenimi praksami EU (Beneš 2010, 215).

Ekonomija

Na področju ekonomije je Češka dosegla več kot pol zastavljenih prioritet. Uspešno je dosegla šest sklopov prioritet, dveh sklopov pa ne (glej poglavje 4.5.8). Razlogi za tako razmerje so reševanje gospodarsko-finančne krize, reševanje plinskega spora Rusija-Ukrajina in usmerjena pozornost k izbruhom nemirov v Gazi. Ti dogodki so vzeli čas in pozornost predsedstvu ter ostalim temam, hkrati pa so bile vse našete vsebine res bistveno bolj pomembne.

V tem sklopu je bilo v ospredju reševanje gospodarsko-finančne krize, ostale teme in so bile malo bolj v ozadju. Zato določenih tem, ki so bile na dnevnem redu, Češka ni v celoti rešila, kar je bilo glede na to kar pričakovano. Rešena pa so bila nekatera vprašanja, ki so se nanašala na gospodarsko in finančno krizo.

Lizbonska strategija v času češkega predsedovanja ni bila v središču pozornosti, čeprav jo program omenja. Tekom poteka predsedovanja se je izkazalo, da so imele prednost druge teme. V vsakem primeru je potrebno iskati vsaj delni razlog tega tudi v gospodarsko-finančni krizi.

Nekateri so krizo premalo razumeli, zato je nastajal razkorak med politiko in uradniki, med delom enih in drugih (Drulák in Šabič 2010, 143). Prišlo je tudi do pristranskosti interpretacije rezultatov uspeha na ekonomskem področju. (Zemanová in Abrhám 2010, 140).

Češka je pri nekaterih temah delovala kot nepristranski posrednik, npr. pri regulatorjih finančnega trga, pri drugih vsebinah pa je bila večinoma pristranska, saj je imela tam svoje nacionalne interese (Zemanová in Abrhám 2010, 142). Skladno s tem je bila Češka v okviru te prioritete pristranska predsedujoča ter ni delovala kot nepristranski in nevtralni posrednik (Drulák in Šabič 2010, 283).

Češka je predsedovala dobro (glej Tabelo št. 4.4) na področju ekonomije, saj je dosegla šest prioritet od osmih.

Energija

Na področju energije je Češka dosegla vse zastavljene prioritete. Dosegla je vseh osem sklopov (glej poglavje 4.5.8).

Izpostavim lahko uspešno reševanje plinskega spora Rusija-Ukrajina, ki je bil nepričakovan dogodek. Češka je odreagirala dobro, vključila se je kot posrednik in rešila spor. Nadalje omenjam »Južni koridor« in »Nabucco projekt«. Oba sta bila ponovno »obujena« s ciljem povečati energetska varnost in širiti distribucijske mreže. Energetska varnost je bila pa izrazita prioriteta pod okriljem energije.

Češka v sklopu te prioritete ni delovala kot nepristranski in nevtralni posrednik, saj je imela nacionalni interes (Drulák in Šabič 2010, 283). Predsedovala pa je zelo uspešno (glej Tabelo 4.4). Dosegla je vse zastavljene prioritete.

Evropa

Češka je dosegla pet sklopov zastavljenih priorit, enega sklopa ni dosegla (glej poglavje 4.5.8). Češka je bila tukaj uspešna ter nepristranska posrednica (Drulák in Šabič 2010, 283). Predsedovala je uspešno (glej Tabelo 4.4).

Pri širitvi je bila pri Turčiji in Albaniji delno uspešna, pri Hrvaški pa neuspešna (glej poglavje 4.5.8). Skladno s tem je bil sklop širitev znotraj prioriete Evropa neuspešen.

Kot rečeno, je bila Češka nepristranska in poštena posrednica pri vključevanju Hrvaške v EU. Ni pa bila učinkovita. Češka ni izvajala nobenega pritiska na Slovenijo, v spor se ni vmešavala in s tem tudi ni dosegla nobenega napredka. Kakor je bila po eni strani nepristranska, kar je vodilo predsedujoče države, je bila po drugi strani neučinkovita, kar je izhajalo iz njene pasivnosti v tem sporu. Ni dajala pobud in idej ter iniciativ, ni bilo doseženih nobenih dogovorov in kompromisov na relaciji Slovenija – Hrvaška (Beneš 2010, 210–212).

Na področju širitve je skupna ocena delovanja tega predsedstva opisana z besedami pasivna, neodločna in nepristranska, a hkrati neučinkovita pri iskanju rešitev (Beneš 2010, 215).

Ostalo

Lizbonska pogodba ni del nobene prioritete, a vseeno jo je potrebno šteti v skupno oceno predsedovanja. Češka je ni ratificirala v času svojega predsedovanja, ratificirala jo je zadnja izmed vseh držav članic, novembra 2009.

Omenjena pogodba je bila s stališča EU prioriteta tako časovno kot vsebinsko. Češka pa ji je namenila premalo pozornosti. Zato bom v skupni oceni predsedovanja upoštevala tudi to dejstvo.

Skupna ocena uspešnosti

Skupno število priorit je bilo 23, upoštevajoč Lizbonsko pogodbo. Češka jih je v celoti ali pa delno dosegla 19. Procentualno je bila dosežena 82% uspešnost. Češka je predsedovala uspešno (glej Tabelo 4.4).

Ocena predsedovanja temelji na prioritetah in glede na to je Češka predsedovala uspešno.

Češko je v obdobju pred in med predsedovanjem zaznamovalo naslednje: notranjepolitični problemi, notranja neusklajenost, evroskepticizem, nerazumevanje s Francijo, nepovezan trio, izraziti nacionalni interesi, obširne prioritete, samosvojost. Vseeno pa je bilo njeno prvo predsedovanje uspešno kljub težavam in nepredvidljivim dogodkom.

Uspešnost predsedniškega tria

Trio Francija, Češka in Švedska je bil nepovezan med seboj. Vidnejši znak nesodelovanja je npr. predstavitev programa tria na spletni strani prve predsedujoče – Francije. Tam sta Češka in Švedska omenjeni samo enkrat v kontekstu Lizbonske pogodbe, ni nobene predstavitve tria niti skupnega 18-mesečnega programa (ue2008.fr).

Na spletni strani češkega predsedstva najdem nekaj več stavkov na temo tria in sicer informacije, katere države sestavljajo trio, podatek da so skupaj naredili 18-mesečni program in da je bilo to potrebno za uspeh in doseganje rezultatov, pri čemer je treba dodati, da so češke prioritete ne samo njihove nacionalne, ampak tudi prioritete Evropske unije (EU2009.CZ).

Tudi Švedska spletna stran sicer omenja trio, a ne s kopico besed. Gre za osnovne informacije o triu, podobno kot Češka, s kom je v triu, 18-mesečni program, izkušnje s strani francoskega predsedovanja, ko je prišlo do finančne ter politične krize med Rusijo in Gruzijo in da mora biti pripravljena na nepredvidljivo. Zaradi tega ima omejene možnosti za »svoj« dnevni red (EurActiv 2009).

Sodelovanje tria ni bilo uspešno, bila so samo tri zaporedna predsedovanja, kjer je ena država nasledila drugo. Med seboj skorajda niso sodelovali (Batory in Puetter 2011, 11).

To se vidi tudi s stališča delovanja vsake posamezne države. Francija je dominirala, dvomila v predsedovanje Češke, misleč, da bo pasivna in neambiciozna s programom. Francija je v svoji organizaciji tudi aktivno sodelovala v krizni situaciji v Gazi januarja 2009, čeprav je sodelovala tudi Češka kot predsedujoča in predstavnica EU. Češka je trdila, da bo Francija zasenčila češko predsedovanje ter kar nadaljevala svoje predsedovanje (Šlosarčik 2009, 7; Beneš in Karlas 2010, 76). Kljub vsemu sta skupaj naredili 18-mesečni program predsedovanja (18-month programme of the Council, 2008).

Skladno z namenom »ustanovitve« tria, ki naj bi se izražal v kontinuiteti nalog in prioritet, pomoči in sodelovanju, se je v praksi izkazalo, da prihaja do razhajanj in manjšega obsega

sodelovanja zaradi sporov, drugačnih mnenj, merjenja moči. V primeru Francija, Češka, Švedska je bilo sodelovanje minimalno.

5 PRIMERJAVA DOSEŽENIH PRIORITET SLOVENIJE IN ČEŠKE

5.1 Primerjava doseženih priorit

Slovenija in Češka sta predsedovali v istem obdobju leta (od januarja do junija) z enoletnim zamikom. Prioritete sta si izbrali vsaka po svojem ključu, seveda pa s predpostavko, da je program vsake predsedujoče sestavljen s podedovanih priorit, predlogov Evropske komisije in svojih lastnih priorit. Češka je imela v programu zastavljene tri sledeče ključne poudarke: ekonomija, energija in Evropa, Slovenija pa pet ključnih poudarkov in sicer Lizbonska pogodba, Lizbonska strategija, podnebno-energetski sveženj, Zahodni Balkan in medkulturni dialog.

Že na prvi pogled imata primerjani državi različno število priorit, Slovenija pet in Češka tri. Obe sta se minimalno ali pa kar veliko ukvarjali z dvema prioritama, ki sta bili v tistem času aktualni in sicer Lizbonska pogodba in Lizbonska strategija.

Analizirala sem uspešnost doseganja zastavljenih priorit vsake države posebej in sem prišla do naslednjih ugotovitev, ki jih prikazujem tabelarično.

Tabela 5.1: Uspešnost doseganja priorit Slovenije

Lizbonska pogodba	Dobro*
Lizbonska strategija	Zelo uspešno*
Podnebno-energetski sveženj	Zelo uspešno*
Zahodni Balkan	Uspešno*
Medkulturni dialog	Zelo uspešno*

*glej Tabelo št. 4.4.

Tabela 5.2: Uspešnost doseganja priorit Češke

Ekonomija	Dobro*
Energija	Zelo uspešno*
Evropa	Uspešno*

*glej Tabelo št. 4.4.

5.2 Primerjava uspešnosti predsedovanj obeh držav

Uspešnost predsedovanj je težko primerjati. Naredila sem oceno na podlagi določenih kazalcev in drži naslednje, da je Slovenija predsedovala zelo uspešno, Češka pa uspešno (glej Tabelo 5.1 in 5.2).

V tabeli št. 5.3 je prikazana primerjava predsedovanj glede na določene izbrane kriterije.

Tabela št 5.3: Primerjava doseženih prioritet Slovenije in Češke

	Slovensko predsedovanje	Češko predsedovanje
Časovni okvir predsedovanja	Januar-junij 2008	Januar-junij 2009
Prvo predsedovanje	Da	Da
Št. prioritet	5	3
Izbrane prioritete	Lizbonska pogodba, Lizbonska strategija, Zahodni Balkan, Podnebno-energetski sveženj, medkulturni dialog	Ekonomija, energija, Evropa
Aktualne vsebine, ki sta jih imela oba programa predsedstva	Da, Lizbonska pogodba in Lizbonska strategija	
Osredotočenost/fokus	Evropski	nacionalni
Lizbonska pogodba	Druga država članica, ki je ratificirala pogodbo, jan. 2008, na začetku predsedovanja	Zadnja država članica, ki je ratificirala pogodbo, nov. 2009, po predsedovanju
Nacionalne prioritete	Da, Zahodni Balkan	Da, ekonomija, znotraj Evrope pa širitev
Nepričakovani/nepredvidljivi dogodki, krizne situacije	Ne	Da
Nevtralnost in nepristranskost predsedstva	Da	Ne
Skupna ocena predsedovanja	Zelo uspešno	Uspešno

Vir: Zemanova in Abrahám (2010, 142), Braun (2010, 29), Drulák in Šabič (2010, 285–287).

Način predsedovanja obeh držav je bil glede na zgornje podatke drugačen in kaže na različnost primerjanih izbranih držav. Slovenija je z relativno notranjo stabilnostjo in neprevelikimi pričakovanji imela dobre temelje za uspeh, Češka pa je z notranjimi nesoglasji, mogoče

preambicioznimi plani ter nekaterimi netaktnimi besedami, imela težko pot do dobrega predsedovanja.

5.3 Sklep

Slovenija in Češka sta prvi novi, mali državi, članici EU, ki sta predsedovali Svetu EU, Slovenija v letu 2008 in Češka v letu 2009. Obe sta bili predsedujoči prvič, obe pred uveljavitvijo Lizbonske pogodbe in obe v prvem delu leta. Obe sta se osamosvojili, Slovenija v letu 1991, Češka v letu 1993. Zaradi teh razlogov sem ju tudi izbrala za primerjavo, saj imata nekaj skupnih točk.

Vsaka izmed izbranih članic je dosegla nekatere prioritete in drugih ne ali pa ne v popolnosti. Če pogledam in analiziram tabelo prioritete, lahko rečem, da je bila Slovenija bolj učinkovita in tudi bolj uspešna kot Češka, saj je dosegla več zastavljenih prioritete.

Prva hipoteza je bila »Predsedovanje Češke je bilo uspešno, saj je dosegla zastavljene prioritete« je potrjena, saj je Češka večinoma dosegla zastavljene prioritete. V sklopu vseh treh prioritete – ekonomija, energija, Evropa – so bila področja, kjer je bila uspešna in področja, kjer je bila uspešnost nižja.

Od 23-ih prioritete skupaj je dosegla 19 prioritete na vseh področjih. **To pomeni, da je bilo njeno predsedovanje ocenjeno kot uspešno** (med 80% in 90%). Po deležu je bilo doseženih 82% prioritete.

Druga hipoteza je bila »Predsedovanje Slovenije je bilo uspešno, saj je dosegla zastavljene prioritete« ravno tako potrjena, saj je Slovenija dosegla večino prioritete.

Dosegla je 17 od 18-ih na vseh področjih skupaj. To pomeni, da je bilo **njeno predsedovanje ocenjeno kot zelo uspešno** (med 90% in 100%). Po deležu prioritete 94%.

Tretja hipoteza je bila »Male države so uspešne pri predsedovanju Svetu EU, saj so v vlogi kompromisno naravnane poštenega posrednika«

Glede na Senjurjevo definicijo, definicijo Pavlič Damjana, definicijo D.Panke, Benkovo definicijo ter Jazbečevo tabelo o vplivu na mednarodno skupnost (Tabela 3.1,3.2, 3.3), sem

prišla v analizi do zaključka, da sta obe obravnavani državi mali državi. Izhodišča kriterijev so bila velikost države, BDP, število prebivalcev, št. glasov v Svetu EU, vpliv na mednarodno skupnost (Tabela 3.1,3.2, 3.3).

Vloga poštenega posrednika, nevtralnega, nepristranskega akterja je norma predsedovanja Svetu EU. Analize preteklih predsedovanj kažejo na to, da male države velikokrat nimajo nacionalnih interesov na vseh področjih delovanja v okviru predsedovanja, ampak samo na nekaterih ali celo samo na enem področju (Quaglia in Moxon-Browne 2006, Tiilikainen v Drulák in Šabič 2010).

Če država predsedujoča nima jasnih nacionalnih interesov pri določeni vsebini, ji to omogoča, da se obnaša kot poštenu posrednik (Braun 2010, 22), ki išče kompromisno rešitev. To vodi v uspehe pri sklepanju in iskanju kompromisov in v uspešno vodenje predsedovanja, saj je predsedujoča nevtralna in nepristranska pri pogajanjih, kar je odlično izhodišče za rešitve.

Vsaka država predsedujoča, ki se drži pravila nevtralnosti, pridobi na ugledu in spoštovanju mednarodne skupnosti, na kredibilnosti in s tem tudi popotnico za lažje delovanje v takem okolju in prostoru, kjer so prisotni naklonjeni sodelovanju. V takem okolju je bistveno lažje biti dober pogajalec in posrednik. Zato naj bi bile vse države v vlogi poštenega posrednika, saj je to nujno za evropski vidik delovanja EU. Če generalno država predsedujoča to spoštuje, potem je tudi pri morebitnih nacionalnih interesih lažje uslišana, saj ji je mednarodna skupnost naklonjena. To velja predvsem za male države, ki redko izrazijo svoj nacionalni interes in takrat, ko ga izrazijo in zavzamejo svoje stališče, lahko pridobijo naklonjenost.

Češka je bila v okviru predsedovanja večkrat pristranska posrednica, ki je želela uveljavljati svoje nacionalne interese. Le-te je tudi javno predstavila in jih v pogajanjih zagovarjala. Predvsem pri prioriteti ekonomija in energija je bila pristranska. Nepristranska posrednica pa je bila pri prioriteti Evropa, kjer pa se je distancirala od spora Slovenija–Hrvaška. Predsedovala je uspešno, a bi lahko predsedovala še bolje. Vloga pristranskosti ji pri uspešnosti ni pomagala, raje bi rekla, da ji je škodovala, saj ni bila tako učinkovita.

Slovenija je bila po navadi nepristranska posrednica, ki je iskala kompromis, ki bi ustrezal vsem vpletenim ali vsaj večini. Tudi zaradi večinske vloge nepristranskega posrednika je bila

zelo uspešna predsedujoča. Skladno s tem lahko trdim, da ji je ta vloga »pomagala«, da je bila tako uspešna.

Male države so lahko uspešne pri predsedovanju Svetu EU, če so v vlogi kompromisno naravnane poštenega posrednika. Slovenija je bila v tej vlogi večino časa, Češka pa bistveno manj, saj si je vlogo predsedujoče predstavljala in peljala drugače, kot je bilo pričakovano s strani mednarodne javnosti.

Tretjo hipotezo lahko potrdim, saj se je izkazalo, da je vloga kompromisno naravnane poštenega posrednika bistvenega pomena za uspešnost predsedovanja male države.

Četrta hipoteza: »Nacionalne prioritete so bile del programa predsedovanja in so bile dosežene. Predstavljale niso samo nacionalnega interesa predsedujoče, ampak tudi skupni evropski interes.«

Obe državi sta imeli na dnevnem redu tudi prioritete z nacionalnim interesom. Slovenija **Zahodni Balkan**, Češka **ekonomijo in približevanje Hrvaške EU v okviru prioritete Evropa**. Naštete prioritete so bile tako nacionalne kot tudi evropske.

Slovenija je pri prioriteti Zahodni Balkan dosegla skoraj vse zastavljen cilje, Češka pri prioriteti ekonomija pa več kot polovico. Pri prioriteti Evropa pa v času njenega predsedovanja je približevanje Hrvaške EU ostalo na mrtvi točki.

Učinkovitost in nepristranskost sta si lahko tudi nasprotujoči, saj je lahko predsedstvo učinkovito in pristransko, lahko pa tudi neučinkovito in nepristransko (Drulák in Šabič 2010, 23). To se je zgodilo v primeru pogajanj za vstop Hrvaške v EU v času češkega predsedovanja. Slovenija je vezala njen vstop v EU z rešenim vprašanjem meje med Slovenijo in Hrvaško ter s tem blokirala pogajanja. Češka je prepustila reševanje spora Hrvaški in Sloveniji ter se od spora distancirala, bila nevtralna.

Nacionalne prioritete so bile del programa obeh predsedujočih držav in so predstavljale tudi evropski in ne samo nacionalnega interesa. Prioriteta Zahodni Balkan je bila pri Sloveniji uspešno dosežena, prioriteta ekonomija pri Češki delno dosežena. Približevanje Hrvaške EU v času češkega predsedstva ni bilo uspešno.

Ključ do tega uspeha je v prekrivanju nacionalnih prioritet z evropskimi. Če EU v določeni prioriteti prepozna tudi evropski pomen, je to ključno za napredek in podporo pri sklepanju dogovorov in kompromisov.

Skladno z napisanim povzeman, da sem lahko tri hipoteze potrdila v celoti, ena hipoteza pa je delno potrjena.

Slovenija je imela pet prioritet, nepričakovanih velikih kriznih dogodkov v času predsedovanja ni bilo. Predsedovanje je vodila v vlogi nevtralne posrednice, ki intenzivno sodeluje z Evropsko komisijo in GSS ter vodi srečanja v luči iskanja kompromisov. Ker je v tej vlogi bila prvič, je bila bolj v vlogi učenke kot učiteljice ter se želela izkazati v mednarodnem okolju in prodobiti ugled. Predsedovala je zelo uspešno in ji je večinoma vsa mednarodna in medijska javnost to tudi priznala – tako vlogo učenke, ki ne daje veliko pobud in predlogov kot tudi vlogo uspešne posrednice, ki doseže dogovor.

Češka je imela tri prioritete, ki pa so bile bolj splošne narave. V času češkega predsestva je prišlo do dveh nepričakovanih kriznih dogodkov in sicer krizne situacije v Gazi ter plinskega spora Rusija-Ukrajina. Češka je posredovala in bila pri sporu s plinom zelo uspešna. To je zahtevnost predsedovanaj še povečalo. Predsedovanje je Češka vodila na svoj način, to pomeni, da je bila tako v nevtralni vlogi kot tudi v pristranski vlogi. Imela je svoje predloge in ideje, bila včasih diplomatsko nespretna, včasih kompromisno nevtralna. Njena notranjepolitična nestabilnost je vplivala na doseganje načrtovanih ciljev. Predsedovala je uspešno, nekatere naloge opravila zelo uspešno, nekatere manj. Za tak rezultat so bile delno »krive« okolščine (tako zunanje kot notranje), delno pa predsedstvo samo.

Če se vrnem k naslovu svoje magistrske naloge, pa bi dodala sledeče. Mala država je lahko uspešna pri doseganju zastavljenih prioritet, saj velikost ni ključnega pomena za uspešnost. Res je, da imajo male države drugačne vzode za vpliv, moč in uspešnost kot velike, niso pa izvzete iz kroga uspešnih.

Ključnega pomena za uspešnost je nevtralnost, vloga poštenega posrednika, sodelovanje z vsemi ključnimi akterji, upoštevanje evropskih norm ter iskanje kompromisne rešitve, kar izpostavljata tudi Kajnč in Svetličič (2009a, 63-64).

Naj na koncu še dodam, da sem analizirala »samo« dve državi, kar je lahko pomanjkljivost raziskave. Namreč, ob izbiri kakšnih drugih držav bi mogoče dobila tudi drugačne rezultate. Zato naj dodam, da so male države lahko uspešne predsedujoče, a ob predpostavkah, da »igrajo po določenih pravilih«, da imajo naklonjeno tako nacionalno kot tudi mednarodno skupnost ter medijsko javnost.

6 LITERATURA

- *18-month programme of the Council*. 2008. Dostopno prek: <http://www.eu2009.cz/assets/czech-presidency/pesidency-trio/programme-of-french--czech-and-swedish-presidencies.pdf> (5. maj 2016).
- *Achievements of the Czech Presidency*. 2009 Dostopno prek: http://www.eu2009.cz/assets/czech-presidency/programme-and-priorities/achievements/cz-pres_achievements_eng.pdf (20. februar 2016).
- *Amsterdamska pogodba* – Treaty of Amsterdam. 1997. Dostopno prek: http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/pdf/treaty_of_amsterdam/treaty_of_amsterdam_en.pdf (4. april 2016).
- Baillie, Sasha. 1999. A Theory of Small State Influence in the European Union. *Journal of Development and International Cooperation* 1 (3–4): 195–219.
- Batory, Agnes in Uwe Puetter. 2011. The trio presidency in the European Union of the Lisbon Treaty. *CEUR Working Paper 1/2011*. Dostopno prek: <http://publicpolicy.ceu.edu/sites/default/files/publications/batory-puetter-the-trio-presidency-working-paper-01-2011.pdf> (20. februar 2016).
- Bebler, Anton. 2007. *Uvod v evropske integracije*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- Beneš, Vít. 2010. A Cherished Child Left Out in the Cold: The Czech Republic and Her Enlargement Priority. V *The Czech and Slovenian EU presidencies in a comparative*

perspective, ur. Petr Drulák in Zlatko Šabič, 21–36. Dordrecht: Republic of Letters Publishing.

- Benko, Vladimir. 2000. *Sociologija mednarodnih odnosov*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Beneš, Vit in Jan Karlas. 2010. The Czech Presidency. *JCMS 48 Annual Review* pp: 69-80.
- *Berlinska deklaracija – Declaration on the occasion of the 50th anniversary of the signature of the treaties of Rome*. 2007. Dostopno prek: http://europa.eu/50/docs/berlin_declaration_en.pdf (4 maj 2016)
- Bojinović, Ana. 2004. *Zahodni Balkan – priložnost Slovenije v Evropski uniji*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Braun, Mats. 2010 The Czech Republic As An EU – Member: Four dimensions of Europeanization. V *The Czech and Slovenian EU presidencies in a comparative perspective*, ur. Petr Drulák in Zlatko Šabič, 21–36. Dordrecht: Republic of Letters Publishing.
- Brozina, David. 2010. The Slovenian EU Presidency in Justice and Home Affairs: A View from Insider. V *The Czech and Slovenian EU presidencies in a comparative perspective*, ur. Petr Drulák in Zlatko Šabič, 259–280. Dordrecht: Republic of Letters Publishing.
- Bunse, Simone. 2009. *Small States and EU Governance. Leadership through the Council Presidency*. Oxford: Palgrave Macmillan.
- Cabada, Ladislav in Šárka Waisová. 2010. Slovenia as an EU-Member: A Euroenthusiastic Society and Political Elite. V *The Czech and Slovenian EU presidencies in a comparative perspective*, ur. Petr Drulák in Zlatko Šabič, 37–54. Dordrecht: Republic of Letters Publishing.
- Cerjak, Kira. 2010. *Republika Slovenija kot predsedujoča Svetu Evropske unije*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- *Czech statistical office*. Dostopno prek: <https://www.czso.cz/csu/czso/home> (7. maj 2016).
- *Češka kot zadnja ratificirala Lizbonsko pogodbo*. 2009. Dostopno prek: <http://www.24ur.com/novice/svet/lizbonska-pogodba-je-v-skladu-s-cesko-ustavo.html> (2. april 2016).

- *Časa za velike projekte ne bo.* 2009. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/evropska-unija/casa-za-velike-projekte-ne-bo/206658> (2. april 2016).
- Damijan Pavlič, Jože. 1996. *Majhne države v svetovni trgovini.* Ljubljana: Krtina.
- De Micco, Pasquale in Benjamin Rey. 2016. *Evropska sosedska politika.* Dostopno prek: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/sl/displayFtu.html?ftuId=FTU_6.5.4.html (7. maj 2016).
- Druláková, Radka. 2010 The Czech EU Presidency in Justice and Home Affairs: An Honest Broker. V *The Czech and Slovenian EU presidencies in a comparative perspective*, ur. Petr Drulák in Zlatko Šabič, 237–257. Dordrecht: Republic of Letters Publishing.
- Drulák, Petr. 2010. Comparing The EU Presidencies: A Pragmatic Perspective. V *The Czech and Slovenian EU presidencies in a comparative perspective*, ur. Petr Drulák in Zlatko Šabič, 13–31. Dordrecht: Republic of Letters Publishing.
- Drulák, Petr in Zlatko Šabič, ur. 2010. *The Czech and Slovenian EU presidencies in a comparative perspective.* Dordrecht: Republic of Letters Publishing.
- Elgström, Ole, ur. 2003. *European Union Council Presidencies: A Comparative perspective.* London: Routledge.
- ---. 2006. The Presidency Role(s) of the Chair in European Union Negotiations. *The Hague Journal of Diplomacy* 1 (2006): 171–195.
- *Enotni evropski akt – European Single Act.* 1986. Dostopno prek: http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/pdf/treaties_establishing_the_european_communities_single_european_act/treaties_establishing_the_european_communities_single_european_act_en.pdf (1. maj 2016)
- *EU.2007.de.* 2007. Dostopno prek: http://www.eu2007.de/en/News/Press_Releases/January/0114BMIDresden1.html (26. marec 2016).
- *EU2009.CZ.* 2009. Dostopno prek: <http://www.eu2009.cz/en/czech-presidency/czech-presidency-4014/index.html> (26. marec 2016).
- *EurActiv.com.* 2009. Dostopno prek: <https://www.euractiv.com/section/development-policy/linksdossier/the-swedish-eu-presidency/#ea-accordion-further-reading> (26. marec 2016).

- Evropska komisija. 2015. *Veřejné mínění v zemích Evropské Unie*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/eurobarometr_pruzkum_160309.pdf (28. April 2016).
- *Evropska unija*. Dostopno prek: http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/index_sl.htm (17. februar 2016).
- Evropska unija, Češka. Dostopno prek: http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/index_sl.htm (5. maj 2016).
- Fink – Hafner, Danica in Damjan Lajh. 2008. *The 2008 Slovenian EU Presidency. A new synergy for Europe?* Stockholm: Swedish Institute for European Policy Studies. Dostopno prek: <http://www.sieps.se/sites/default/files/84-20082op.pdf>
- Fištravec, Tina. 2010. An Industrious but Cautious Pupil: Slovenia's Capacity to Lead in the Midst of Changing European Energy Policy. V *The Czech and Slovenian EU presidencies in a comparative perspective*, ur. Petr Drulák in Zlatko Šabič, 183–200. Dordrecht: Republic of Letters Publishing.
- Forštner, Tadeja. 2005. *Slovenija kot majhna država v OZN: izzivi za diplomacijo*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- *Govor predsednika vlade RS na plenarnem zasedanju Evropskega parlamenta*. 2008. Dostopno prek: http://www.eu2008.si/si/News_and_Documents/Speeches_Interviews/January/0116P_VvEPd41d.html (25. april 2016).
- Hayes-Renshaw, Fiona in Helen Wallace. 2006. *The Council of Ministers*. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Hänggi, Heiner. 1998. Small State as a Third State: Switzerland and Asia-Europe Interregionalism. V Goetschel Laurent (ur): *Small states inside and outside the European union: Interests and Policies*. Boston: Kluwer Academic Publishers.
- Henrikson, Alan K. 2001. A coming `Magenesian` Age? Small States, the Global System and the International Community. *Geopolitics* 6 (3): 49–86.
- Hindmarsh, Jennie Harre. 1996. How to define small states and islands? A critical analysis of alternative conceptualizations. *Convergence* 29 (2): 36–45.
- *Izjava za javnost ob začetku predsedovanja Češke republike Svetu EU*. 2009. Dostopno prek: http://www.mzz.gov.si/nc/si/medijsko_sredisce/novica/article/141/25063/ (9.april 2016).
- Jazbec, Milan. 2002. *Diplomacija in varnost*. Ljubljana: Vitrum.

- Jerebič, Marija Minka. 2007. Priprave na predsedovanje Slovenije Evropski uniji. *Uprava V* (2/2007): 121–139.
- Kaczyński, Piotr Maciej. 2009. Lessons from the Czech EU Presidency. *Centre for European Policy Studies*. 4. september. Dostopno prek: <https://www.ceps.eu/system/files/book/2009/09/1904.pdf> (6. maj 2016).
- Kajnč, Sabina. 2008. The Slovenian Presidency of the EU Council: How the 16th Member state Performed. *Real Instituto Elcano Publications*. Dostopno prek: http://www.realinstitutoelcano.org/wps/portal!/ut/p/c4/04_SB8K8xLLM9MSSzPy8xBz9CP0os3jjYB8fmxBnR19TE2e_kECjQFcjAwjAUF-QV-kIACX2YKk!/?WCM_PORTLET=PC_7_3SLLLTcam54CNTQ2PH30000000000000_WCM&WCM_GLOBAL_CONTEXT=/wps/wcm/connect/elcano/Elcano_in/Zona_s_in/ARI105-2008 (21. februar 2016).
- Kajnč, Sabina in Marjan Svetličič. 2009a. Neformalni viri vpliva v EU: trda in mehka znanja ter učinkovitost slovenske državne uprave v času predsedovanja Svetu EU: *Družboslovne razprave XXI* (2009), 61:59-79.
- ---. 2009b. Ocena uspešnosti in problemi slovenskega predsedovanja svetu EU – pogled od znotraj. *Teorija in praksa* 46 (1–2): 5–30.
- Kaniok, Petr. 2014. EU Council Presidency as Agenda Shaper: The case of the Czech EU Presidency. *CEU Political Science Journal* 9 (3-4): 209–233.
- Karlas, Jan. 2010. The Executive Co-ordination of The Czech EU Presidency: Unexpectedly Effective. V *The Czech and Slovenian EU presidencies in a comparative perspective*, ur. Petr Drulák in Zlatko Šabič, 111–144. Dordrecht: Republic of Letters Publishing.
- Kietz, Daniela. 2008. The Presidency in the Council System: Functions, Scope for Manoeuvre and Room for Improvement. V *The Potential of the Council Presidency. An Analysis of Germany's Chairmanship of the EU*, ur. Daniela Kietz in Volker Perthes, 7–18. Berlin: German Institute for International and Security Affairs.
- Klemenčič, Manja. 2008. Varna igra odlične učenke v EU. *Notre Europe* 61.
- Lajh, Damjan. 2010. The Executive Co-ordination of the Slovenian EU Presidency: An Honest Broker. V *The Czech and Slovenian EU presidencies in a comparative perspective*, ur. Petr Drulák in Zlatko Šabič, 111–144. Dordrecht: Republic of Letters Publishing.

- Lewis, Jeffrey. 2006. Where Informal Rules Rule: The Council General Secretariat and Presidency in Everyday EU decision Making. *International Studies Association Conference San Diego*.
- *Lizbonska pogodba – Treaty of Lisbon*. 2007. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2007:306:FULL&from=SL> (23. marec 2016).
- Matějková, Šárka. 2010. From Making Troubles to Compliance. The ratification of the Lisbon Treaty and the Czech EU Presidency. V *The Czech and Slovenian EU presidencies in a comparative perspective*, ur. Petr Drulák in Zlatko Šabič, 55–72. Dordrecht: Republic of Letters Publishing.
- *Message from Mirek Topolánek*. 2008. Dostopno prek: <http://www.eu2009.cz/en/czech-presidency/czech-presidency-4014/index.html> (1. April 2016).
- Mirt, Vesna. 2008. *Vloga Ministrstva za zunanje zadeve pri predsedovanju Slovenije Svetu EU*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Moravcsik, Andrew. 1999. A New Statecraft? Supranational Entrepreneurs and International Cooperation. *International Organisation* 53 (2): 267–309.
- Panke, Diana. 2008. The influence of small states in the EU. *UCD Dublin European Institute Working Paper* 08-3.
- Pavlič Damjan, Jože. 1996. *Majhne države v svetovni trgovini*. Ljubljana: Krtina.
- Pehe, Jiri. 2008. The Czech EU Presidency – a missed opportunity? *The New Presence* 15–17.
- Pevec, Janja. 2004. *Small member states and their foreign policy interests within the EU*. Magistrsko delo. Bruges: College of Europe.
- *Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo – Traite e instituant la Communaut e Europeenne du Carbon et de L`Acier*. 1951. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/PDF/?uri=CELEX:11951K/TXT&from=SL> (13. april 2016).
- *Pogodba o ustanovitvni evropske gospodarske skupnosti - Traite instituant la Communauté Économique Européenne*. 1957. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/PDF/?uri=CELEX:11957E/TXT&from=SL> (12. april 2016).
- *Pogodba o združitvi – Traite instituant un Conseil Unique et une commission unique des communautes europeennes*. 1965. Dostopno prek: [http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/PDF/?uri=CELEX:11957E/TXT&from=SL)

lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:89b3b5b7-e861-4de6-b92c-7c280ca6d6fb.0002.01/DOC_1&format=PDF (15. marec 2016).

- *Poročilo o predsedovanju Slovenije Svetu EU*. 2008. Dostopno prek: http://www.arhiv.svrez.gov.si/fileadmin/svez.gov.si/pageuploads/docs/katal_inf_javn_znac/03-07_Porocilo_predsedovanje2008-6_SPREJETO_NA_VLADI.pdf (28. marec 2016).
- *Poslovník Sveta EU*. 2009. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009D0937&from=SL> (3. maj 2016).
- *Prime Minister Topolánek answered questions in the European chat*. 2009. Dostopno prek: <http://www.eu2009.cz/en/news-and-documents/news/prime-minister-topolane-answered-questions-in-the-european--12415/index.html> (1. april 2016).
- *Priprave na predsedovanje*. 2005. Dostopno prek: http://www.arhiv.svrez.gov.si/fileadmin/svez.gov.si/pageuploads/docs/predsedovanje_eu/GRADIVO.pdf (28. marec 2016).
- *Priprave na predsedovanje*. 2007. Dostopno prek: http://www.arhiv.svrez.gov.si/si/predsedovanje_eu/predstavitev/organigram/index.html (28. marec 2016).
- *Program in prednostne naloge slovenskega predsedovanja*. 2008. Dostopno prek: http://www.eu2008.si/si/The_Council_Presidency/Priorities_Programmes/index.html (28. marec 2016).
- *Program slovenskega predsedovanja Svetu EU – kaj smo dosegli*. 2008. Dostopno prek: http://www.eu2008.si/si/News_and_Documents/download_docs/June/0630dosezki.pdf (20. februar 2016).
- Quaglia, Lucia in Edward Moxon Browne. 2006. What makes a Good Presidency: Italy and Ireland Compared. *Journal of Common Market Studies* 44 (2): 349–368.
- Randma-Livv, Tiina. 2002. Small States and Bureaucracy: Challenges for Public Administration. *Trames* 6 (56/51): 374–389.
- Shumylo, Olha. 2008. Slovenia`s presidency: New Member States learn to run the EU. *International Centre for Political Studies Newsletter* 4 (396): 1-2. Dostopno prek: http://pasos.org/wp-content/archive/nl_eng_20080211_0396.pdf (2. maj 2016).
- *Slovensko predsedstvo EU 2008*. Dostopno prek: http://www.eu2008.si/si/The_Council_Presidency/Priorities_Programmes/index.html (16. februar 2016).

- Statistični urad RS. Dostopno prek: <http://www.stat.si/StatWeb/prikazinovico?id=5404&idp=1&headerbar=0> (10. maj 2016).
- Střítecký, Vit. 2010. Europeanists In Spite of Themselves: Energy as an Atlanticist Priority of the Czech EU Presidency. V *The Czech and Slovenian EU presidencies in a comparative perspective*, ur. Petr Drulák in Zlatko Šabič, 73–90. Dordrecht: Republic of Letters Publishing.
- *Svet Evropske unije*. Dostopno prek: <http://bruselj.predstavnistvo.si/index.php?id=627>, (14. marec 2016).
- ---. 2006. *18-mesečni program predsedovanja Nemčije, Portugalske in Slovenije*. Dostopno prek: <http://www.eu2008.si/includes/Downloads/misc/trio/trioslovenski.pdf> 29. april 2016.
- Svetličič, Marjan. 1996. *Svetovno podjetje*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Svetličič, Marjan in Kira Cirjak. 2015. Small Countries' EU Council Presidency and the Realisation of their National Interests: The Case of Slovenia. *CIRR XXI (74)*: 5–39.
- Šabič, Zlatko. 2002. Small States Aspiring for NATO Membership: Some Factors Influencing the Accession Process. V *Small states in the Post-Cold war world*, ur. Zlatko Šabič in Charles Bukowski, 3–8. London: Praeger.
- ---. 2010. Public Support Taken for Granted: The Slovenian EU Presidency, The Democratic Deficit, and The Ratification of The Lisbon Treaty. V *The Czech and Slovenian EU presidencies in a comparative perspective*, ur. Petr Drulák in Zlatko Šabič, 73–90. Dordrecht: Republic of Letters Publishing.
- Šabič, Zlatko, Mojca Mehikić in Petra Roter. 2010. The Slovenian EU Presidency and Enlargement: The Western Balkans Agenda. V *The Czech and Slovenian EU presidencies in a comparative perspective*, ur. Petr Drulák in Zlatko Šabič, 217–236. Dordrecht: Republic of Letters Publishing.
- *Širitev Evropske Unije*. 2013. Dostopno prek: http://www.europarl.europa.eu/external/html/euenlargement/default_sl.htm (3. marec 2016)
- Šlosarčík, Ivo. 2008. The Czech in 2009: Low Profile Presidency with High Profile Challenges. V *New perspectives for the EU team presidencies: New members, new candidates and new neighbours*, ur. Attila Agh in Judit Kis-Varga, 89–104. Budapest: »Together for Europe« Research Centre.

- ---. 2009. Good, Bad or Boring? Three Views of the Czech Presidency. *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs* XVIII (3): 3–11.
- Tallberg, Jonas. 2003. The agenda-shaping powers of the EU Council Presidency. *Journal of European Public Policy* 10 (1):1–19.
- --- 2004. The power of the Presidency: Brokerage, Efficiency and Distribution in EU Negotiations. *Journal of Common Market Studies* 42 (5): 999–1022.
- Thorhallsson, Baldur in Andres Wivel. 2006. Small states in the European Union: What do we know and what would we like to know. *Cambridge Review of International Affairs* 19 (4): 651–668.
- Udovič, Boštjan in Marjan Svetličič. 2007. Majhne države v novih teorijah mednarodne trgovine. *Teorija in praksa* 44 (1–2): 29–48.
- Udovič, Boštjan in Marjan Svetličič. 2011. Trio matters? The case of Slovene EU Council Presidency. *Third Global International Studies Conference*. Dostopno prek: <http://www.wiscnetwork.org/porto2011/getpaper.php?id=729> (21. februar 2016).
- Udovič, Boštjan, Rok Zupančič in Marjan Svetličič. 2012. Coping with the challenges of the Presidency of the EU Council: A view of Slovenia. *Latvijas Politologu biedriba Eiropas Savienības Institūcijas* 7-311pp.
- Valena, Jan. 2010. *Položaj Evropske Unije v organizaciji Združenih narodov*. Diplomsko delo. Ljubljana: Pravna fakulteta.
- Vegič, Vinko. 1999. Zavezništva in male države. *Teorija in praksa* 36 (6): 999–1013.
- Verdun, Amy. 2013. Decision-Making before and after Lisbon: The Impact of Changes in Decision-Making Rules. *West European Politics* 36 (6): 1128–1142.
- *Votes in the Council of Ministries*. Dostopno prek: <http://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/voting-system/qualified-majority/> (6. marec 2016).
- *Work programme of the Czech Presidency: Europe without Barriers*. 2009. Dostopno prek: http://www.eu2009.cz/assets/news-and-documents/news/cz-pres_programme_en.pdf (20. februar 2016).
- Zadnik, Vesna. 2009. *Predsedovanje Slovenije Svetu EU*. Magistrsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Zemanová, Štěpánka in Josef Abrhám. 2010. Achieving Uniachievable Goals? Impartiality, Effectiveness, Crisis and Economic Priorities of the Czech EU Presidency.

V *The Czech and Slovenian EU presidencies in a comparative perspective*, ur. Petr Drulák in Zlatko Šabič, 127–144. Dordrecht: Republic of Letters Publishing.

- ZRC SAZU. Dostopno prek: <http://isjfr.zrc-sazu.si/sl/svetovalnica/razlika-med-pridevnikoma-mali-in-majhen#v> (29. april 2016).